

Journal of Dependence

ISSN 1302-5570

bağımlılık

Dergisi

Cilt: 2 Sayı 2 Mayıs 2001

Bağımlılık Dergisi
Journal of Addiction

DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Ercan Abay
Yrd. Doç. Dr. Yıldız Akvardar
Uzm. Dr. Tufan Algür
Uzm. Dr. Nihat Alpay
Doç. Dr. Köksal Alptekin
Prof. Dr. Mehmet Kemal Arıkan
Doç. Dr. Zehra Arıkan
Prof. Dr. Sevil Atasoy
Doç. Dr. Sevil Atauz
Prof. Dr. Hamdullah Aydın
Prof. Dr. İsmail Hakkı Ayhan
Doç. Dr. Sevim Baybaş
Prof. Dr. Mehmet Bekaroğlu
Prof. Dr. Sunar Birsöz
Prof. Dr. Colin Brever
Doç. Dr. Behçet Coşar
Doç. Dr. Duran Çakmak
Prof. Dr. Abdülkadir Çevik
Prof. Dr. Elif Dağlı
Doç. Dr. Nesrin Dilbaz
Prof. Dr. Kerem Doksat
Prof. Dr. Engin Eker
Doç. Dr. Hüsnü Erkmen
Prof. Dr. Mehmet Şakir Ersoy
Dr. Lance L. Goobermen
Prof. Dr. Ahmet Göğüş
Doç. Dr. Erol Göka
Dr. Ayça Gürdal
Prof. Dr. Kenan Gürsoy
Prof. Dr. Erdal Işık
Psk. Dr. Tefrika Tunaboğlu İkiz
Prof. Dr. Selçuk Kırılı
Prof. Dr. Özcan Köknel
Hemşire Dr. Yasemin Kutlu
Prof. Dr. Claude Olivenstein
Doç. Dr. Kültegin Ögel
Prof. Dr. Haluk Özbay
Prof. Dr. Sedat Özkan
Doç. Dr. Aytül Çorapçıoğlu Özkürkçügil
Doç. Dr. Nurgül Özpoyraz
Prof. Dr. Bedia Ayhan Özyıldırım
Yrd. Doç. Dr. Haluk A. Savaş
Prof. Dr. Marc A. Schuckit
Doç. Dr. Sefa Saygılı
Prof. Dr. Erol Sezer
Uzm. Dr. Defne Tamar
Prof. Dr. Bilgen Taneli
Prof. Dr. Barlas Tolun
Prof. Dr. Musa Tosun
Prof. Dr. Zeliha Tunca
Doç. Dr. Zeynep Vural Tuzcular
Prof. Dr. Yıldız Tümerdem
Doç. Dr. Berna Uluğ
Doç. Dr. Aylin Uluşahin
Uzm. Dr. Niyazi Uygur
Prof. Dr. Meral Uysal
Doç. Dr. İ. Tayfun Uzbay
Prof. Dr. Mehmet Ünal
Prof. Dr. Süheyla Ünal
Doç. Dr. Ayşegül Yaraman
Yrd. Doç. Dr. Çağrı Yazgan
Doç. Dr. Yankı Yazgan
Prof. Dr. Nevzat Yüksel
Prof. Dr. Şahika Yüksel

2001

Cilt 2 / Sayı 2

Ocak, Mayıs ve Eylül aylarında
olmak üzere yılda 3 sayı çıkar.

Özel Bağımlılık Sağlık Hizmetleri Ltd. Şti.
adına

Sahibi ve Sorumlu Müdürü

Doç. Dr. Mansur Beyazyürek

Genel Yayın Yönetmeni

Doç. Dr. Mansur Beyazyürek

Genel Yayın Yönetmeni Yardımcısı

Dr. Ö. Ayhan Kalyoncu

Dr. Özkan Pektaş

Yayın Kurulu

Sayı Sorumlusu

Dr. Ö. Ayhan Kalyoncu

İstatistik Yönetmeni

Prof. Dr. M. Şakir Ersoy

Baskı ve Dizin Yönetmeni

Sevda Aydoğan

Dergide yer alan yazı, şekil, tablo yada resimlerin bir bölümü yada tamamı izinsiz kopyalanamaz yada basılamaz. Dergiden alıntı yapacak tıbbi dergi ve kitapların, dergiyi kaynak olarak belirtmesi gereklidir.

Yayınlanan yazıların bilimsel ve etik sorumluluğu yazarlara aittir. Dergimiz yayınlanan yazılarda belirtilen görüşlere resmen katılmaz, dergideki hiçbir ürün yada servis reklamı için garanti vermez.

Yazışma Adresi

Meşelik Sk. No:36/6 Hrisovergi Apt.
80060 Taksim-İstanbul
Tel:212-245 35 52 Fax:212- 231 11 70
E-Mail: akalyon@superonline.com
anatoliaklinik@superonline.com

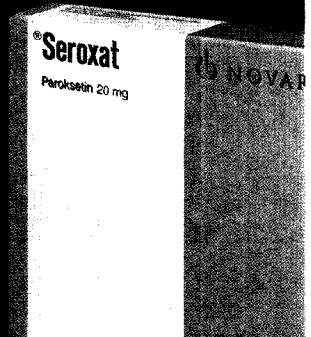
Yayın Hizmetleri ve Basım

Dünya Yayıncılık A.Ş.
İstanbul

○ Depresyon ve eşlik eden anksiyete,
□ Obsesif kompulsif bozukluk,
Panik bozukluk tedavisinde
pozitif yaklaşım

NOVARTIS

SEROXAT Takdim şekli: Her biri 20 mg paroksetin eşdeğer paroksetin hidroklorür içeren tablet. **Endikasyonları:** Reaktif ve şiddetli depresyon ve anksiyetenin eşlik ettiği depresyon dahil, her çeşit depresyon tedavisi; obsesif kompulsif hastalık semptomlarının tedavisi; agorafobi ile birlikte veya agorafobi olmaksızın panik hastalığı semptomlarının tedavisi. **Kullanım şekli ve dozu:** Dozu: Depresyon: 20 mg, gerekiyorsa 10 mg'lık artışlarla doz günde en çok 50 mg'a kadar yükseltilir. Obsesif kompulsif hastalık: Günde 40 mg, 20 mg doz ile başlanır ve haftada 10 mg'lık artışlarla yükseltilir (gerekiyorsa günde en çok 60 mg). Panik hastalığı: Günde 40 mg, 10 mg doz ile başlanır ve haftada 10 mg'lık artışlarla yükseltilir (gerekiyorsa günde en çok 50 mg). **Kullanım şekli:** Günde bir defa, sabahları kahvaltı ile birlikte verilir. Tabletler öğünmeden yutulmalıdır. Tedaviye başlandıktan 2-3 hafta sonra doz gözden geçirilmelidir. Tedavi semptomlar kayboluncaya kadar devam edilir, kademeli olarak kesilir. **Çocuklar:** kullanılması önerilmez. **Yaşlılar:** Günde 20 mg doz ile başlanır; terapötik cevaba göre 10 mg'lık artışlarla en çok 40 mg'a kadar yükseltilir. **Böbrek/Karaciğer bozukluğu:** Onerilen doz günde 20 mg'dır, dozaj artışı gerektiğinde, en düşük değerlerle sınırlanmalıdır. **Kontrendikasyonları:** Paroksetine karşı aşırı duyarlılık. **Uyarılar/Önlemler:** Mani hikayesi, epilepsi, kalp ile ilgili sorunları olan veya oral antikoagülan alan hastalarda dikkatle kullanılmalıdır. Nöbet görürse tedavi durdurulmalıdır. Monoamin oksidaz (MAO) inhibitörleri ile birlikte veya MAO inhibitörlerinin vermesinden sonra 14 gün içinde kullanılmamalıdır. Seroxat ile tedavinin kesilmesinden sonra MAO inhibitörleri ile tedavi başlamadan önce 14 gün süre geçmelidir. Triptofan ile Seroxat arasında etkileşme görülebilir ve ajitasyon, huzursuzluk ve diare dahil gastrointestinal semptomlarla karakterize olan "serotonin sendromu" ile sonuçlanabilir. MAO inhibitörleri ve lityum ile etkileşme muhtemeldir. Seroxat'ın metabolizması ve farmakokinetiği hepatik ilaç metabolize edici enzimlerin indükleyici veya inhibe eden ilaçlar tarafından etkilenebilir. Bu gibi durumlarda Seroxat dozu minimuma indirilmelidir. Fenitoin veya diğer antikonvulsanlar ile birlikte kullanımı yan etkilerin sıklığını artırabilir. Seroxat varfarin ile birlikte verildiğinde kanama zamanının uzaması olasıdır. Seroxat ile birlikte verildiğinde hepatik sitokrom P450 ile metabolize edilen ilaçların plazma düzeyleri yükselir. Alkolden kaçınılmalıdır. Tüm ilaçlarda olduğu gibi doktor tarafından zorunlu görülmedikçe gebelik ve laktasyon sırasında kullanılmadan kaçınılmalıdır. **Yan etkiler:** Çoğu yaygın, fakat genellikle tedaviye devam edildiğinde azalan yan etkiler: bulantı, uyuklama, terleme, titreme, asteni, ağzı kuruması, uykusuzluk, cinsel fonksiyon bozukluğu (impotans ve ejakülasyon bozuklukları dahil). Ayrıca baş dönmesi, kusma, ishal, huzursuzluk, halüsinasyon, hipomani kasıntı veya anjiyödemle birlikte ürtiker dahil deri dokümanı ve postural hipotansiyon. Seyrek olarak ekstrapiramidal reaksiyonlar. Yüz, dil ve gözlerin distonik hareketleri de bildirilmiştir. Karaciğer fonksiyon testlerinde anormallikler ve hiponatremi nadiren bildirilmiştir. Seroxat'ın birdenbire kesilmesini takiben baş dönmesi, duyuşma bozukluğu (örneğin paresteziler), anksiyete, uyku bozuklukları (yoğun rüyalar) ajitasyon, titreme, bulantı, terleme ve konfüzyon gibi semptomlar bildirilmiştir. **Ticari şekli ve fiyatı (KDV Dahil):** Seroxat 20 mg ondört film tablet 12.403.500 TL (25 10 2000). Reçete ile satılır. SEROXAT Smith Kline Beecham Pharmaceuticals, İngiltere'ye ait tescilli bir ticari markadır. Ayrıntılı bilgi için prospektüse bakınız. **Novartis Ürünleri** / İlaç Sektörü Barbaros Bulvarı No 83, 30690 Beşiktaş, İstanbul, Tel: (212) 259 72 00 - (212) 326 91 00 Fax: 0212 236 56 59

İÇİNDEKİLER

Cilt: 2 Sayı: 2 / 2001

46 Karmaşa mı?

Doç. Dr. Mansur BEYAZYÜREK

47 Editöre Mektup

49 Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem II Öğrencilerinde Sigara, Alkol, Madde Kullanımı

The Prevalence of Cigarette Smoking,
Alcohol and Drug Use Among Second Year
Medical Students in Dokuz Eylül University

Yrd. Doç. Dr. Yıldız AKVARDAR

Yrd. Doç. Dr. Belgin ASLAN

Stj. Dr. Z. Betül EKİCİ

Stj. Dr. Esmâ ÖĞÜN

Stj. Dr. Tuncer ŞİMŞEK

53 Sivas İlindeki Lise Öğrencilerinde

Madde Kullanımı Yaygınlığı

The Prevalence of Substance Use Among
High School Students in Sivas

Prof. Dr. Orhan DOĞAN

57 Uçucu Madde Kullanıcılarının Özellikleri

The Characteristics of Inhalant Users

Dr. Cüneyt EVREN

Doç. Dr. Kültegin ÖGEL

Dr. Defne TAMAR

Doç. Dr. Duran ÇAKMAK

61 Alkol Bağımlılığında Nüks Nedenleri:

Kesitsel Bir Çalışma

Relapse Causes in Alcohol Dependence: A
Cross-Sectional Study

Dr. Ö. Ayhan KALYONCU

Dr. Hasan MIRSAL

Dr. Özkan PEKTAŞ

Dr. Ali Hilmi YAZICI

Dr. Nursel MIRSAL

Doç. Dr. Mansur BEYAZYÜREK

64 Astımlı Çocukların Ebeveynlerinin

Sigara İçme Davranışları Üzerine

Eğitimin Etkisi

The Effects of Education on Parental
Smoking Behaviour of Asthmatic Children

Dr. Bülent KARADAĞ

Dr. Fazilet KARAKOÇ

Dr. Arif KUT

Fzt. Serap BAKAÇ

Dr. Elif DAĞLI

68 Bağımlılığın Genetiği

Genetics of Dependence

Prof. Dr. Ercan ABAY

Araş. Gör. Dr. İbrahim ATEŞ

71 Alkol ve Madde Bağımlılığı Alt kültürü

Subculture of Alcohol and Drug

Dependence

Prof. Dr. Özcan KÖKNEL

77 Kitap/Tez/Web Siteleri Tanıtımı

79 Basında Uyuşturucu

Dr. Ö. Ayhan KALYONCU

105 Bilimsel Toplantı ve Kongreler

105 Yayın Kuralları

KARMAŞA MI?

Doç. Dr. Mansur Beyazyürek
Bağımlılık Dergisi Genel Yayın Yönetmeni

Bağımlılık, madde, toksikomani, kötüye kullanım gibi kavramlar son yıllarda tanı sınıflandırmasındaki gelişmelerle daha netleşir olmakla birlikte bu konuda halen sorunların varlığı inkar edilemez. Bağımlılık, psikiyatrik sınıflandırmaların ötesinde psikolojik, sosyal, felsefi, hukuki, coğrafi, kültürel özellikleri içine alır ki vakalara yaklaşımdaki zorluklar da bu karmaşık durumdan kaynaklanır.

Karmaşanın ilk kaynağı "toksikoman" teriminin tarifinden geliyor. Hukuki açıdan baktığınızda bu terim sadece illegal maddeleri içeriyor. Tıbbi açıdan psikiyatriyi, en azından hastalık kavramını. Gerçekte "toksikomani" veya "madde bağımlılığı"ndan bahsetmek için iki elemanın bir arada bulunması gerekir: kaçış ve bir madde veya davranışın aşırılığı. Bu tanımlamanın iki yararını görürüz; hakem gibi legal illegal gibi bir ayrımcılık yapmamayı ve eroin bağımlılığı ile bile örtüşen, aynı tarifte buluşan bazı yaşam davranışlarına ulaşmayı. Çalışma bağımlısı, iktidar bağımlısı, bilgisayar bağımlısı, vs.nin var olduğunu hepimiz biliyoruz.

İnanıyorum ki, bağımlılık değil ama bağımlılıklardan konuşmak gerekiyor. Bu çoğullaştırarak yaklaşım bizi bazı gençlik olaylarını ayırdetmeye, onların herbirinin yaşam şekline, model arayışına yaklaşmamızı gerekli kılıyor. Bu durum bağımlılığın bireye özel durumunu ortaya koyuyor ki konuya yaklaşım böyle olursa belki o zaman etkili önleme politikaları oluşturulabilir.

Kaçış, bağımlılıklar tarifimizin merkezini oluşturuyor. Karmaşık kişisel sorunlardan, ilişkilerden, affektif durumlardan, sosyal ortamlardan kaçış.

Bütün vakalarda kaçış, sorunlarını aşmakta ve çözmekte yetersizlik olduğunun bir ifadesidir. Bu kaçış kavramı, değişik nedenlerle madde kullananlara "toksikoman", "bağımlı" etiketini koymamızı engelliyor: zevk için, moda olduğu için, merak için, vs. madde kullanılır. Hangi madde olursa olsun, kullanıcıya bir etiket koymaktan uzak durmak gerekir. Etiketleme bizi tanı koymakta, vakaya yaklaşmakta, tedavide, hatta önlemede şartlanmalara, güçlülere götürmekten başka bir işe yaramaz.

Uluslararası bir sorun da bağımlılara yaklaşırken ortaya konan bir soru: suçlu mu? hasta mı? Buradan yola çıkarak hastane hapishaneler, hapishanelerde tedavi üniteleri açmalar, hepsi denendi, deneniyor. "Herşeyden önce hasta" dediğimizde, klinik hastalık tanımına uymayan birçok durumla karşılaşyoruz. Siz hiç "Ben uyuşturucuya yakalandım" diyen bir bağımlıyla karşılaştınız mı? Hasta olmanın ötesinde madde bağımlısının toplum içinde yaşamakta ve büyümekte uyum güçlükleri var. Acılarını, korkularını, umutsuzluklarını ifade eden sorunları var. Bağımlılığı onun bize kendini ifade şekli. Yoksa madde bahane.

Çok mu karmaşık?

Dergiye gösterilen ilgiye sonsuz teşekkürler. Bütün meslektaşlarıma en içten sevgi ve saygılarımla...

EDİTÖRE MEKTUP

Sayın Editör,

Bağımlılık Dergisi, ülkemizde alanında bir ilk olarak yayın hayatına başladı ve devam ediyor. Her şeyden evvel bu başlı başına bir başarıdır. Derginin ilk sayılarında ortaya çıkan bazı hataların kısa sürede halledilmesi yoluna girdiği anlaşılıyor. Sözgelimi ilk sayıda yazım kuralları bile ek bir sahife olarak yayınlanmıştı. Ayrıca derginin dünyadaki bu alandaki

yayıncılık düzeyini tutturma amacında olduğunu son sayıda "Journal of Studies on Alcohol"editörü Dr. Schuckit ile yapılan röportajın yayınlanmasından çıkarıyoruz.

Derginin şüphesiz henüz bazı eksiklikleri mevcuttur. Sözgelimi ki kare sembolünün gösterimi hemen her makalede farklılık gösteriyor. Makaleler başta daha çok Balıklı Hastanesi grubunun yayınları iken şimdi daha çok genişleme eğiliminde olduğu gözleniyor. Bakırköy AMATEM'den çalışmalar buna iyi bir örnek... Derginin bence şu anda en önemli eksiği biyolojik ça-

lışmalara yeterince yer verilmemiş olması. Tabii bu şüphesiz yazarların yolladıkları ile oluşabilecek bir şey. Ama zaman içerisinde bu türden yayınların artacağını düşünüyorum. Dünyada bu alandaki dergilerin önemli oranda biyolojik çalışmalar yer verdikleri bilinmektedir. Ülkemizdeki biyolojik çalışmalar açısından kaynak sorunu olduğu bir başka gerçek. Bununla birlikte bağımlılık alanında bu türden çalışmaların herşeye rağmen yapılabilceğini düşünüyorum. "Bağımlılık" dergisinin her sayıda daha ileriye gideceğine inanıyor, yayın hayatında başarılar diliyorum...

Saygılarımla,

Yrd. Doç. Dr. Haluk A. Savaş
Gaziantep Üniversitesi

Editörden,

Sayın Yrd. Doç. Dr. Haluk A. Savaş, değerli düşünceleriniz için teşekkür ederiz. Olumlu eleştirileriniz bize güç vermiştir. Gelecekte de katkılarınızın devamını dileriz.

Bağımlılık Dergisi'nin bu güne kadar
yayınlanmış bütün sayılarına
sitemizden ulaşabilirsiniz...

www.anatoliaklinik.com

Yaşamla yeniden bütünleşmek...

Akut psikotik semptomların kontrolünde ve idame tedavisinde...

■ GÜÇLÜ ANTİPSİKOTİK ETKİ

- Pozitif Semptomlar
- Negatif Semptomlar
- Depresif Semptomlar
- Kognitif Defisitler
- Düşük Nüks Oranı

■ YÜKSEK TOLERABİLİTE

- Düşük EPS-TD
- Prolaktin artışına neden olmaz
- Kardiyovasküler yan etkisi yoktur

■ GÜNDE TEK DOZ

Kısa Ürün Bilgisi

Formülü: Her bir tablet 5 mg veya 10 mg olanzapin içerir. **Farmakolojik Özellikleri:** Olanzapin 5HT_{2A/2C}, 5HT₃, 5HT₆, dopamin D₄, D₃, D₁, D₂, kolinerjik müskarinik reseptörler (m₁- m₅), α - 1 adrenerejik ve histamin H₁ reseptörleri karşısında affinitesi olan, atipik bir antipsikotik ilaçtır. Olanzapinin, ekstrapiramidal sistemle anlamlı bir etkileşime girmeksizin mezolimbik sistemle selektif etkileşim kurduğu gösterilmiştir. Olanzapin, dopamin D₂ reseptörlerinden çok 5HT_{2A} reseptörlerine bağlanır. Bu aktivite profili, Zyprexa tedavisine eşlik eden akut ekstrapiramidal advers reaksiyon ve tardif diskinezi insidansının düşük bulunmasını ve Zyprexa'nın pozitif semptomlar üzerinde olduğu kadar, negatif semptomlar üzerinde de etkili olmasını açıklar. Besinler Zyprexa emilimini etkilemez. Olanzapinin plazma klirensi yaşlılarda gençlere, kadınlarda erkeklere ve sigara içmeyenlerde sigara içenlere kıyasla daha düşüktür. **Endikasyonları:** Olanzapin, şizofreninin akut ve idame tedavisinde ve pozitif ile negatif belirtilerin önde geldiği diğer psikozlarda endikedir. Olanzapin başlangıç tedavisine olumlu yanıt veren hastalarda devam eden tedavi boyunca klinik düzelmenin idamesinde endikedir. **Uyarılar /Önlemler:** Zyprexa tabletleri laktoz içerir. Gebelik: Gebe kadınlarda, yeterli kontrol

grubuna yer verilerek yapılmış herhangi bir çalışma yoktur. Laktasyon: Olanzapinin insanlarda anne sütüne geçip geçmediği bilinmemektedir. Zyprexa alan hastalara, bebeklerini emzirmemeleri önerilmelidir. **Yan Etkiler / Advers Etkiler:** En sık görülen yan etkiler, somnolans ve vücut ağırlığında artıştır. Göz karanması, iştah artması, periferik ödem, ortostatik hipotansiyon ve hafif geçici antikolinergik etkiler, bu arada kabızlık ve ağız kuruması diğer yan etkilerdir. **BEKLENMEYEN BİR ETKİ GÖRÜLDÜĞÜNDE DOKTORUNUZA BASKURUNUZ. Kullanım Şekli ve Dozu:** Zyprexa'nın önerilen günlük başlangıç dozu, yemeklerle herhangi bir ilişkisi olmaksızın 1 defada alınan 10 mg'dır. Daha sonra günlük dozaj hastanın klinik durumuna göre 5-20 mg arasında değişecek şekilde ayarlanır. Günlük dozun 15 mg'a ya da daha yukarıları artırılması yalnızca en az 4 günlük tedaviden sonra önerilmektedir. **Ticari Şekli:** 5mg 28 tablet ve 10mg 28 tabletlik blister ambalajlarda. **AYRINTILI BİLGİ FIRMAMIZDAN TEMİN EDİLEBİLİR. REÇETE İLE SATILIR.** KDV dahil perakende satış fiyatı; 5mg 28 tablet 59.525.000 TL. (Ekim 2000), 10mg 28 tablet 121.390.000 TL. (Ekim 2000) Adres: Lilly İlaç Tic. A.Ş. Kısıklı Cad. Kusbakışı Sk. No: 2 Kat: 81180 Altunizade - İstanbul, Tel: (0216) 474 00 85, Faks: (0216) 492 30 4

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ DÖNEM II ÖĞRENCİLERİNDE SİGARA, ALKOL, MADDE KULLANIMI

The prevalence of cigarette smoking, alcohol and drug use among second year medical students in Dokuz Eylül University

Yard. Doç Dr. Yıldız Akvardar
Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri AD

Yard. Doç Dr. Belgin Aslan
Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD

Stj. Dr. Z. Betül Ekici*
Stj. Dr. Esma Ögün*
Stj. Dr. Tuncer Şimşek*

* Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem 4 öğrencileri

Özet:

Gerekçe: Doktorlar hastalıkları tedavi etme, önleme çalışmalarlarıyla ve rol modelleri oluşturarak toplumun sağlığını etkilemektedirler. Bireyin sağlığının en azından kısmen kendi yaşam tarzına ve davranışlarına bağlı olduğu kabul edilmektedir. Bu nedenle, gelecekte sağlık hizmetleri verecek, yarının doktorları bugünün tıp öğrencilerinin madde kullanım davranışlarını incelemek önemlidir. Bu çalışmanın amacı Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi (DEÜTF) Dönem II öğrencilerinde sigara, alkol ve madde kullanım prevalansını ve alkol kullanım şiddetini saptamaktır.

Yöntem: Araştırmada 1999-2000 öğretim yılı Dönem II öğrencilerinden (n=149) ulaşılabilen 121 (ulaşma oranı=%81.2) öğrenciye anket formu uygulanmıştır. Araştırmada sigara, alkol ve madde kullanım sıklığı katılımcıların araştırma yapıldığı sırada kullanıp kullanmadıkları sorusuna verdikleri yanıtla değerlendirilmiştir. Alkol kullanım şiddeti CAGE ölçeğiyle değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırma grubunun 74'ü erkek, 47'si kız öğrencilerden oluşmuştur, yaş ortalaması 20.6±1.28'dir. Öğrencilerde sigara kullanım prevalansı %27.3, alkol kullanım prevalansı %47.9'dur ve %6.6'sında riskli alkol kullanımı saptanmıştır. Öğrencilerin %11.7'si yasal olmayan madde kullanmayı düşünmüş, %6.7'si bir madde denemiştir.

Sonuç: DEÜTF-Dönem II öğrencilerinde sigara kullanımı dışında, alkol ve madde kullanım sıklığı diğer ülkelerde belirtilenlere göre daha düşüktür. Ulusal düzeyde üniversiteler ve fakülteler arası madde kullanımına ilişkin çalışmalar yapılarak sorun alanları saptanmalı, eğitimde ve sağlık hizmetlerinde gereken müdahaleler planlanmalıdır.

Anahtar sözcükler: Tıp fakültesi, öğrenciler, sigara-alkol-madde kullanımı, prevalans

Summary:

Object: Doctors have influence on the health of the society by providing treatment and prevention of diseases and

as being role models. The health status of an individual is due in part at least to his/her own lifestyle and behaviour. It is therefore of interest to examine the lifestyles of today's medical students-tomorrow's doctors, who will be involved in future health care. The aim of this study was to determine the extent of substance use and severity of alcohol use among second year medical students in Dokuz Eylül University.

Method:

Information about substance use was obtained from 121 (81.2% of the second year students) second year students by self administered questionnaire. CAGE screening test was used to determine the severity of alcohol use.

Results: The study group included 121 students; 74 men, 47 women, mean age 20.6±1.28. Prevalence of cigarette smoking was 27.3%, alcohol use 47.9%. Among those who drank, risky alcohol use is 6.6%. 12.3% of students thought of using illegal drugs. 6.7% of students used illegal drugs at least once.

Discussion:

Substance use was lower in second year medical students except cigarette smoking according to western universities. But still the levels of substance use in this sample of medical students are a cause of concern. The findings suggest a need for a larger study across different universities and faculties so that appropriate arrangements for student education and health care can be made.

Key words: Medical school, students, smoking, alcohol drinking, illegal drug use, prevalence.

Giriş:

Doktorlar hastalıkları tedavi etme ve önleme çalışmalarıyla ya da toplum için rol modelleri oluşturarak toplumun sağlığını etkilemektedirler (1). Bireyin sağlığının en azından kısmen kendi yaşam tarzına ve davranışlarına bağlı olduğu ka-

bul edilmektedir. Halkın yaşam tarzı ve davranışları tıbbın önerilerinden bir ölçüde etkilenir. Bu nedenle gelecekte sağlık hizmetleri verecek yarının doktorları, bugünün tıp öğrencilerinin madde kullanım davranışlarını incelemek önemlidir (2).

Madde kullanımı nedeniyle sağlık-ları ve meslek yaşamları bozulan doktorlara sorunlarının ne zaman başladığı sorulduğunda, genellikle tıp fakültesi dönemindeki stres, yetersiz sosyal yaşam ve destek eksikliğinin zararlı ve işlevsel olmayan başat mekanizmalarının gelişimine neden olduğu belirtilmektedir (3).

Çalışmalar tıp öğrencilerinin, gençliğin artan alkol ve yasal olmayan madde kullanma eğilimine bağışık olma-dıklarını göstermektedir. Amerikan Tıp Derneği 1986 yılında 23 tıp fakültesinde madde kullanımı araştırması gerçekleştirmiştir (4). Bu çalışmada yaşam boyu alkol kullanım prevalansı %98.1, marihuana %62.2, kokain %32.5, tran-kilizanlar %19.5, amfetaminler %22.6 sıklıkta bulunmuştur. Son bir ay içinde madde kullanımı prevalansı alkol %87.5, marihuana %10, sigara %10, kokain %2.8, trankilizanlar %2.3, eroin dışı opiatlar %1.1, amfetaminler %0.3, barbitüratlar %0.2, LSD %0.1, eroin %9 olarak saptanmıştır. Bu araştırma olgu-ların çoğunluğunun sigara, alkol ve marihuana kullanımına lise, amfetamin ve kokain kullanımına kolej yıllarında başladıklarını göstermiştir. Sadece tran-kilizanların ilk kullanımı tıp fakültesi yıllarında başlamaktadır.

1993-1994 yıllarında Newcastle upon Tyne Üniversitesinde 186 Dönem II tıp öğrencisiyle yapılan bir araştırma-da başlıca kannabis olmak üzere yasal olmayan madde kullanım prevalansı-nın yüksek, alkol kullanımının öngörü-len limitlerin üstünde olduğu gösteril-miştir (5). Bu çalışmada sigara kullanım prevalansı erkeklerde %11.7, kadınlarda %30.3 olarak saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin %15.1'inin alkol kullanmadığı, esrarın en az bir kez kullanılma oranının erkeklerde %54.0, kadınlarda %45.9 olduğu, ve diğer yasal olmayan maddelerin öğrencilerin %22.2'si tarafından denendiği belirlenmiştir. Bu bul-gular 1983-84 yıllarında aynı üniversite-nin 215 tıp fakültesi öğrencisiyle yapı-lan araştırmanın sonuçlarıyla karşılaştı-rıldığında sigara, alkol ve yasal olma-yan madde kullanımında geçen 10 yıl içinde artış olduğu görülmüştür.

İngiltere'de 7 tıp fakültesinde 785 ikinci yıl öğrencisinin katılımıyla ya-pılan araştırmada öğrencilerin %15'inin alkol kullanmadığı, sigara kullanım

Tablo 1. CAGE ölçeğinde yer alan sorulara verilen 'evet' yanıtlarının dağılımı.

	Ev Sayı	%
Şimdiye kadar içki içmeyi azaltmayı / kesmeyi düşündünüz mü?	11	20.4
İçmenizle ilgili başkalarının eleştirilerinden sıkıldınız mı?	9	16.7
Şimdiye kadar içmenizden dolayı kendinizi suçlu ya da kötü hissettiniz mi?	13	23.6
Hiç şimdiki kadar sınırlarınızı yatıştırmak yada akşamdan kalma halinizi gidermek amacıyla sabah ilk iş olarak içki içtiniz mi?	4	7.3

prevalansının erkek öğrencilerde %18.0, kız öğrencilerde %13.7 olduğu saptanmıştır (2). Erkeklerin %54'ü, kadınların %40'ı yasal olmayan maddeleri en az bir kez kullandıklarını bildir-mişlerdir. En çok kullanılan madde es-rardır, öğrencilerin %10'u esrarı düzen-li olarak kullandıklarını bildirmişlerdir. Amfetaminlerin %8, LSD'nin %7, eksta-zinin %4 sıklıkla en az bir kez öğren-ciler tarafından kullanıldığı saptanmış-tır.

Leeds Üniversitesi Tıp Fakülte-si'nde 136 ikinci yıl öğrencisiyle ger-çekleştirilen çalışmada alkol kullanım prevalansı %86 bulunmuş, erkeklerin %52'sinde (haftada 21 standart içkiden fazla), kadınların %50.6'sında (haftada 14 standart içkiden fazla) riskli alkol kullanımı olduğunu saptanmıştır (6). Öğrencilerin %33.1'i (erkeklerin %28.3'ü, kadınların %35.6'sı) yasal ol-mayan madde kullandıklarını bildirmişlerdir. En sık kullanılan madde esrardır.

Ülkemizde tıp fakültesi öğrencileri-nin madde kullanımına ilişkin sadece bir araştırma bulunmuştur. 1985 yılında Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesinde Dönem I, II, III öğrencileriyle yapılan çalışmada sigara kullanım prevalansı %30.7 (Dönem II; %34.2), alkol kulla-nım prevalansı %33.2 (Dönem II; er-keklerde %43.3, kadınlarda %16.4) ola-rak saptanmıştır. Yasal olmayan madde kullanımı öğrenciler tarafından bildiril-memiştir (7).

Bu çalışmanın amacı DEÜTF Dö-nem II öğrencilerinde sigara, alkol ve madde kullanım sıklığı ve alkol kulla-nım şiddetini saptamaktır.

Yöntem:

Bu kesitsel çalışma DE-ÜTF'de uygulanmakta olan özel çalış-ma modülleri kapsamında üç Dönem III öğrencisi ve iki danışman öğretim üyesi tarafından 2000 yılı Nisan-Mayıs ayları arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada 149 Dönem II öğrencisi araştırma evrenini oluşturmuş, örnek seçilmemiş, grubun tümüne ulaşılması hedeflenmiştir. Anket formları proble-me dayalı öğrenim oturumunun başın-da dağıtılarak öğrencilerin isimsiz ve

gönüllülük çerçevesinde dolduruları istenmiştir. Anketin uygulandığı gün çeşitli nedenlerle 28 kişi okula gelme-diğinden değerlendirme toplam 121 ki-şiden (%81.2) toplanan verilerle yapılmıştır.

Araştırmada yaş, cinsiyet, sigara, al-kol ve madde kullanım davranışı, ya-şam boyu kullanım ve ilk kullanım ya-şları incelenmiştir. Sigara kullanım pre-valansı 'sigara kullanıyor musunuz?' so-rusu, alkol kullanım prevalansı ise 'al-kollü içecek kullanıyor musunuz?' so-rusu ile değerlendirilmiştir. Ayrıca siga-ra için günlük miktar, alkol içerse kulla-nım sıklığı sorulmuştur. Alkol kulla-nım şiddeti CAGE ölçeği ile değeri-ndirilmiştir (Tablo 1). 4 sorudan oluş-an CAGE ölçeğinin gençlerde ve erişkin-lerde alkol sorunlarını taramada yararı kanıtlanmıştır (8). CAGE tanı amaçlı ol-mamasına karşın, 2 veya daha fazla 'evet' yanıtı riskli kullanım olarak de-ğerlendirilerek, alkol kötüye kullanımı ve bağımlılık açısından ek değeri-ndir-meyi gerektiren bir tarama ölçeğidir.

Madde kullanımı 'sigara, alkol dı-şında madde kullanmayı düşündünüz mü?', 'denediniz mi?', 'halen kullanıyor musunuz', 'hangi maddeler' sorularıyla değerlendirilmiştir.

Alkol kullanımı açısından erkek ve kız öğrenciler, sigara kullanan ve kul-lanmayanlar, madde kullanan ve kul-lanmayanlar Fisher'in kesin testi ile karşılaştırılmıştır. Sorunlu alkol kulla-nımı olan ve olmayan öğrenciler ilk alkol kullanım yaşı açısından karşılaştırıl-rken Mann-Whitney U testi kullanılmış-tır. Veriler SPSS 8.0 istatistik paket programıyla değerlendirilmiştir.

Bulgular:

Araştırma grubu 121 öğrenciden (74'ü erkek, 47'si kadın) oluşmaktadır. Öğrencilerin yaş ortala-ması 20.6±1.28'dir.

Öğrenciler arasında yaşam boyu si-gara kullanma sıklığı %43.0'tür (Tablo 2). Araştırma yapıldığı anda sigara kul-lananların sıklığı ise %27.3'tür. Sigara kullananların %54.5'i günde 1-15, %39.4'ü 16-25, %6.2'si ise 26 adetden fazla sigara kullanmaktadır. Sigara kul-

Tablo2. Araştırma grubunun yaşam boyu sigara, alkol ve madde kullanımı ve ilk kullanım yaşı.

	Yaşamboyu Kullanım (%)	Kullanım* (%)	İlk Kullanım Yaşı (Ort±S)
Sigara (n=121)	43.0	27.3	15,1±3.8
Alkol (n=119)	72.3	47.9	16,1±2.8
Madde (n= 105)	6.7	0.8	17,7±2.5

*Araştırma yapıldığı andaki kullanım

lanmaya başlama yaşı ortalama 15.1±3.8'dir. Araştırma grubunda erkek (%31) ve kız (21.3) öğrenciler arasında sigara kullanımı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır (p=0.29).

Öğrenciler arasında yaşam boyu alkol kullanma sıklığı %72.3 olarak bulunmuştur (Tablo 2). Araştırma yapıldığı anda alkol kullananların sıklığı ise %47.9'dur. İlk alkol kullanma yaşı 16.1±2.8'dir. Araştırma grubunda erkek (%49.3) ve kız (%45.7) öğrenciler arasında alkol kullanım prevalansı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır (p=0.71).

Alkol kullandığını belirten 57 öğrencinin kullanım sıklıklarına bakıldığında, öğrencilerin %19.3'ü haftada bir veya iki kez, %45.6'sı ayda bir veya iki kez, %29.8'i ayda birden daha az sıklıkta kullandığını belirtmiştir. Üç öğrenci 'zaman zaman kontrolsüzce' alkol kullandıklarını belirtmişlerdir.

Araştırma grubunda alkol kullandığını belirten 57 öğrencinin alkol kullanım şiddeti CAGE ölçeği kullanılarak değerlendirilmiştir. Buna göre öğrencilerin %59.6'sı 0 puan, %26.3'ü 1 puan, %5.3'ü 2 puan, %7.0'si 3 puan ve %1.8'i 4 puan almıştır. CAGE ölçeğinde yer alan sorulara verilen 'evet' yanıtlarının dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir. Alkol kullanan öğrenciler arasında %20.4'ü alkolü azaltmayı düşünmektedir. Yüzde 23.6'sı alkol kullanımlarıyla ilgili kendilerini suçlu ya da kötü hissetmektedir.

Riskli alkol kullanımı CAGE'e göre

değerlendirildiğinde tüm grubun %6.6'sının iki ve üzerinde puan aldıkları saptanmıştır. Bu oran erkek öğrencilerde %10.8 iken, kız öğrencilerde riskli kullanım yoktur (p=0.02) (Tablo 3). Sigara kullanan öğrenciler arasında riskli alkol kullanımı kullanan öğrencilere göre daha fazladır (p=0.005). Sigara ve alkol dışında madde kullanımını deneyen öğrenciler arasında riskli alkol kullanımı daha fazladır (p=0.05).

İlk kez alkol kullanma yaşı açısından riskli alkol kullanımı olan (17.4±2.5) ve olmayan (15.9±2.8) öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur (p=0.26).

Araştırma grubunda sigara ve alkol dışında madde kullanmayı düşünme sıklığı %11.7 (n=111), madde kullanmayı deneme %6.7 (n=105) olarak saptanmıştır. Araştırma grubunda erkek ve kız öğrenciler arasında madde kullanımı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır (p=0.23).

İlk kez madde kullanım yaşı ile ilgili soruyu üç öğrenci yanıtlamıştır, bu öğrencilerin yaş ortalaması 17.7±2.5'tur. Madde kullanmayı deneyen yedi öğrenci arasında üç kişi esrar, bir kişi tiner-bali, bir kişi lokal anestezi, bir kişi kafein+teofilin içeren ilaç kullandığını belirtmiş, bir kişi ise bu soruyu yanıtlamamıştır. Bir öğrenci araştırma yapıldığı sırada kafein+teofilin içeren ilaç kullandığını belirtmiştir.

Alkol ve sigara dışında madde kullanmayı düşündüğünü belirten öğrencilerin (n=13) 5'i esrar, 2'si LSD, 2'si kokain, biri uyarıcı hapları, bir öğrenci ise

'herhangi bir madde' kullanmayı düşündüğünü belirtmiştir.

Öğrencilerin (n=110) %11.8'i yakın çevrelerinde madde kullanan birinin olduğunu belirtmiştir. Yakınlık derecesi sorulduğunda sekiz kişi akraba veya arkadaş, bir kişi ise ailesinden birinin kullandığını belirtmiştir. Bu kişilerden ikisinin opioid, dördünün esrar, bir kişinin esrar ve kokain, iki kişinin ise 'uyuşturucu' kullandığını belirtilmiştir. Yakın çevrelerinde madde kullanımını bildirenler arasında madde kullanımı daha fazladır (p= 0.03)

Tartışma: Bulgular DEÜTF Dönem

II öğrencilerinde sigara, alkol kullanım düzeylerinin yüksek, madde kullanımının düşük olduğunu göstermektedir. Madde kullanımı konusunda yapılan çoğu çalışmada anketle veri toplandığı için bulguların doğruluk ve güvenilirliği araştırmacılar için ölçülmesi zor bir alan olarak görülmektedir. Benzer kısıtlılıklar bu çalışmada anket formlarının gönüllülük çerçevesinde ve isimsiz toplanması ile aşmaya çalışılmıştır.

DEÜTF öğrencilerinin bağımlılık yapan maddeleri kullanım oranları, İngiliz ve Amerikan tıp fakülteleri ile kıyaslandığında sadece sigara kullanım prevalansının daha yüksek olduğu görülmektedir. Sigara kullanım prevalansı DEÜTF öğrencileri arasında %27.3 (erkek öğrencilerde %31, kız öğrencilerde %21.3), İngiltere'de erkeklerde %11.7 ve 13.7, kız öğrencilerde %13.7 ve 30.3 (5,2), ABD'de %10 (4) olarak bulunmuştur. Ülkemizde üniversite öğrencileri arasında farklı yıllarda gerçekleştirilen çalışmalarda sigara kullanım prevalansı Ankara'daki üniversitelerde %29 (9), Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi kız öğrencilerinde %33.8 (10), Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesinde Dönem I, II, III öğrencilerinde %30.7(Dönem II; %34.2) (7) olarak bildirilmiştir. Türkiye'deki sigara kullanımının yüksekliği, son yıllarda gelişmiş ülkelerde sigara tüketimi azalırken, gelişmekte olan ülkelerde artışla ilişkili görülebilir. 1997 yılında Türk Tabipler Birliği üyesi hekimler üzerinde yapılan çalışmada hekimlerin %42.4'ünün sigara bağımlısı olduğu belirlenmiştir (11). Ülkemizde tıp fakültesi öğrencileri ve doktorlar arasında sigara kullanım oranlarının yüksekliğinin tıp eğitimi ve mezuniyet sonrası eğitimde, sigara konusundaki eğitimin yetersizliğini gösterdiği, sigara kullanımı ve hastalık arasındaki ilişkiye ait bilginin davranışa yansımada düşünülmiştir.

Öğrencilerin %47.9'u halen alkol

Tablo 3. Cinsiyet, sigara ve madde kullanımına göre riskli alkol kullanımı.

Cinsiyet	n	Riskli Alkol Kullanımı(%)	p
Erkek	74	10.8	0.02
Kadın	47	0.0	
Sigara Kullanımı			
Var	33	18.2	0.005
Yok	88	2.3	
Madde Kullanımı Deneme			
Evet	7	28.6	0.05
Hayır	98	4.1	
Madde Kullanımı			
Var	1	100.0	0.20
Yok	14	14.3	

kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu oran İngiliz ve Amerikan tıp fakülteleri öğrencilerinin kullanım oranlarının yarısı civarındadır (sırasıyla %85, %82.5). Genel olarak ülkemizdeki alkol kullanımı bu ülkelerle kıyaslandığında düşüktür. 1997 yılında İstanbul'u temsil eden 1550 kişilik örneklemde alkol kullanım prevalansı %25.6, 20-24 yaş grubunda %43.3'tür (12). CAGE ile riskli alkol kullanımı %6.8'dir. Ankara'daki üniversitelerde 1989-90 öğretim yılında boyu alkol kullanımı %70, son bir yıl içinde %49, son bir ay içinde %10 olarak bildirilmiştir (9). Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem 2 öğrencilerinde alkol kullanımı erkeklerde %43.8, kızlarda %16.4 bulunmuştur (7). Çalışmamızda alkol kullanım sıklığı diğer çalışmalara benzerlik göstermekle birlikte kızların alkol kullanma sıklığında önemli bir yükseklik görülmektedir. 1985 yılında Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem II kız öğrencilerinde alkol kullanım prevalansı %16.4 iken, 2000 yılında bu oran DEÜTF'de %45.7'dir. Bu farklı kullanım sıklıklarında bölgesel farklılıklar ve yıllar içinde kadınların alkol kullanmalarının daha çok toplumsal kabul görmesiyle ilgili olabileceği düşünülmüştür. Sağlık konusunda daha duyarlı olması beklenen tıp fakültesi öğrencilerinin alkol kullanım sıklıklarının genel toplumdan ve diğer üniversite öğrencilerinden farklılık göstermemesi dikkat çekicidir.

Alkol kullanım şiddeti CAGE ile değerlendirildiğinde araştırma grubunun %6.6'sının (erkeklerin %10.8'i) alkol kötüye kullanımı ve bağımlılık açısından değerlendirilmesi gerekmektedir. Alkol kullanan öğrenciler arasında %20.4'ü alkolü azaltmayı düşünmektedir. Yüzde 23.6'sı alkol kullanmalarıyla ilgili kendilerini suçlu ya da kötü hissetmektedirler. Benzer sonuçlar CAGE ile riskli alkol kullanımı %22 olan Calgary Üniversitesi'nde ve %20 olan Minnesota Üniversitesi'nde de elde edilmiştir (13).

Araştırma grubunda sigara ve alkol dışında madde kullanmayı düşünme sıklığı %11.7, madde kullanmayı deneme %6.7 olarak saptanmıştır. Öğrencilerin en çok kullanmayı düşündükleri ve denedikleri madde esrardır. Bu oranlar düşük olmakla birlikte, madde kullanmayı düşünme ve en az bir kez kullanımın olması madde kullanımının risklerine ilişkin bilgilendirme ve farkındalığın yeterli olmadığını gösterdiği düşünülmüştür.

Öğrencilerin en erken kullandıkları

bağımlılık yapan madde sigara-dır. Sigara kullanmaya başlama yaşı ortalama 15.1± 3.8'dir. Bu yaş grubu için ilköğrenim ve lise yıllarında tutum ve davranış değişikliğine yönelik programlar planlanmalıdır. Sigara kullanımını, alkol ve diğer maddelelerin kullanımları izlemektedir. Alkol kullanım prevalansı sigara kullanımına göre daha fazladır. Bu sonuç İngiliz ve Amerikan üniversiteleriyle benzerdir (2, 4, 5). Alkol kullanımının major risklerinin yanısıra ölçülebilir yararlarının olmasının bu sonuçta etkili olduğu düşünülebilir. Sigara reklamlarında yasaklamalara karşın, alkolle ilgili reklamlarda bir kısıtlanmanın ve içki şişelerinde sağlık konusunda uyarıların olmamasının da etkisi olabilir. Sigara kullanan öğrenciler arasında riskli alkol kullanımı istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha fazladır.

Araştırmanın sonuçları başta sigara kullanımı olmak üzere tıp fakültesi öğrencilerinin sigara, alkol ve madde kötüye kullanımı riskleri hakkında daha fazla eğitime, sigara ve alkol kullanımıyla ilgili müdahalelere gereksinim duyduklarını göstermektedir. Eğitim özellikle bu grup için gereklidir, çünkü geleceğin doktorları olacak olan öğrenciler genel topluma madde kötüye kullanımı konusunda eğitim sağlayacaklardır. Kişinin kendi sigara, alkol, madde kullanımı, bu konuda daha liberal görüşlere sahip olmasına neden olmakta, ve vereceği danışmanlık hizmetlerini olumsuz etkilemektedir.

Sonuç olarak bu çalışmada tıp fakültesi öğrencilerinin yüksek sigara, alkol kullanımları diğer fakültelerden farklı olmasa da ilgi kaynağı olmalıdır. Tıp fakültesi öğrencilerinin yaşam tarzlarının ve madde kullanımlarının izlenmesini amaçlayan ileriye dönük (kohort tipi) çalışmalar planlanmalıdır. Ulusal düzeyde üniversiteler ve fakülteler arası madde kullanımına ilişkin çalışmalar yapılarak sorun alanları saptanmalıdır. Öğrencilere sigara, alkol ve madde ile ilişkili riskler konusunda bilinçlenmeyi arttıracak eğitim, tedavi programları ve daha sağlıklı yaşam tarzını teşvik edecek olanaklar sağlanmalıdır.

Kaynaklar

- 1- Gray J D, Bhopal R S, Wite M. Developing a medical alcohol policy. Medical Education 1998; 32: 138-142.
2. Webb E, Ashton GH, Kelly P, Ka-

mali F. An update on British medical students' lifestyles. Medical Education 1998; 32: 325-331

3- Collins B G. Drug and alcohol use and addiction among physicians. Comprehensive handbook of drug and alcohol addiction. Norman Miller (Ed), NY. Marcel Dekker, Inc., 1991; 947-966.

4- Flaherty J A, Richman JA. Substance use and addiction among medical students, residents, and physicians. Psych. Clinics of North America 1993; 16:1:189-197.

5- Ashton CH, Kamali F. Personality, lifestyles, alcohol and drug consumption in a sample of British medical students. Medical Education 1995; 29:187-192.

6- Pickard M, Bates L, Dorian M ve ark. Alcohol and drug use in second-year medical students at the University of Leeds. Medical Education 2000; 34:148-150.

7- Göktepe EO, Şenveli B, Kargı N. Trakya Tıp Fakültesi öğrencileri üzerine bir araştırma. 21. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları. Adana-Mersin, 1985. 95-97.

8- Werner MJ, Joffe A, Graham A V. Screening, early identification and office-based intervention with children and youth living in substance abusing families. Pediatrics, 1999.

9- Yüksel N, Dereboy Ç, Çifter İ.; Üniversite öğrencileri arasında madde kullanımı. Türk Psikiyatri Dergisi 1994; 5 (4):283-286.

10- Herken H, Bodur S, Kara F.; Üniversite öğrencisi kızlarda madde kullanımı ile kişilik ve ruhsal belirti ilişkisi. Klinik Psikiyatri 2000; (3):40-45.

11- Aşut Ö.; Hekimlerin yarısı sigara bağımlısı. Tıp Dünyası 1999; 41.

12- Akvardar Y, Türkcan A, Yazman Ü, Aytaçlar S, Çakmak D.; Prevalence and nature of alcohol abuse in İstanbul. The Ninth International Conference on Treatment of Addictive Behaviours, Sept 21-25, 2000, Cape Town, South Africa.

13- El Guebaly N, Hodgins DC, Dudar C.; Personal variables and the attitudes of medical students toward substance abuse. American Psychiatric Electronic Library Summer 1996 Vol 3, No. 1; American Journal on Addictions, 1992 vol 1.

SİVAS İLİNDEKİ LİSE ÖĞRENCİLERİNDE MADDE KULLANIMI YAYGINLIĞI*

The Prevalence of Substance Use Among
High School Students in Sivas

Prof.Dr. Orhan DOĞAN
*Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi
Psikiyatri Anabilim Dalı*

Özet:

Gerekçe: Son yıllarda madde kullanımının giderek arttığına inanılmaktadır. Bu araştırmada Sivas il merkezindeki lise öğrencileri arasında madde kullanımının yaygınlığının saptanması amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma Sivas il merkezindeki liselerde yapılmıştır. Tesadüfi örneklem yoluyla seçilen 476 lise ikinci sınıf öğrencisine (% 38.7'si kız, % 61.3'ü erkek) anket formu uygulanmıştır.

Sonuçlar: Bazı maddeleri yaşam boyu en az bir kez kullanma oranları aşağıdaki gibi bulunmuştur: Sigara % 67.7, uçucu maddeler % 12.4, esrar % 1.9. Bazı maddeleri son bir ayda en az bir kez kullanma oranları aşağıdaki gibi bulunmuştur: Sigara % 31.1, alkol % 8.3, uçucu maddeler % 4.7, esrar % 1.3, benzodiazepinler % 1.3. Sigarayı yaşam boyu en az bir kez kullanma oranı erkeklerde kızlardan, uçucu maddeleri kullanma kızlarda erkeklerden istatistiksel yönden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Değerlendirme: Sonuçlar madde kullanımının önemli bir halk sağlığı sorunu olduğunu göstermektedir. Bu sorun için alan çalışmaları yapılması ve önleme programlarının düzenlenerek uygulanması önerilir.

Summary

Object: In recent years, it is believed that there is gradually an increase in substance use. The aim of this research was to assess the extent of substance use among high school students in Sivas province.

Method: This research was carried out in high schools in Sivas province. A questionnaire was applied to 476 students who are choosen (38.7 % girls, 61.3 % boys) via random sampling.

Results: The ratio of students reporting use of some substances at least once in lifetime were found as follows: 67.7 % for tobacco, 12.4 % for volatiles, 1.9 % for hashish. The ratio of students reporting use of some substances at least once in last one month were found as follows: 31.1 % for tobacco, 8.3 % for alcohol, 4.7 % for volatiles, 1.3 % for hashish, 1.3 % benzodiazepines. The ratio of at least once in lifetime use for tobacco was found to be significantly higher in boys than girls, and for volatiles was found to be significantly higher in girls than boys.

Discussion: The results of this research shows that substan-

ce use is an important public health problem. It is suggested that epidemiological catchment area studies must be carried out and prevention programs must be arranged.

Giriş

Elde edilmesi yasal olsun ya da olmasın, bağımlılık yapan ya da kötüye kullanılabilen maddeler günümüzde giderek en önemli halk sağlığı sorunlarından biri durumuna gelmektedir. Bu sorun gelişmiş ülkelerde gelişmekte olan ülkelere göre daha ciddi boyutlardadır.

Madde kullanımının yaygınlığını ruhsal-toplumsal etkenler, kentleşme, sanayileşme, göç etkileyebilirken; bu durum da toplumları tıbbi, ekonomik, hukuksal ve toplumsal yönlerden etkilemektedir (1,2). Madde kullanımının yaygınlık oranları 1980'lerin sonunda dünyada azalırken, 1990'ların başında artmıştır (3). Ülkemizde de özellikle kitle iletişim araçlarının (istenen biçimde olmasa da) konuya gösterdikleri duyarlılık gerek sağlık çalışanlarının, gerekse toplumbilimcilerin konuyla daha yakından ilgilenmelerini sağlamıştır. Bunun sonucu olarak da madde kullanımıyla ilgili çalışmalar son yıllarda artmıştır.

Ülkemizde yapılan çalışmalar genellikle okullarla sınırlı olup daha çok lise öğrencileriyle çalışmalar yapılmıştır. Alan çalışması ise yok denecek kadar azdır. Bu çalışmalara göre, madde kullanımının yaygınlık oranlarının giderek arttığı görülmeye karşın, bunun gerçek bir artışı yansıttığını söylemek doğru olmayabilir. Çünkü, farklı yerlerde ve farklı yıllarda yapılan çalışmalarda kullanılan ölçekler ya da anket formları aynı değildir. Bu durum sonuçlar arasında bir karşılaştırma yapmayı güçleştirmekte, doğru yorum yapma olasılığını azaltmaktadır.

Madde kullanımının yaygınlığıyla ilgili çalışmalarda bazı güçlüklerle karşılaşmaktadır. Madde kullanıcıları, bazı maddelerin bulundurulması ve kullanılması yasal olmadığı için (kimlik bilgileri istenmemesine karşın) genellikle kendilerini gizleme eğilimindedirler. Bu durum verilen yanıtların doğruluğu hakkında kuşku doğurmaktadır. Anket çalışmalarından elde edilen bulgular madde kullanımıyla ilgili çeşitli bilgiler vermekle birlikte, madde bağımlılarını ya da madde kötüye kullananları saptamaya yaramamaktadır. Bu nedenle madde kullanımıyla ilgili çalışmalarda niceliksel veriler kadar, niteliksel veriler de önemlidir.

* Sunulan veriler SAMAY-98 araştırmasının Sivas il merkezi verileridir.

Yaygınlık

Madde kullanımıyla ilgili veriler daha çok hastane kayıtlarından ve anket çalışmalarından elde edilmektedir. Hastane kayıtları madde kullanımının yaygınlığıyla ilgili veri sunmaz. Ancak AMATEM'e (Alkol Madde Araştırma, Tedavi ve Eğitim Merkezi) madde kullanımıyla ilgili ilk kez yapılan başvurular 1993'te 665 iken, 1996'da 955 olması sorunun giderek arttığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir (2).

Anket çalışmaları özellikle son on yılda hızla artmıştır. 1991 yılında İstanbul'da dört lisede 1500 öğrenciyle yapılan bir anket çalışmasında yaşamları boyunca herhangi bir maddeyi en az bir kez kullanan öğrencilerin oranı % 2.6 (4), 1995 yılında İstanbul'da 15 lisede 2800 öğrenciyle yapılan bir başka anket çalışmasında ise bu oran % 7 (5), 1996 yılında İstanbul'da 6800 lise öğrencisiyle yapılan bir anket çalışmasında ise % 4.2 (6) olarak bulunmuştur. Bu çalışmalar salt İstanbul liselerinde yapıldığı için Türkiye için genellenemez. Yöntem farklılıkları ve soruların soruların niteliği nedeniyle bu sonuçları karşılaştırmak doğru değildir. Ancak madde kullanımında bir artışın olduğu da söylenebilir. 1995 yılında Sağlık Bakanlığı tarafından yedi il merkezindeki liselerde yapılan bir araştırmada alkol dışındaki madde kullanım oranı % 3.5 olarak bulunmuştur (7). 1996 ve 1999 yıllarında KKTC'de yapılan araştırmalarda lise öğrencilerinde sigara ve alkol dışındaki maddeleri yaşam boyu en az bir kez kullananların oranı sırasıyla % 5.5 ve % 8.3 olarak bulunmuştur (8,9).

1976 yılında Ankara'da 533 lise ve dengi okul öğrencilerinde sigara içme oranı erkeklerde % 48, kızlarda % 28 oranında bulunmuştur (10). 1984 yılında Ankara'da lise son sınıf öğrencileri arasında sigara içme oranı % 24.06 (11) bulunmuştur. 1987'de Ankara'da 1495 lise öğrencisiyle yapılan bir araştırmada halen sigara içenler % 15.3 oranında bulunmuştur (12). 1996 yılında İstanbul'daki lise öğrencilerinde sigara içme oranı % 29.4 olarak bulunmuştur (6). 1997 yılında Muğla'da lise öğrencilerinde sigara içme oranı % 13.5 olarak bulunmuştur (13). 1996 ve 1999 yıllarında KKTC'de lise öğrencileri arasında yapılan araştırmalarda yaşam boyu en az bir kez sigara içme oranı sırasıyla % 47.2 ve % 40.6 olarak bulunmuştur (8,9). Bu çalışmaların tümünde erkeklerin kızlardan daha yüksek oranda sigara içtikleri saptanmıştır.

1976 yılında Ankara'da lise öğrencileri arasında alkol içme oranı % 28.03 (10), 1986 yılında İstanbul'da alkolle tanışma oranı % 34.6 ve Burdur'da % 7.6 (14),

1991 yılında İstanbul'da % 27.6 (4), 1993 yılında Gemlik'te % 11.6 (15), 1995 yılında İstanbul'da yaşam boyu en az bir kez alkol içme % 56.2 (5), 1996 yılında İstanbul'da son bir ayda en az bir kez alkol içme % 34.2 oranında bulunmuştur (6). 1996 yılında Antalya'da alkol içme oranı % 5.4 (13), 1997 yılında Muğla'da % 3.1 olarak bulunmuştur (13). 1996 ve 1999 yıllarında KKTC'de lise öğrencileri arasında yapılan araştırmalarda yaşam boyu en az bir kez alkol içme oranı sırasıyla % 80.8 ve % 79.7 olarak bulunmuştur (8,9). Bu çalışmaların tümünde erkeklerin kızlardan daha yüksek oranda alkol içtikleri saptanmıştır.

Sigara ve alkolden sonra en sık kullanılan madde uçuculardır. İstanbul'da lise öğrencileri arasında yaşam boyu en az bir kez uçucu madde kullananların oranı 1995 yılında % 3.8 (5), 1996 yılında % 4 (6), 1999 yılında % 5.2 (16) olarak bulunmuştur. Antalya'da lise son sınıf öğrencileri arasında yaşam boyu en az bir kez uçucu madde kullanımının oranı % 28.9 olarak bulunmuştur (17). 1996 ve 1999 yıllarında KKTC'de lise öğrencileri arasında yapılan araştırmalarda yaşam boyu en az bir kez uçucu madde kullanımı oranı sırasıyla % 3.6 ve % 3.3 olarak bulunmuştur (8,9). Sanayi bölgesinde çalışan çıraklarla yapılan bir araştırmada ise, uçucu madde kullanımı oranı % 9.1 olarak bulunmuştur (18). Bu konudaki en kapsamlı çalışma olan ve 15 ilde yapılan "Lise Gençlerinde Sigara, Alkol ve Madde Kullanım Yaygınlığı" (SAMAY-98) araştırmasında yaşam boyu en az bir kez uçucu madde kullanımı oranı % 8.8 olarak bulunmuştur (19).

Yukandakiler dışındaki diğer maddeler görece daha düşük sıklıkta kullanılmaktadır. Ancak bu maddelerin kullanılması giderek artmaktadır. Örneğin, İstanbul'daki lise öğrencilerinde yaşam boyu en az bir kez esrar kullanımı oranı 1991 yılında % 0.7, 1995 yılında % 4, 1996 yılında ise % 4.2 olarak bulunmuştur (6).

Yöntem

Bu yazıda sunulan veriler SAMAY-98 araştırmasının Sivas il merkezi verileridir. SAMAY-98 (Gençler Arasında Sigara, Alkol ve Madde Kullanım Yaygınlığı ile Özelliklerinin Değerlendirilmesi) çalışması 1998 yılının Nisan-Ekim ayları arasında on beş ilde yürütülmüştür.

Sivas il merkezindeki araştırma 1998 yılının Nisan ayında yapılmış, tüm illerin anket formları tamamlandıktan sonra değerlendirilmiştir. Araştırmanın hedef kitlesi 15-17 yaşları arasındaki gençler olduğu için, anket formları lise ikinci sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Araştırmanın evre-

nini Sivas il merkezinde bulunan 21 lisenin ikinci sınıflarındaki 3396 öğrenci oluşturmuştur. Lise ikinci sınıf şube sayısı 110, ortalama sınıf büyüklüğü 30.87'dir. Sınıflar il merkezi genelindeki lise ikinci sınıfları temsil edecek biçimde rastgele belirlenmiştir.

Araştırmada uygulanan anket formunun oluşturulmasında European School Survey Project on Alcohol and Others Drugs (The 1995 ESPAD) temel alınmış (20), ülkemizde daha önce bu amaçla kullanılan anket formlarından yararlanılmıştır. Anket formu bir ders saatlik sürede uygulanmış, uygulama sırasında sınıfta öğretmen bulunmamasına özen gösterilmiştir. Anket formlarında öğrencilerin kimliğine ilişkin bilgi istenmemiş, bireysel, hatta sınıf ya da okul bazında sonuçların açıklanmayacağı belirtilmiş, kanşık olarak toplanmıştır. Anket formları optik okuyucuyla değerlendirilmiştir.

Bulgular

Anket formları 489 öğrenciye uygulanmış, bunlardan 476'sı değerlendirmeye alınmıştır (% 97.3). Anket yanıt formlarından birden çok maddeye yanıt verilmiş olanlar, tutarsız yanıt verilmiş olanlar (örneğin, bir maddeyi hiç kullanmadığını belirtmesine karşın, son bir ayda ya da son bir yılda kullanma sayısının belirtilmesi) değerlendirmeye alınmamıştır. Öğrencilerin % 61.3'ü erkek, % 38.7'si kızdır. Öğrenciler 15-20 yaş arasında olup ortalama yaş 15.93'tür.

Ailesinin aylık geliri 0-50 milyon lira olanların oranı % 23.1, 200 milyon liranın üzerinde olanların oranı ise % 4.2'dir. Oysa, İstanbul il merkezindeki çalışmada ailesinin aynı miktarlardaki geliri olanların oranları sırasıyla % 7.7 ve % 15.7'dir (21). Bu oranlar çalışmanın örnekleminin ve evreninin diğer illerdekilerle karşılaştırılmasına yardım etmektedir.

Yaşam boyu madde kullanımı

Öğrencilerin bazı maddeleri yaşam boyu en az bir kez kullanma oranlarının cinsiyete göre dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, yaşam boyu en az bir kez sigara ve esrar kullanma erkeklerde, uçucu madde kullanma kızlarda daha yüksek oranda bulunmuştur.

Cinsiyete göre yaşam boyu en az bir kez sigara içme oranları karşılaştırıldığında, erkeklerde kızlara göre istatistiksel yönden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($X^2 = 10.17, p < 0.01$).

Cinsiyete göre yaşam boyu en az bir kez uçucu madde kullanma oranları kar-

Tablo 1: Bazı maddeleri yaşam boyu en az bir kez kullanma oranlarının cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyet	Kız		Erkek		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Madde						
Sigara	108	59.0	212	73.1	321	67.7
Uçucu maddeler	31	16.8	27	9.3	58	12.4
Esrar	3	1.6	6	2.1	9	1.9

şılaştırıldığında, kızlarda erkeklere göre istatistiksel yönden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($X^2 = 5.98$, $p < 0.05$).

Son bir yılda madde kullanımı

Öğrencilerin bazı maddeleri son bir yılda en az bir kez kullanma oranlarının dağılımı Tablo 2'de gösterilmiştir. (Her öğrenci her soruya yanıt vermediği için toplam sayı değişmektedir)

Tablo 2'de görüldüğü gibi, son bir yıl-

da en az bir kez kullanılan maddeler en yüksek oranda sigara, daha sonra uçucular, benzodiazepinler ve esrardır.

Son bir ayda madde kullanımı

Öğrencilerin bazı maddeleri son bir ayda en az bir kez kullanma oranlarının dağılımı Tablo 3'te gösterilmiştir. (Her öğrenci her soruya yanıt vermediği için toplam sayı değişmektedir)

Tablo 3'te görüldüğü gibi, son bir ay-

Tablo 2: Bazı maddeleri son bir yılda en az bir kez kullanma oranlarının dağılımı

Madde	Kullanan		Kullanmayan		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sigara	237	50.2	235	49.8	472	100
Uçucu maddeler	29	6.2	436	93.8	465	100
Esrar	8	1.7	456	98.3	464	100
Eroin	4	0.8	472	99.2	476	100
Kokain	5	1.1	471	98.9	476	100
Ecstasy	4	0.8	472	99.2	476	100
Benzodiazepinler	12	2.5	464	97.5	476	100
Biperiden	5	1.1	469	98.9	474	100
Amfetamin	2	0.4	471	99.6	473	100
LSD	0	0	473	100	473	100
Fensiklidin	0	0	475	100	475	100
Anabolizan steroid	0	0	475	100	475	100

Tablo 3: Bazı maddeleri son bir ayda en az bir kez kullanma oranlarının dağılımı

Madde	Kullanan		Kullanmayan		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sigara	147	31.1	325	68.9	472	100
Alkol	37	8.3	408	91.7	445	100
Uçucu maddeler	22	4.7	443	95.3	465	100
Esrar	6	1.3	458	98.7	464	100
Eroin	4	0.8	472	99.2	476	100
Kokain	2	0.4	473	99.6	475	100
Ecstasy	4	0.8	472	99.2	476	100
Benzodiazepinler	6	1.3	469	98.7	475	100
Akineton	3	0.6	469	99.4	472	100
Amfetamin	2	0.4	471	99.6	473	100
LSD	0	0	473	100	473	100
Fensiklidin	0	0	475	100	475	100
Anabolizan steroid	0	0	475	100	475	100

da en az bir kez kullanılan maddeler en yüksek oranda sigara, alkol, uçucu maddeler, benzodiazepinler ve esrardır.

En çok bilinen maddeler

Sigara ve alkol dışında en çok duyulan ve bilinen maddeler esrar (% 84.9), eroin ve kokain (% 83.7), uçucu maddeler (% 79.2) ve haplardır (% 47.6).

Maddelerin elde edilebilirliği

Bira dışındaki alkollü içkilerin elde edilmesini kolay ya da çok kolay olarak belirlenenlerin oranı % 53.9 iken; kokainin elde edilmesini zor ya da çok zor olarak belirlenenler % 58.4, eroin için % 57.5, esrar için % 56.6 oranındadır. Bu maddelerin elde edilmesinin kolay ya da zor olduğunu bilmediklerini belirlenenlerin oranı sırasıyla % 21.4, % 37.2, % 36.6 ve % 36.6'dır.

Maddeleri ilk kullanma yaşı

Herhangi bir maddeyi en az bir kez kullananlar arasında o maddeyi ilk kullanma yaşlarının oranları şöyledir: İlk sigara içme yaşı en yüksek oranda 11 yaşında ya da daha önce (% 30.9), 15 yaşında (% 16.1), 14 yaşında (% 14.4) ve 12 yaşındadır (% 13.6). İlk bira içme yaşı en yüksek oranda 16 yaşında (% 33.7), 15 yaşında (% 26.3) ve 14 yaşındadır (% 17.9). İlk esrar deneme yaşı en yüksek oranda 14 yaşında (% 33.3), ilk eroin deneme yaşı 11 yaşında ya da daha önce (% 27.3), ilk uçucu madde deneme yaşı 11 yaşında ya da daha önce ile 14 yaşındadır (% 31.25).

Tartışma

Araştırmanın yapıldığı yer yankırsal bir il merkezidir. Bir sanayi kenti olmasa da, sanayi kentlerine çok göç olduğu için bu merkezlerle bağlantısı vardır. Verileri değerlendirirken bu durum da göz önüne alınmalıdır.

Araştırmada bulunan bazı maddelere ilişkin değerler ülkemizde daha önce yapılan araştırmalarda bulunan değerlerden yüksek, bazı maddelerinkinden düşüktür. Başka ülkelerde yapılan araştırmalarda bulunan değerlerden ise, genellikle daha düşüktür. Bu durum ülkemizde yapılan diğer araştırmalar için de geçerlidir.

Yaşam boyu en az bir kez sigara içme oranı (% 67.7) beklenenden daha yüksek bulunmuştur. Erkeklerde kızlardan daha yüksek oranda (% 40.1 ve % 16.5) görülmesi ise, toplumumuz için beklenen bir sonuçtur. Sigara içme oranının son bir yılda ve son bir ayda giderek azalması ve % 31.1'e düşmesi, sigara bağımlılığı konusunda bir fikir verebilir. Bu oran önceki çalışmalarda bulunan oranlara yakındır (6). 1998 yılında Sivas il merkezinde lise öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada

sigara içme oranı % 18.3 (erkeklerde % 26.5, kızlarda % 10.5) olarak bulunmuştur (22). Buna göre on yılda Sivas lise öğrencilerinde sigara içme oranında artış olduğu söylenebilir. SAMAY-98'in İstanbul çalışmasında bu oran % 32.2 olarak bulunmuştur (21).

Araştırmada alkol kullanma son bir ayda en az bir kez kullanma biçiminde ele alınmıştır. Bu oran (%8.3), benzer bir çalışmada İstanbul'da bulunan orandan (% 34.2) çok düşüktür (6). Bu durum araştırmanın yapıldığı yerin büyüklüğüyle, ev dışında alkol içilecek ortamların olup olmamasıyla ilgili olabilir. Yöntem farklılıkları nedeniyle diğer çalışmalarla karşılaştırma yapmak güçtür. SAMAY-98'in İstanbul çalışmasında bu oran % 18 olarak bulunmuştur (21).

Araştırmanın en ilginç bulgusu uçucu maddelerle ilgili olandır. Yaşam boyu en az bir kez uçucu madde kullanma oranı (% 12.4) İstanbul'da ve KKTC'de yapılan çalışmalarda oranlardan çok yüksek, Sivas'ta sanayi bölgesinde çalışan çıraklarda bulunan orandan daha yüksektir. SAMAY-98'in İstanbul çalışmasında bu oran % 8.6 olarak bulunmuştur (21). SAMAY-98 araştırmasında Türkiye genelinde cinsiyetler arasında bir fark saptanmazken, bizim araştırmanızda yaşam boyu en az bir kez uçucu madde kullanma kızlarda (%16.8) erkeklerden (% 9.3) belirgin düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu sonuç, uçucu maddelerin diğer maddelere göre çok daha kolay bulunmasıyla, bu maddeleri bulundurma normal olmasıyla, evlerde de bunların olmasıyla açıklanabilir. Bu maddeleri evde ya da çantada bulundurma normal olduğundan ve kullanmak kimsenin dikkatini çekmeyeceğinden kızlar açısından bir yeğleme nedeni olabilir.

Yukandakiler dışındaki maddelerin kullanılmasıyla ilgili verileri başka çalışmalarla karşılaştırmak güçtür. Ancak esrar, eroin, kokain gibi maddeler açısından verilere bakıldığında İstanbul'da benzer bir çalışmada bulunan değerlerden daha düşüktür. Bu durum, madde kullanma yaygınlığının sanayileşme, yerleşim yerinin büyüklüğü, ekonomik düzey gibi etkenlerden etkilenmesi görüşüyle uyumludur.

Öğrencilerin sigara ve alkol dışında en çok duydukları maddeler esrar, eroin, kokain ve uçucu maddelerdir. Son yıllarda kitle iletişim araçlarının madde bağımlılığı ve kullanılmasıyla ilgili haberlere yer vermesi, bu maddelerin duyulma oranını artırmıştır.

Bir maddeyi en az bir kez kullananlar arasında ilk kez kullanma yaşı açısından ilk sigara içme, ilk eroin ve ilk uçucu madde deneme yaşının en yüksek oranda 11 yaş ya da altında olması, ilk esrar deneme yaşının en yüksek oranda 14 yaş ol-

ması araştırmanın en önemli bulgularından biridir. Bu bulgular herhangi bir maddeyi ilk kez kullanma yaşının giderek düştüğünü ve konunun önemini göstermektedir.

Bu araştırma sonuçları Sivas il merkezindeki lise ikinci sınıf öğrencileri arasında en az bir kez bile olsa, sigara, alkol, uçucu madde kullanmanın yüksek oranda olduğunu, bu maddeleri ilk kez kullanma yaşının ülkemizde daha önce yapılan önceki araştırmalara göre düştüğünü göstermektedir. Bu sonuçlar her ne kadar diğer ülkelere göre yüksek oranlar ortaya koymasa da, sorunun giderek büyüdüğünü ve büyümeyi sürdürdüğünü ortaya koymaktadır. Bu sorunun giderek büyümesinin önlenmesi için niteliksel araştırmalar yapılarak nedenlere yönelik çözüm yolları bulunmalı ve uygulanmalıdır. Sigarayla ilgili bir araştırmada, fiziksel efor gerektiren toplumsal etkinliklere katılanlar arasında sigara içme oranı katılmayanlara göre daha düşük oranda bulunmuştur. Buradan hareketle önerilerden biri gençlere spor, halk oyunları gibi etkinliklere katılma olanakları sağlamak olabilir.

Sorunun büyümesini önlemek için gençler, aileler, öğretmenler, toplumbilimciler ve sağlıkçılar arasında sürekli ve dinamik bir etkileşim sağlanmalıdır. Önleme çalışmalarında o bölgenin kültürel özellikleri de dikkate alınmalı ve toplum temelinde yürütülmelidir (23). Bir başka öneri, benzer yöntemlerle ülke düzeyinde araştırmalar yapmak, sonuçları karşılaştırarak yöresel ve genel önleme çalışmaları yapmak olabilir.

Kaynaklar

1. Gilvarry, E.; "Substance abuse in young people", *J Child Psychol Psychiatry* 2000; 41(1): 55-80.
2. Ögel, K., Tamar, D., Çakmak, D.; "Madde kullanımı konusunda Türkiye'nin yerine bir bakış", *Türk Psikiyatri Dergisi* 1998; 9(4):301-307.
3. Comerci, G.D., Schwebel, R.; "Substance abuse: an overview", *Adolesc Med* 2000; 11(1):79-101.
4. Özer, Ö.A.; "Ortaöğrenim Öğrencilerinin Psikoaktif Madde Kullanımına Yaklaşımı ve Demografik Özellikler", *Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi*, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, İstanbul, 1991.
5. Yazman, Ü.; "Lise Gençliğinin Psikoaktif Maddelere Bakışı ve Kullanım Oranlarının Türkiye-İstanbul Örneği ile İncelenmesi", *Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi*, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, İstanbul, 1995.
6. Ögel, K., Tamar, D.; "Uyuşturucu maddeler ve Bağımlılık Okul Eğitim Paketi, Öğrenci Anketi Bulguları, AMATEM/Özel Okullar Derneği, 1996.
7. Sağlık Bakanlığı; "Lise öğrencilerinin sigara, alkol ve uyuşturucu maddeler konusundaki bilgi, tutum ve davranışlarının belirlenmesi projesi raporu", Sağlık Bakanlığı Temel Sağ-

lık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Ruh Sağlığı daire Başkanlığı, 1995.

8. Çakıcı, M., Çakıcı, E.; K.K.T.C. Lise Gençliğinde Uyuşturucu Madde Kullanımının Yaygınlığı-1996. Lefkoşa: KKTC Devlet Basımevi, 2000.

9. Çakıcı, M., Çakıcı, E.; K.K.T.C. Lise Gençliğinde Uyuşturucu Madde Kullanımının Yaygınlığı-1999. Lefkoşa: KKTC Devlet Basımevi, 2000.

10. Çifter, İ., Karaboncuk F.; "Lise öğrencilerinin tıbbi amaçlar dışında ilaç ve diğer maddeleri kullanma alışkanlıkları", XII. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Çalışmaları, İstanbul, 1976, 529-553

11. Sezer, E.; "Ankara'nın ortaokul, lise ve lise dengi okullarında sigara içme durumu ve sigaraya başlama nedenleri", *Doğa Bilim Dergisi* 1984; Seri C 8(3):375-384.

12. Göğüş, A.K., Doğan, O.; "Liselerde aktif sosyal etkinliklere katılımın sigara alışkanlığı üzerine etkisi: Ankara liselerinde yapılan bir çalışma", XXVI. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Yayınlar Kitabı, İzmir, 1990, 277-286.

13. Muğla Uyuşturucu Gözlemevi (MUGEV); "MUGEV raporu: Lise öğrencilerinde sigara, alkol ve uyuşturucu maddelerle ilgili bilgi, tutum ve davranışların belirlenmesi anketi, Muğla, 1997.

14. Tümerdem, Y., Ayhan, B., Özüt, H. ve ark.; "Orta ve yüksek öğrenim gençleri ve alkol kullanımı", XXII. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Marmaris, 1986, 22-27.

15. Okan, N., Şivka, M.S., Resmi, Ş. ve ark.; "Lise öğrencilerinde içki ve sigara kullanımı", *Uludağ Üniversitesi Tıp fakültesi Dergisi* 1993; 3:285-289.

16. Şahin, M.; "Lisedeki Öğrencilerin Başarı, Beklenti, Ekonomik Düzey ve Çevrelerine Göre Psikoaktif Maddeleri Kullanım Yönünden Karşılaştırılması", *Yayımlanmamış Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı Doktora Tezi*, İstanbul, 1999.

17. Karakılıç, Ç.; Sigara ve Sağlık Ulusal Kongresi, İstanbul, 1999, 30.

18. Kuğu, N., Akyüz, G., Erşan E., Doğan O.; "Sanayi bölgesinde çalışan çıraklarda madde kullanımı ve etkileyen etkenlerin araştırılması", *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2000; 1(1):19-25.

19. Ögel, K., Tamar, D., Evren, C., Çakmak, D.; "Uçucu madde kullanımının yaygınlığı: Çok merkezli bir araştırmanın verilerinin değerlendirilmesi", *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2000; 1(4): 220-224.

20. Pompidou Group; "The 1995 ESPAD (European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs) Report: Alcohol and Other Drugs Use Among Students in 26 European Countries. Stockholm: Modin Tryck AB, 1997.

21. Ögel, K., Tamar, D., Evren, C., Çakmak, D.; "İstanbul'da lise gençleri arasında sigara, alkol ve madde kullanımı yaygınlığı", *Klinik Psikiyatri Dergisi* 2000; 4:242-245.

22. Doğan, O.; "Lise öğrencilerinin sigara içme alışkanlığı ile bazı değişkenler arasındaki ilişkiler", XXIV. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Serbest Bildiriler, Ankara, 1988, 478-487.

23. Tripathi, B.M., Lal, R.; "Substance abuse in children and adolescents", *Indian J Pediatr* 1999; 66(4):569-575.

UÇUCU MADDE KULLANICILARININ ÖZELLİKLERİ

The Characteristics of Inhalant Users

Dr. Cüneyt Evren*
Doç. Dr. Kültegin Ögel*
Dr. Defne Tamar*
Doç. Dr. Duran Çakmak*

*Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, AMATEM Kliniği

Özet:

Amaç: Uçucu madde kullanımı, kişi, çevresi ve toplum için giderek artan bir şekilde sorun olmaktadır. Bu çalışmada, uçucu madde kullanan olguların bazı özelliklerini saptamak amaçlanmıştır.

Yöntem: Türkiye'de 9 ilde ve Kıbrıs'da yapılan bir araştırmanın içerdiği madde kullanan 369 kişi arasından uçucu madde kullanan 72 kişi ile ilgili veriler değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış bir soru formu kullanılmıştır. Araştırma, Adana, Ankara, Denizli, Diyarbakır, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Trabzon, Van ve Kıbrıs'ta yürütülmüştür.

Bulgular: Olguların yaş ortalaması 19, eğitim gördükleri yıl sayısı ortalaması 7.3 olarak bulundu. Eğitimini yarı bıraktıklarını bildirenler 62 (% 86.2) kişiydi. Olguların çocuklukta %65.3'ünün fiziksel, %56.9'unun ise sözel istismara uğradığı, %44.5'inin ailesinde yoğun alkol kullanımı, %20.8'inde ise madde kullanım öyküsü olduğu saptandı. Belirtilen nedenler arasında, "Sıkıntı ve acılardan uzaklaşmak" (%66.7) ile "haz almak" (%63.9) uçucu madde kullanımı için en sık nedenlerdi. Çalışmamızda ki bazı sorulara verilen cevaplar depresif semptomların yüksek oranda olduğunu düşündürürken, intihar girişiminde bulunan olgu sayısı 12 (%16.7) idi. Yasalarla sorun yaşadıklarını bildiren olgu sayısı 38 (%52.8) olarak bulundu.

Sonuç: Uçucu madde kullanımına yönelik önleme programı oluşturulmalı ve bu programın uygulanacağı riskli grupların belirlenmesi gerekmektedir. Bu programlar, gençleri eğitim sürecinin içinde ve suç davranışından uzak tutmaya yönelik olmalıdır. Çevresinde ve ailesinde alkol ya da madde kullanım öyküsü bulunan ve depresif bulguların bulunduğu çocuk ve ergenler uçucu madde kullanımı için risk altında olarak değerlendirilmelidir.

Anahtar kelimeler: Türkiye, uçucu madde, uçucu madde kötüye kullanımı

Summary

Objective: Inhalant abuse creates lots of problems, which increases in time, for user him/her self, for his/her environment and for the society. In this study it's aimed to investigate the some characteristics of inhalant users.

Method: The data of the 72 inhalant users, which was collected from the study that was done in 9 cities in Turkey and North Cyprus, was evaluated.

Results: The mean age of the inhalant users were 19 and

mean year of the education they had was 7.3. 86.2% of the subjects quit their education, 65.3% of them had physical, 56.9% of them had verbal childhood history of abuse, 44.5% had a family history of heavy alcohol use, 20.8% had a family history of drug use. "To get away from boredom and pain" (66.7%) and "for pleasure" (63.9%) was the most frequent reasons for inhalant use. While answers that was given to some of the questions in our study showed that depressive symptoms was high, suicide rate among inhalant users was 16.7%. The number of subjects who had trouble with the law was found as 38 (52.8%).

Conclusion: Prevention program for inhalant use and risk groups to whom this program will be applied, must be determined. One of the properties of this program must be for keeping the youngsters to stay in educational process and out of criminal acts. Children and adolescent who has depressive symptoms and history of alcohol and drug use in their environment and family seems to be under the risk for using inhalants.

Key words: Turkey, inhalant, inhalant abuse

Giriş

Uçucu maddelerin günlük yaşam içinde kullanılan maddeler olması, kötüye kullanımının erken yaşlarda başlaması ve daha ağır maddelerin kullanımına geçişte bir basamak oluşturmaları, uçucu madde kullanımı ile ilgili bozuklukların önemini arttırmaktadır. Uçucuların, özellikle ucuz olması, yasal olarak serbestçe satılabilmesi, kullanıma uygun ambalajda olması, kolay ulaşılabilmesi ve hızlı etki göstermesi nedeniyle çocukların kullandığı ilk madde olma özelliğini taşımaktadır (1,2).

Uçucu kullanımı değişik yaş gruplarında görülebilmekle birlikte, 7-19 yaşları arasındaki çocuk ve ergenlerde daha sıktır. Ancak 4-6 yaşlarında uçucu kullanan çocukların olduğu da bildirilmektedir (3).

Özellikle evden, okuldan kaçan çocuk ve ergenler uçucu kullanımı için risk grubunu oluşturmaktadır. Bir çalışmada, uçucu kullananların %90'ının diploma almadan 9 yıllık eğitimlerini bıraktıkları gözlenmiştir (4).

Vega ve arkadaşları (1993) uçucu madde bağımlılığının gelişiminde, düşük aile desteği (%13.9), ailede madde kötüye kullanım öyküsü (%18.4), anne-babanın sigara içmesi (%32), düşük benlik algısı (%18.2), depresyon belirtilerinin varlığı (%14.7), intihar girişimlerinin varlığı (%6.9), akranlarının madde kullanımı ile ilgili olumlu algısı (%21.6), akranlarının madde kullanımını kabullenmesi (%9.6), normlara uygun olmayan davranışa yönelmeye

isteklilik (%15.1) ve suç içeren davranışların (%18.9) önemli etkileri olduğunu ve risk faktörü olarak ele alınması gerektiğini belirtmişlerdir (5).

Ülkemizde lise öğrencileri arasında yapılmış genel madde tarama çalışmaları bulunmaktadır. 1995 yılında İstanbul'da 15 ayrı okulda 2800 öğrenci ile yürütülen bir çalışmada uçuucu maddeyi hayatında en az bir kez kullanan gençlerin oranı %3.8 olarak saptanmıştır (6). Yine İstanbul'da 1996 yılında yürütülen ve "Gençlik Anketi" adını taşıyan çalışmada yaşam boyu en az bir kez uçuucu kullanımı oranı %4 olarak bulunmuştur (7). 1998 yılında 15 ayrı ilde lise iki öğrencilerine uygulanan toplam 20245 anket sonucunda ise yaşam boyu en az bir kez uçuucu kullananların oranı %8.8 bulunmuştur (8).

AMATEM'e yatırılarak tedavi edilen sezik uçuucu bağımlısı ile yapılan bir çalışmada, olguların yaş ortalamalarının 17 olduğu ve olguların anne-baba ile olan ilişkilerinin yetersiz olduğu görülmüştür (9). Alpay ve arkadaşlarının (1991) AMATEM'e yatırılarak tedavi edilen 650 kişiyi değerlendirdikleri diğer bir çalışmada, uçuucu kullanma oranı %5 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada uçuucu kullanmaya başlama yaşının 16-23, yaş ortalamasının ise 21 olduğu belirtilmiştir (10). Alpay ve arkadaşlarının (1992) diğer bir çalışmasında ise yatırılarak tedavi edilen 21'i erkek 4'ü kadın 25 uçuucu bağımlısının yaş aralığı 11-23, yaş ortalaması 17 olarak bulunmuştur (11).

AMATEM'de yapılan ve uçuucu madde bağımlılığı tanısı konan 81 kişinin katıldığı diğer bir çalışmada Demirbek ve arkadaşları (1991), uçuucu madde bağımlılarında yaş ortalamasını 15, uçuucu maddeye başlama yaşını ise 13 olarak bulmuşlardır. Uçuucu kullanımında arkadaş grupları, bu maddelerin denetimsiz alınıp satılmaları, sanayi iş kollarında denetimsiz kullanılmaları, ana-babanın madde kullanmaları, ana-babaların evlilik sorunlarının bulunması ve çocukluktaki enürezis öyküsü önemli risk faktörleri olarak belirlenmiştir. Uçuucu madde beraberinde sigara ve başka psikoaktif madde kullanımını olduğu, suç işleme ve bedensel travmaya uğrama oranlarının arttığı belirtilmiştir (12).

Akdemir ve arkadaşlarının (1995) uçuucu kullanan 33 ergeni kapsayan çalışmalarında, olguların yarısının evden kaçtığı, %10'unun da polisle başını derde girdiği saptanmıştır. %85'i uçuucu kullanmayı arkadaşlarından öğrendiğini belirtirken, %15'i televizyonda konuyla ilgili haber ve programların merakını artırdığını belirtmiştir (13). Diğer bir çalışmada Öztürk-Kılıç ve arkadaşları (1996) hastaneye başvuran uçuucu kullanan 18 ergenle ilgili değerlendirmelerinde yaş ortalamasını 16.5, uçuucu kullanmaya başlama yaşını ise 14.6

olarak bulmuşlardır. Gelir düzeyleri ile kendilerinin ve arkadaşlarının eğitim düzeyleri düşük bulunmuştur (14).

Uçuucu Madde Bağımlılığı Tedavi ve Araştırma Merkezinde (UMATEM) Aytacılar ve arkadaşları (1997) tarafından yapılan ve 56 kişinin değerlendirildiği bir çalışmada, olguların çoğunun uçuucu maddeyi ilk kez arkadaş grubuyla kullandığı, eğitimlerini sürdüremedikleri, aile ilişkilerinde sorunların olduğu, arkadaş etkisinin kullanımında belirleyici olduğu, bununla birlikte riskli davranışlara eğilimin ve suça yatkınlığın arttığı bildirilmiştir (15). Aynı birimde Ersül (1997) tarafından yapılan ve 100 ergeni kapsayan başka bir çalışmada uçuucu madde kullanmaya başlama yaşı 12 olarak bulunmuştur. Bu bireylerde okul başarısızlığı, evden kaçma, adam yaralama ve hırsızlık davranışlarının sık olduğu belirtilmiştir (16).

Sivas ili sanayi bölgesinde çalışan 175 çırak üzerinde yapılan başka bir çalışmada uçuucu madde kullanım oranı %9.1 olarak bulunmuştur. Uçuucu madde kullanmaya başlama yaşı 14 olarak saptanmış, madde kullanımı ile davranım bozukluğu ve depresyon arasında bir ilişki bulunmuştur (17).

Bu çalışmada Türkiye'de 9 ilde ve Kıbrıs'ta bulunan uçuucu kullananların özelliklerini belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırma, Adana, Ankara, Denizli, Diyarbakır, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Trabzon, Van ve Kıbrıs'ta yürütülmüştür. Yasal olmayan bir davranış üstünde araştırma yapılacağı için, bu tür araştırmalarda kullanılan "kartopu (snowball)" yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, madde kullanan bir kişiye ulaşıldığında onun vereceği diğer madde kullanan kişilerin isimlerinin istenmesi ve bu şekilde bir zincirin oluşturulması şeklindedir. Madde kullanan kişiden alınan beş isime ulaşılmaya çalışılır ve ulaşılan kişilerden de beş isim istenir. Bu çalışmada hastane, cezaevi ve çeşitli kurumlara başvuran madde kullanan kişiler temel alınmış ve onların yönlendirdiği diğer madde kullanan kişilere ulaşılmıştır.

Araştırmaya esrar, eroin, uçuucu ve hap olmak üzere dört madde alınmıştır. Her ilde vakalar seçilirken, hastane, cezaevi gibi tek bir alandan seçilmesini önlemek için, seçim her bir alandan %60 olarak kısıtlanmıştır. Araştırma konusu olarak seçilen maddelerden herhangi birinden her merkezde en az beş vakanın bulunması koşul olarak getirilmiştir. Burada amaç, bir bölgenin tek bir tip madde kullanıcısıyla görüşme yapmasını önüne geçerek, az da olsa bölgeler arası dağılımda bir homojenite sağlamaktır. Araştırmaya alınan 369

madde kullanan kişi arasında bulunan uçuucu madde kullanan 72 kişi bu çalışmanın kapsamı içine alınmıştır.

Araştırmada yanı yapılandırılmış bir soru formu kullanılmıştır. Bu form araştırma merkezlerinden gelen araştırmacıların katılımı ile hazırlanmış, pilot uygulama yapılarak eksiklikleri giderilmiştir. Görüşmeler yüz yüze soru formu kullanılarak yapılmıştır. Kimi bölgelerde araştırmacılar doğrudan kendileri görüşme yaparken, bazı bölgelerde bu formu uygulayacak yardımcılarından (asistan vb) yararlanılmıştır. Tüm bölgeler çalışmalarını 6 ay içinde tamamlamıştır.

Bu çalışmada uçuucu madde kullanan olguların bazı özellikleri saptamak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Türkiye'de 10 ilde yapılan bir araştırmanın uçuucu madde kullanıcılarıyla ilgili verileri değerlendirmeye alınmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde "frekans" uygulanmıştır.

Bulgular

Yaş, yaşadığı yer ve kişiler

Çalışmaya alınan uçuucu kullanan 72 olgunun 67'si (%93.1) erkek ve 5'i (%6.9) kadındı. Olguların yaş ortalaması 19'du. En düşük yaş 14, en yüksek yaş 41 olarak saptanırken, olguların %91.7'si 21 yaş ve altı olarak bulundu.

Uçuucu madde kullanan olguların son altı aydır yaşadıkları yerler araştırıldığında 46 olgu (%63.9) evinde yaşıyordu. Daha sonra sırasıyla 18 olgu (%25) belirli bir adresi olmadığını, 6 olgu (%8.3) cezaevinde olduğunu 2 olgu ise (%2.8) başka birinin evinde yaşadığını bildirmişti. Olguların 43'ü son bir yıldır (%59.8) anne-baba ile, 4'ü (%5.6) tek başına, 15'i (%20.8) arkadaşları ile, 5'i (%5.6) cezaevinde, 2'si (%2.8) eşiyle yaşadıklarını bildirmişler, 3'ü ise (%4.2) yanıtız bırakmışlardı.

Eğitim:

Olguların eğitim gördükleri yıl sayısı ortalaması 7.3 olarak bulundu. Eğitimini yarım bıraktıklarını bildirenler 62 (% 86.2) kişiydi. Okul döneminde kendi başarılarını diğerleriyle kıyaslamaları istendiğinde olguların 41'i (%56.9) diğerlerine göre kendi başarılarını düşük, 23'ü (%31.94) eşit, 4'ü (%5.6) yüksek olarak değerlendiren, 4'ü (%5.6) yanıtız bırakmıştı.

Olguların 16'sı (%22.2) seyrek, 22'si (%30.6) bazen ve 25'ü (%34.7) sık sık nedensiz okula gitmediklerini ya da okuldan kaçtıklarını bildirmişlerdi. Okul idaresi ve öğretmenlerle kavga ve tartışma ise 23 (%31.9) kişi tarafından bildirilmişti.

Öğrenciyken madde kullandıklarını bildirenlerin sayısı 29 (%40.3) iken, madde kullanımını sonucu okuldan ayrılma 15 (%20.8) kişi tarafından bildirilmişti.

Aile ilişkileri ve istismar:

	İyi ya da çok iyi	Orta	Kötü ya da çok kötü	Yanıtız
Anne baba ile ilişkiler	14 (%19.4)	25 (%34.7)	31 (%43)	2 (%2.8)
Halen anne baba ile ilişkiler	34 (%47.3)	17 (%23.6)	18 (%25)	3 (%4.2)

Olguların 47'si (%65.3) çocuklukta sık sık dövüldüklerini, 41'i (%56.9) ise çocuklukta sık sık aşağılanma veya küçük düşürücü davranışlara maruz kaldıklarını bildirmişlerdi. Çocukluk döneminde cinsel tacizin varlığı ise sadece 1 (%1.4) olguda gözlemlendi. Ailede ruhsal rahatsızlık bulunduğu bildirilenler ise 14 (%19.4) kişiydi.

Ailede ve arkadaş çevresinde alkol ve madde kullanımı:

	Hepsi	Çoğunluğu	Bir kısmı	Çok azı	Hiçbiri
Arkadaş çevresinde madde kullanımı	10 (%13.9)	21 (%29.2)	21 (%29.2)	18 (%25.0)	2 (%2.8)
Madde kullanımının çevre tarafından bilinmesi	10 (%13.9)	19 (%26.4)	18 (%25.0)	23 (%32)	2 (%2.8)

Olguların 32'sinde (%44.5) ailede yoğun alkol kullanımı (her gün ya da sarhoş olacak derecede aşırı miktarda kullanım) öyküsü olduğu saptandı. 19 olgu ailede yoğun alkol kullanan kişinin (%59.4) baba, 6 olgu (%18.8) kardeş, 6 olgu (%18.8) ikinci derece akraba ve 1 olgu ise (%3.1) anne olduğunu bildirmişti.

Ailede madde kullanım öyküsü 15 olguda (%20.8) saptandı. Olguların 9'u (%60) kullanan maddenin esrar, 4'ü (%26.7) uçu ve 2'si (%13.4) ise diğer maddeler olduğunu bildirmişti. Bu kişilerin aynı evde yaşayan kişiler olduğunu bildirenlerin sayısı 12 (%80) idi. 5'i (%33.3) baba, 7'si (%46.7) kardeş ve 3'ü (%20) ikinci derece akraba olduğunu bildirmişti.

Kullanım nedenleri, bırakma girişimleri ve sağlık:

Kullanım nedenleri	Evet	Bilmiyor	Hayır	Yanıtız
Yoksunluk şikayetlerini gidermek	23 (%31.9)	21 (%29.2)	21 (%29.2)	7 (%9.7)
Sıkıntı ve acılardan uzaklaşmak	48 (%66.7)	5 (%6.9)	13 (%18.1)	6 (%8.3)
Haz almak	46 (%63.9)	6 (%8.3)	12 (%16.7)	8 (%11.1)
Başka seçeneğim yok	13 (%18.1)	21 (%29.2)	29 (%40.3)	9 (%12.5)
Bırakamıyorum	31 (%43.1)	14 (%19.4)	18 (%25.0)	9 (%12.5)

Madde kullanmanın sorun yarattığını bildiren olguların sayısı 46 (%63.9) iken, madde kullanmayı bırakmayı düşündüklerini bildiren olgu sayısı 64 (%88.9) olarak bulundu. Olguların 49'u (%68.1) daha önce kendi başına hiç bırakma girişimi olmadığını, 8 olgu (%11.1) 1 kez, 15 olgu (%20.8) 2 veya daha fazla kez bırakma girişimi olduğunu bildirmişti. 17 olgu (%23.6) madde kullanımı sonucu sağlık sorunları yaşadıklarını ve 19'u (%26.4) madde kullanımı sonucu kaza geçirdiklerini bildirirken, madde kullanımı sorunlarından dolayı tıbbi yardım aldıklarını bildiren olgu sayısı 10'du (%13.9).

Yasalarla sorun:

Olguların madde kullanmak için 5'i (%6.9) bir kez 18'i (%25.0) birden fazla kez hırsızlık, yasadışı ve ahlaka aykırı şeyler yapmak zorunda kaldıklarını bildirirken, 2'si (%1.4) bir kez 2'si ise (%2.8) birden fazla kez madde satmak zorunda kaldıklarını bildirmişlerdi. Yasalarla sorun yaşadıklarını bildiren olgu sayısı 38 (%52.8) idi. 8 olgu (%11.1) madde kullanımı ile ilgili, 8 olgu (%11.1) ise madde kullanımı ile ilgisiz cezaevi yaşantısı olduğunu bildirmişti.

Ruhsal durum:

İntihar girişiminde bulunduğunu bildiren olgu sayısı 12 (%16.7) idi.

	Katılıyor	Bilmiyor	Katılmıyor	Yanıtız
Yalnız hissediyorum	35 (%48.6)	12 (%16.7)	22 (%30.6)	3 (%4.2)
Mutsuz hissediyorum	38 (%52.8)	13 (%18.1)	17 (%23.6)	4 (%5.6)
Kendimden utanıyorum	23 (%32)	17 (%23.6)	29 (%40.3)	3 (%4.2)
Kendimi seviyorum	27 (%37.5)	28 (%38.9)	15 (%20.9)	2 (%2.8)
Kendimden nefret ediyorum	11 (%15.3)	17 (%23.6)	40 (%55.6)	4 (%5.6)
Yaşamı anlamsız ve sıkıcı buluyorum	27 (%37.5)	16 (%22.2)	23 (%32)	6 (%8.3)

Tartışma

Uçucu madde ile ilgili ülkemizde yapılan çalışmalar lise öğrencileri arasında genel madde tarama çalışmaları, bağımlılık birimlerine tedavi amacıyla başvuran ya da getirilen az sayıda olgu ile yapılan ya da geriye dönük dosya taraması biçimindedir. Bu çalışmanın ülkemizde yapılan diğer çalışmalardan farklılığı, tek bir ilde değil 9 ilde ve Kıbrıs'ta yaşayan olguları kapsıyor olması ile olguların diğer çalışmalarda olduğu gibi sadece tedavi merkezi ya da bir okul gibi tek merkezden seçilmemiş olması ve olgulara kartopu yöntemi ile ulaşılmış olmasıdır.

Çalışmamızda uçucu madde kullanan olguların yaş ortalaması diğer çalışmalara benzer bulunmuştur (3.9,10,11). Olguların yaş ortalamasının 19 olması uçucu madde kullanımının erken yaşlarda olduğunu ve daha ağır maddelerin kullanımına geçişte bir basamak oluşturduğu göz önüne alındığında, uçucu madde kullanımının önemi göstermektedir.

Metodolojileri farklı olsada, okullarda madde kullanım yaygınlığını değerlendiren çalışmalar uçucu madde kullanımının ülkemizde giderek yaygınlaştığını düşündürmektedir (6,7,8). Ayrıca literatürün desteklediği "uçucu madde kullananların yüksek oranda eğitimlerini yarım bıraktıkları" şeklindeki bulgular göz önüne alındığında, okullardaki yapılan çalışmalarda saptanan kullanım oranlarının gerçek kullanım oranlarının çok altında olduğu söylenebilir. Bu tür çalışmaların gerçek oranları yansıtabilmesi için belkide daha alt sınıflarda örneğin ilkokullarda yapılması gerekmektedir. Ancak bu yaş grubundaki çalışmaların merak uyandırıcı olabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır.

Uçucu madde kullananların öyküsünde okuldan kaçma, okul başarısızlığı ve eğitimi yarım bırakma gibi eğitim sürecine uyumsuzluk literatürde bildirilen özelliklerdir (4,13,14,15). Çalışmamızdaki olguların eğitim gördükleri yıl sayısı ortalaması 7.3'dür. Eğitimini yarım bıraktıklarını bildirenler 62 (%86.2) kişidir. Olguların 63'ü (%87.5) çeşitli sıklıklarda nedensiz okula gitmediklerini ya da okuldan kaçtıklarını bildirirken, 41'i (%56.9) okul döneminde kendi başarılarını diğerlerine göre düşük olarak değerlendirmiştir. Okul idaresi ve öğretmenlerle kavgaya ve tartışmaya ise 23 (%31.9) kişi tarafından bildirilmiştir. Ayrıca çalışmamızda öğrencilik döneminde madde kullandıklarını bildirenlerin sayısı 29 (%40.3) kişiyken, madde kullanımı sonucu okuldan ayrılma 15 (%20.8) kişi tarafından bildirilmiştir. Eğitim sürecine uyumsuzluk madde kullanımının bir sonucu olabileceği gibi, daha yüksek oranda madde kullanımının kendisi gibi eğitim

sürecine uyumsuzluk da bu kişilerin davranış özelliği olarak değerlendirilebilir.

Aile ile olan ilişkiler madde kullanımı için önemlidir ve uçuucu madde kullanımının küçük yaşlarda başladığı göz önüne alındığında aile ile ilişkileri uçuucu madde kullananlar için daha önemli kılacaktır. Literatürde uçuucu madde kullananların aile ilişkilerinin ve desteğinin kötü olduğu vurgulanmaktadır (5,9,15). Çalışmamızda olguların %36.1'inin aileyle birlikte yaşamaması, en azından bu olgular için aile desteğinin düşük olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca çalışmamızda madde kullanımı öncesi aileyle olan ilişkilerini kötü olarak nitelendiren olgular tüm olguların %43'ünü oluştururken, madde kullanımı sonrası bu oranın %43'ü bulduğu, aile ile olan ilişkilerin madde kullanım süreciyle beraber daha da kötüleştiği gözlenmektedir.

Benzer şekilde literatürde madde kullanan ergenlerde çocukluk çağı kötüye kullanımının araştırılması gerektiği vurgulanmaktadır (18). Çalışmamızda da bu literatürle uyumlu olarak olguların 47'si (%65.3) çocuklukta sık sık dövüldüklerini, 41'i (%56,9) ise çocuklukta sık sık aşağılanma veya küçük düşürücü davranışlara maruz kaldıklarını bildirmiştir. Bunun madde kullanımı ve davranış bozukluğu için bir neden mi yoksa bir sonuç mu olduğu konusunda yorum yapmak için yeterli veri bulunmamaktadır.

Çalışmamızda 32 olgunun (%44.5) ailesinde yoğun alkol kullanımı öyküsü olduğu, 15 olgunun (%20.8) ailesinde ise madde kullanımı öyküsü olduğu saptandı. 70 (%97.2) olgu çeşitli oranlarda arkadaşlarının madde kullandığını ve aynı şekilde çevrelerinin kendilerinin madde kullandığını bildiklerini bildirdi. Bu bulgular aile içinde ve arkadaş çevresinde madde kullanım öyküsünün bulunmasını uçuucu madde kullanımı için risk faktörü olarak gören literatür bilgisiyle uyumludur (5,12,13). Ailede alkol ya da madde kullanımı, bu kişilere olan aile desteğini azaltacağı gibi, yine bu kişilerin yakın çevresinde alkol ya da madde kullanımının bulunması ve çevresinin madde kullanımını doğal karşılamasına, bu kişilerin de madde kullanımını doğal karşılamasına, maddeye ulaşılabilirliklerinin kolaylaşmasına ve madde kullanımına daha erken yaşlarda başlanmasına neden oluyor olabilir.

Uçuucu madde kullananlarda suç işleme oranlarında artma çeşitli yazarlar tarafından bildirilmiştir (5,12,15,16). Bizim çalışmamızda da literatürle uyumlu olarak, olguların yansından fazlasının yasalarla sorun yaşadığı saptandı. Benzer şekilde olguların 5'i (%6.9) bir kez, 18'i (%25.0) birden fazla kez madde kullanmak için hırsızlık, yasadışı ve ahlaka aykırı şeyler yapmak zorunda kalmıştı.

Çeşitli araştırmalarda uçuucu madde kullanımının başlaması ve sürdürülmesine neden olan değişkenler arasında depresyon belirtilerinin varlığı ve intihar girişimleri yer almaktadır (5,17). Çalışmamızda depresyonu değerlendiren herhangi bir ölçek kullanılmamış olsada, depresif duygudurumu düşündürecek bazı veriler elde edilmiştir. Olgular arasında, yaşamı anlamsız ve sıkıcı bulduğunu (n=27, %37.5), kendisini mutsuz (n=38, %52.8) ve yalnız (n=35, %48.6) hissettiğini, kendinden utandığını (n=23, %32) ya da nefret ettiğini (n=11, %15.3) bildirenler yüksek orandır. Uçuucu madde kullanımına neden olarak en yüksek oranda (n=48, %66.7) "Sıkıntı ve acılardan uzaklaşmak" ihtiyacının gösterilmesi bu bulguyu destekler niteliktedir. Çalışmaya katılan olgulardaki intihar girişimi (n=12, %16.7) oranı ise literatürde bildirilen oranlarla benzerlik göstermektedir.

Erken yaşlarda başlayan ve diğer maddelerin kullanımına basamak oluşturan uçuucu maddelerin kullanımını önlemeye yönelik çalışmaların yapılmasının gerekliliği açıktır. Önleme programı ve bu programın uygulanacağı riskli grupların belirlenmesi bu çerçevede yapılacak araştırmaların sonucunda oluşturulmalıdır. Çalışmamızdaki sonuçlar, önleyici programların özelliklerinden birinin gençleri eğitim sürecinin içinde ve suç işlemeye yönelik davranışlardan uzak tutmaya yönelik olması gerektiğini göstermektedir. Ayrıca sonuçlar çevresinde ve ailesinde alkol ya da madde kullanım öyküsü bulunan ve depresif bulguların bulunduğu çocuk ve ergenlerin uçuucu madde kullanımı için risk altında olabileceğini düşündürmektedir.

Kaynaklar

1. Espeland K , Identifying the manifestations of inhalant abuse. Nurse Pract, 1995, 20(5):49-53.
2. McHugh MJ, The abuse of volatile substances. Pediatr Clin North Am, 1987, 34(2):333-340.
3. Westermeyer J, The Psychiatrist and solvent-inhalant abuse: Recognition, assessment, and treatment. Am J Psychiatry, 1987, 144:903-907.
4. Altenkirch H, Kindermann W, Inhalant abuse and heroin addiction: a comparative study on 574 opiat addicts with and without a history of sniffing. 1986, Addict Behav, 11:93-104.
5. Vega WA, Zimmerman RS, Warheit GJ ve ark. Risk factors for early adolescent drug use in four ethnic and racial groups. Am J Public Health, 1993, 83(2):185-189.
6. Yazman Ü, Lise Gençliğinin Psikoaktif Maddelere Bakışı ve Kullanım Oranlarının Türkiye- İstanbul Örneği ile İncelenmesi. Yayınlanmamış Uzmanlık tezi, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Has-

tanesi, İstanbul, 1995.

7. Ögel K, Tamar D, Uyuşturucu Maddeler ve Bağımlılık Okul Eğitim Paketi, Öğrenci Anketi Bulguları, AMATEM/Özel Okullar Derneği, 1996

8. Ögel K, Tamar D, Evren C, Bekaroğlu M, Besim T, Coşkunol H, Çakmak D, Çalık R, Doğan O, Evlice YE, Gücer MK, Kara H, Kırpınar İ, Sır A, Önder E, Özkürkçügil A, Toksöz H, Uluğ B, Ünal S, Yenilmez Ç. SAMAY-98 Lise Öğrencileri Arasında Sigara, Alkol ve Madde Kullanım Yaygınlığı ve Kullanım Özellikleri. Yayınlanmamış rapor 1999.

9. Tuncer C, Tolgay A Beyazyürek M ve ark. Uçuucu madde bağımlısı hastaların psikolojik incelenmesi. 24. Ulusal Psikiyatri ve Nöroloji Bilimler Kongresi Serbest Bildiriler, GATA-Ankara, 1988, s.802-806.

10. Alpay N, Maner F, Beyazyürek M ve ark. AMATEM'de 1990 yılında yatırılan madde bağımlıların demografik özellikleri ve geçmiş yıllarla kıyaslanması. 25. Ulusal Psikiyatrik Bilimler Kongresi Program ve Bildiri Özetleri Kitabı, Antalya, Akdeniz Üniversitesi, 1991, s.177.

11. Alpay N, Tolgay A, Ulaşoğlu C ve ark. Uçuucu madde kötüye kullanımının kişilik ve EEG üzerine etkisi. 28. Ulusal Psikiyatri Kongresi Program/Bildiri Özetleri Kitabı, 1992, s.12-13.

12. Demirbek B, Kalyoncu A, Alpay N ve ark. Uçuucu madde bağımlıların uçuucu madde kullanım ve sosyo-demografik özelliklerinin incelenmesi. 25. Ulusal Psikiyatri Bilimler Kongresi, Program ve Bildiri Özetleri Kitabı, Antalya, Akdeniz Üniversitesi, 1991, s.180.

13. Akdemir A, Türkçapar H, Öztürk KE, ve ark. Bir Psikiyatri Kliniğine Başvuran Ergenlerde Uçuucu Madde Kullanımının Psikososyal Boyutları. Kriz Dergisi, 1995, 3(1-2):215-218.

14. Öztürk KE, Altınoğlu I, Atasoy N ve ark. Ergenlerde uçuucu madde kullanımında rol oynayan faktörler. 5. Anadolu Psikiyatri Günleri Program ve Bildiri Özetleri Kitabı , 1996, s.39.

15. Ayaçlar S, Ertekin G, Türkcan A ve ark. UMATTEM'de yatan hastaların sosyo-demografik özelliklerini ve yaşam alanlarındaki sorunlarını değerlendirme. 33. Ulusal Psikiyatri Kongresi Bildiri Özet Kitabı, Antalya, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi ve Psikiyatri Derneği, 1997, s.125.

16. Erstil Ç, Uçuucu madde bağımlısı hastalarda bir demografik çalışma. 33. Ulusal Psikiyatri Kongresi Bildiri Özet Kitabı, Antalya, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi ve Psikiyatri Derneği, 1997, s.256.

17. Kuğu N, Akyüz G, Erşan E, Doğan O. Sanayi bölgesinde çalışan çıraklarda madde kullanımı ve etkileyen etkenlerin araştırılması. Anadolu Psikiyatri Dergisi 2000, 1(1):19-25.

18. Çöpür M, Uçuucu Madde Kullanan Çocukların Psikososyal Özellikleri. Yayınlanmamış uzmanlık tezi, İstanbul Tıp Fakültesi Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AnaBilim Dalı, İstanbul, 1996.

ALKOL BAĞIMLILIĞINDA NÜKS NEDENLERİ: KESİTSEL BİR ÇALIŞMA*

Relapse Causes in Alcohol Dependence:
A Cross-sectional Study

Dr. Ö. Ayhan KALYONCU
Dr. Hasan MIRSAL
Dr. Özkan PEKTAŞ
Dr. Ali Hilmi YAZICI,
Dr. Nursel MIRSAL
Doç. Dr. Mansur BEYAZYÜREK

Balıklı Rum Hastanesi Vakfı, Anatolia Klinikleri, İstanbul

Özet:

Amaç:Bağımlının "ayık" tutulabilmesi nüks nedenlerinin saptanması ile yakından ilişkili olmalıdır. "Olumsuz emosyonel durumlar, sosyal baskı, kişiler arası ilişkilerde yaşanan çatışmalar" alkol bağımlılığında sık rastlanan nüks nedenleridir. Bu çalışmanın amacı; alkol bağımlılığında "yüksek risk" kabul edilen durumları temel alarak nüks nedenlerini araştırmaktır.

Yöntem: Çalışmaya Eylül 1998-Mart 1999 tarihleri arasında kliniğimizde "nüks" nedeniyle tedavi gören 24 hasta alınmıştır. Hastaların çalışmaya alınma kriterleri arasında daha önceden yapılandırılmış bir tedavi programına katılmış olma koşulu vardır. Hastalar; sosyodemografik, alkol kullanım, klinik özellikler ve yüksek riskli durumları içeren yarı yapılandırılmış klinik görüşme formu, Hamilton Depresyon Skalası ve SCL 90 R ile değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler SPSS paket programında işleminden geçirilerek sonuçlar yorumlanmıştır. Bulgular:Çalışmaya; 4 (16.7) kadın ve 20 (83.3) erkek hasta alınmıştır. Hastaların yaş ortalaması 39.8 (ss=5.8)'dir. Son klinik tedavi sonrası remisyon süresi 5.7 (ss=3.6) ay, alkol içmeye başladıktan sonra tekrar klinik tedaviye başvurma süresi 31.4 (ss=59.7) gün olarak bulunmuştur. Nüks nedenleri oranları; olumsuz duygu, düşünce, tutum ve davranışlar %33.3 (n=8), tedavi alma ile ilgili sorunlar %20.8 (n=5), sosyal baskılar %16.7 (n=4), kişiler arası ilişkilerde yaşanan çatışmalar %16.7 (n=4), dürtü, özlem, istek ve alkol içmeyi kontrol etmek isteme %12.5 (n=3) olarak bulunmuştur.

Sonuç: Bu çalışmada; alkol bağımlılığında ilk altı ay içinde nüks nedenleri içinde "olumsuz duygu, düşünce, tutum ve davranışların" önemli bir yer kapladığı görülmüştür. Diğer taraftan benzeri çalışmalardan farklı olarak nüks sürecinde "ayaktan tedavi alma ile ilgili sorunların" da küçümsenemeyecek bir orana sahip olduğu bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Alkol bağımlılığı, ayıklık, nüks

Summary

Object:There is a close relation between sobriety and causes of relapses. Negative emotional states, social pressure and interpersonal conflict are frequent causes of relapse in alcohol

dependence. The aim of this study is to investigate the relapse causes by examining the main risk factors.

Method: The participants were 24 patients who were hospitalized in our clinic between September 1998 and March 1999 after a relapse. One of the including criteria is to have received a structured treatment program in the past. The patients were evaluated by using a sociodemographic data form, a semi-structured interview form for clinical features, consumption types and high risk situations, Hamilton Depression Scale, SCL 90 R. SPSS packed program was used to evaluate the data.

Results: Four female (16.7%)and twenty male (83.3%) patients included to the study. The average age of subjects were 39.8 (ss=5.8).The average time period after the last inpatient treatment was 5.7 (sd=3.6) month and the average time spent until the following re-treatment after the first alcohol intake was 31.4 (sd=59.7) day. The rate of relapse factors were 33.3% (n=8) for negative feelings, thoughts, and behaviours, 20.8% (n=5) for problems with treatment, 16.7% (n=4) and social pressure, 16.7% (n=4) for interpersonal conflicts, 12.5% (n=3) for drives, craving, missing and trying for controlled consumption.

Discussion: In this study, it seemed that negative feelings, thoughts, attitudes and behaviours have been found to be important relapse causes in alcohol dependence following the first six-month period after treatment. A different finding from other studies, we observed that difficulties during the process of receiving regular outpatient treatment constituted the important part of the problem.

Key words: Alcohol dependence, relapse, sobriety

Giriş

Alkol bağımlılığı hemen tüm psikiyatrik hastalıklarda olduğu gibi relaps (nüks) ve remisyonlarla seyreden bir hastalıktır. Dünyada kabul edilmiş tüm alkol tedavi programlarının ilk amacı bağımlıyı olabildiğince uzun süre ayık tutabilmektir(1).Alkol bağımlısının yaşam kalitesinin artırılmasının birinci koşulu "ayıklıktır". Alkol bağımlılarının %65'inin 1 yıl süre ile "ayık" kalabildiği, hatta %20-30'unun tedavi görmeden bunu gerçekleştirebildiği kabul edilmektedir (2).

*35.Ulusal Psikiyatri Kongresi'nde (6-12 Eylül 1999 Trabzon) bildiri olarak sunulmuştur.

Alkol Bağımlılığı tedavisinin sonuçlarını değerlendirmek oldukça güçtür. Genel olarak; nüks sürecine etkili olabilecek hasta ve tedavi programları ile ilgili faktörler aşağıdaki gibi özetlenebilir (3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14):

1-Tek başına etkili bir tedavi yöntemi yoktur. Bir bağımlı için bile birkaç yöntemi birlikte uygulamak daha olumludur.

2-Tedavi ortamından çok tedavinin içeriği daha fazla etkiye sahiptir.

3-Terapist özellikleri; özellikle empati sonuçları etkiler.

4-Hastaların benzer özellikte olmasının iyi sonuçlara katkısı vardır.

5-İşyeri tarafından tedaviye zorlanma ve işverenin tedavi programına katılması tedavi sonuçlarını olumlu olarak etkilemektedir.

6-Grup ve bireysel terapi ağırlığı; grup etkileşimine ağırlık vermenin sonuçları olumlu olarak etkilediği ileri sürülmüştür.

7-Tedavi ekibinin özellikleri; medikal yönelimli tedavi programlarında bağımlıların tedavi programını tamamlama eğiliminde oldukları saptanmıştır.

8-Psikiyatrik değerlendirme; birlikte var olan psikiyatrik başka bir hastalığın değerlendirilmesi ve uygun şekilde ele alınması oldukça önemlidir. Bu konuda yapılan çalışmaların sonuçları oldukça değişkendir.

9-Hastanede yatma süresi; bazı çalışmalarda hastanede kalma süresi ve olumlu sonuçlar arasında negatif bir ilişki, bazı çalışmalarda ise pozitif bir korelasyon saptanmıştır.

"Nüks" özet olarak tanımlanabilecek bir "durum" değil, oldukça karmaşık bir süreçtir. Klasik bağımlılık tedavi yaklaşımlarında "içme-içmeme" dönemleri arasında kesin bir ayrım vardır. Ancak son zamanlarda, "içme-içmeme" dönemlerinin bir süreç olması gibi ara dönem de bir süreç olarak görülmeye başlanmıştır. Bu nedenle bu geçiş sürecinin anlaşılması tedavi başarısını da artıracaktır. Yapılan çalışmalarda, nüks sürecinin hemen tüm bağımlılık yapıcı maddelerde benzer özellikler taşıdığı gösterilmiştir(15).

Yöntem

Çalışmaya Eylül 1998-Mart 1999 tarihleri arasında "nüks" nedeniyle kliniğimizde yatarak tedavi gören 24 hasta alınmıştır. Hastaların tümü en az bir kez daha önce kliniğimizde yatarak tedavi görmüş ve yapılandırılmış bir alkol tedavi programından geçmiştir. Hastalar detoksifikasyon sürecinden sonra; sosyodemografik (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, çalışma durumu, ikamet durumu,

oturduğu yer) alkol kullanım (alkole başlama yaşı, bir günde alınan standart alkol miktarı) ve klinik (bağımlılık süresi, en son remisyon süresi, en son içme süresi, şimdiye kadar kaç hastane tedavisi gördüğü, ailede alkol bağımlılığı varlığı) özellikler ve yüksek riskli durumları içeren yapılandırılmış klinik görüşme formu, Hamilton Depresyon Skalası ve SCL 90 R ile değerlendirilmiştir.

"Yüksek riskli durumları" (16) içeren klinik görüşme formu; altı ana grupta toplanmıştır.

1-Olumsuz duygu, düşünce, tutum ve davranışlar

2-Sosyal baskılar

3-Tedavi alma ile ilgili sorunlar

4-Kişiler arası ilişkilerde yaşanan çatışmalar

5-Dürtü, özlem, istek ve alkol içmeyi kontrol etmek isteme

6-Diğer riskli durumlar

Bu ana gruplar altında toplanan durumların her biri değişik sayıda alt belirti-den oluşmaktadır. İçneme süreci içinde karşılaşılan her durum saptanmış ve istatistikî değerlendirmede ayrıca puanlanarak işlem yapılmış, böylece süreçteki durum hakkında yorum yapma olanağı elde edilmiştir.

"Bir standart içki" Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımladığı miktar olan 10-15 gram üzerinden hesaplanmıştır. Bu du-

rumda 1 küçük şişe rakı yaklaşık "8 standart içki" olarak kabul edilmiş ve hesaplar bu değer üzerinden yapılmıştır. Kliniğimizdeki hasta değerlendirmesi, tedavisi ve takibi ile ilgili geniş bilgi başka bir yazıda belirtilmiştir (17). Elde edilen veriler SPSS paket programında işleminden geçirilerek sonuçlar yorumlanmıştır.

Bulgular

Sosyodemografik Özellikler

Çalışmaya; 4 (16.7) kadın ve 20 (83.3) erkek hasta alınmıştır. Hastaların yaş ortalaması 39.8 (sd=5.8)'dir. Hastalarla ilgili diğer sosyodemografik özellikler tablo 1'dedir.

Alkol kullanım ve klinik özellikler

Alkole başlama yaşı 18.7 (sd=5.7), bir günde kullanılan standart alkol 13.7 (sd=5.6) "standart içki"; bağımlılık süresi 9.3 (sd=3.6) yıl, en son remisyon süresi 5.7 (sd=3.6) ay, en son içme süresi 31.4 (sd=59.7) gün, şimdiye kadar kaç hastane tedavisi gördüğü 2.5 (sd=1.8) olarak bulunmuştur. Ailede alkol bağımlılığı bir hastada (54.2) "var" olarak ifade edilmiştir. Hamilton Depresyon Skalası ortalaması 13.5 (sd=2.7) ve SCL 90 R indeksi 0.78

Tablo 1:Sosyodemografik Özellikler

Eğitim Durumu	n	%
İlkokul	3	12.5
Ortaöğretim	13	54.2
Yüksekokul	8	33.3
Medeni Durum		
Bekar	3	12.5
Evli	18	75.0
Ayrılmış	3	12.5
Çalışma Durumu		
Çalışmıyor	9	37.5
Çalışıyor	15	62.5
İkamet Durumu		
Yalnız Yaşıyor	3	12.5
Ailesi ile Yaşıyor	21	87.5
Oturduğu Yer		
İstanbul	21	87.5
İstanbul Dışı	3	12.5

Tablo 2:Nüks Nedenleri Dağılımı

Nüks Nedeni	n	%
Olumsuz duygu, düşünce, tutum ve davranışlar	8	33.3
Tedavi alma ile ilgili sorunlar	5	20.8
Sosyal baskılar	4	16.7
Kişiler arası ilişkilerde yaşanan çatışmalar	4	16.7
Dürtü, özlem, istek ve alkol içmeyi kontrol etmek isteme	3	12.5

(sd=0.45)'dir.

Hastaların nüks öncesinde karşılaştıkları "yüksek riskli durumlar" (16) sorgulanmış ve her "yaşanan durum" için "bir puan" verilmiştir. Buna göre; nüks öncesinde 15.4 (sd=7.0) "yüksek riskli durum" yaşandığı bildirilmiştir. Bu görüşme formu bir ölçek olmadığı ve kontrol grubu olmadığı için bu veri ile daha ayrıntılı istatistiki işlemler yapılmamıştır.

Tartışma ve sonuç

Alkol bağımlılığının gerekçe aramak-sızın kabul edilmesi gereken özelliklerinden birisi de "içme-içmeme" dönemlerinin doğal (!) bir seyir olmasıdır. Alkol bağımlılığı bir süreç hastalığıdır, aynı zamanda nüks de bir süreç olarak kabul edilmektedir(13). Üstelik nüks olayı hemen her bağımlı da her defasında benzer bir süreç izlemektedir(15). Bu nedenle önceki nüks süreçlerinin tanımlanması daha sonraki nüks süreçlerini de önlemeyi kolaylaştıracaktır. Nüks süreci genellikle olumsuz düşüncelerle başlamaktadır. Bu düşüncelerin temelinde de daha önceden alkol bağımlılığı konusundaki "yanlış inançlar" yani mitler vardır. Tedavi sürecinde bu yanlış inançların bulup çıkarılması nüks sürecinin engellenmesini de kolaylaştıracaktır. Nüks önleme modeli içinde bu yüksek riskli durumlar saptanmakta ve bağımlı bu konuda eğitilmektedir. "İçmeme" bağımlının motivasyonu ile yakından ilişkilidir. İçmeme motivasyonu; alkol içmeye bağlı oluşan olumsuzluklara ve alkolsüz yaşamın olumlu yanlarına bağlıdır(18,19). Aksine içmeme motivasyonunu azaltan ve tekrar içmeye gerekçe olabilen faktörler de vardır. Alkol bağımlılığında nükse neden olan faktörler iki ana grupta toplanmıştır(15).

1-Kişinin doğrudan kendisine bağlı olanlar(%61); olumsuz emosyonel durumlar %38, olumsuz fiziksel durumlar %3, kontrol etmeyi deneme %9, dürtü ve istekler %11

2-Kişiler arası durumlar (%39); kişiler arası çatışmalar %18, sosyal baskılar %18, olumlu emosyonel durumlar %3

Çalışmamızın sonuçları; incelediğimiz hasta grubunda nüks nedenleri arasında olumsuz duygu, düşünce ve tutumların birinci sırada yer aldığını göstermektedir(%33.3). Bu bulgu literatür ile uyumludur. Çalışmamızda; tedavi alma ile ilgili sorunların da önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir(%20.8). Tedavi alma sorunlarının başında bireysel görüşme yapmama gelmektedir. Bunun yanında grup toplantılarına katılım ve ilaç kullanımı uyumu daha yüksek görülmektedir.

Nüks nedenlerinin alt başlıkları ile ilgili ayrıntılı istatistiki değerlendirmeler yapılmadığı için bu yorumlar gözleme dayalıdır. Hastaların tedavi uyumu ile ilgili bu özellikler sosyokültürel bir değer taşıyor olabilir. Yani "bireysel psikiyatrik tedavi almak" sosyokültürel bir özellik olarak değerlendirilebilir. Bu konunun aydınlatılabilmesi için doğrudan tedavi alma özelliklerini araştıran kontrollü çalışmalar yapılmalıdır.

Bağımlılık tedavisi ile ilgili kliniklerin ve tedavi edicilerin çoğu ayakta tedavi uyumunu artırmak için "kendine yardım gruplarının" önemi üzerinde durmaktadır. Alkol bağımlılığında ayakta tedavi uyumunun oldukça düşük olduğu da bilinmektedir(1,15,18,19). Çalışmamızdaki sonuçlar da bu görüşleri destekler niteliktedir. "Tedavi alma ile ilgili sorunlar" %20.8 ile oldukça yüksek bir yere sahiptir.

Sosyal baskılar ve kişiler arası ilişkilerde yaşanan çatışmalar ile dürtü, özlem, istek ve alkol içmeyi kontrol etme ile ilgili oranlar da diğer çalışmalarla uyumludur.

Genel nüks nedenleri açısından çalışmanın sonuçları literatür ile uyumlu görünmektedir. Tedavi alma ile ilgili sorunların yüksek olması; nüks sürecinde sosyokültürel faktörlerin de etkili olabileceğini düşündürmektedir. Çalışmada yorum yapmayı zorlaştıran durumlardan birisi de "kesitsel" olma özelliğidir. Nüks sürecinde yaşanan "riskli durumların" değerinin içme davranışına etkisini kestirebilmek de aynı bir sorundur. Çalışmanın sonuçlarına göre genel çıkarımlar yapmak zor olsa da, nüks sürecinin aydınlatılmasında yeni çalışmaların planlanması için önemli ipuçları vermektedir. Bu çalışma alkol bağımlılığında nüks sürecini araştıran tanımlayıcı, kesitsel ve kısıtlı bir çalışmadır. Ancak alkol bağımlılığında nüks sürecinin ülkemize özgü özelliklerinin araştırılması için önemli tanımlayıcı bilgiler verdiği düşünülmektedir.

Kaynaklar

1-Schuckit MA: Goals of Treatment. In Textbook of Substance Abuse Treatment. Eds Marc Galanter, Herbert D. Kleber. American Psychiatric Press, Inc. 1994. Washington, DC, pp 3-10.

2-American Psychiatric Association: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders 4.baskı Washington, DC The American Psychiatric Association, 1994.

3-Hester RK: Outcome Research: Alcoholism. In Textbook of Substance Abuse Treatment. Eds. Marc Galanter, Herbert D. Kleber. American Psychiatric Press Inc., Washington, DC, pp 35-43, 1994.

4-Chopra KS, Preston DA, Gerson LW: The effect of constructive coercion on the rehabilitative process: a study of the empo-

yed alcoholics in an alcoholism treatment program. J Occup Med 1979 21: 749-752.

5-Cummings C, Gordon J, Marlatt GA: Relapse: Strategies of prevention and prediction. In The Addictive Behaviors, W.R. Miller (ed). Oxford, U.K, Pergamon Press, 1980.

6-Cronkite RC, Moos RH: Evaluating alcoholism treatment programs: an integrated approach J Consult Clin Psychol 1978, 46: 1105-1119.

7-Finney JW, Moos RH, Chan DA: Length of stay and program component effects in the treatment of alcoholism: a comparison of two techniques for process analyses. J Consult Clin Psychol 1981, 49: 120-131.

8-Mc Coy JR, Murphy RT, Longabaugh R: The effectiveness of alcoholism treatment: evidence from outcome studies. In Psychiatric Treatment: Advances in Outcome Research Eds. Minin SM, Gossett JT, Grob MC. Washington, DC, American Psychiatric Press, 1992, pp 143-158.

9-Moberg DP, Krause WK, Klein PE: Post-Treatment drinking behavior among inpatients from an industrial alcoholism program. Int J Addict 1982, 17: 549-567.

10-Kalyoncu A, Mırsal H, Pektaş Ö, Beyazyürek M: Alkol Bağımlılığında Klinik Tedavi Sonrası Bir İzleme Çalışması. VI Anadolu Psikiyatri Günleri'nde poster bildirisi (10-14 Aralık 1997, Erzurum).

11-Rae JB: The influence of wives on the treatment outcome of alcoholics: a follow-up study at two years. Br J Psychiatry 1972, 120: 601-613.

12-Smart RG, Gray G: Multiple predictors of dropout from alcoholism treatment. Arch Gen Psychiatry, 1978, 35: 363-367.

13-Stinson DS, Smith WG, Amidjaya I, et al.: Systems of care and treatment outcomes for alcoholic patients, Arc Gen Psychiatry, 1979, 36: 535-539.

14-Wallace J, Mc Neill D, Gilfillan D et al.: Six-month treatment outcomes in socially stable alcoholics: abstinence rates. J Subst Abuse Treat, 1988, 5: 247-252.

15-Marlatt GA, Gordon JR: Relapse Prevention: maintenance strategies in the treatment of addictive behaviors. The Guilford Press, New York, 1985.

16-Coşkunol H: Alkol Bağımlılığı: Tanı ve Tedavisi, Ege Üniversitesi Basımevi, Bornova İzmir, 1996.

17-Kalyoncu A, Mırsal H, Pektaş Ö, Beyazyürek M: "Anatolia Alkol Tedavi Kliniği" Tedavi Programı. VI Anadolu Psikiyatri Günleri'nde poster bildirisi (10-14 Aralık 1997, Erzurum).

18-Marlatt GA, Barrett K: Relapse Prevention. In Textbook of Substance Abuse Treatment. Eds. Marc Galanter, Herbert D. Kleber. American Psychiatric Press Inc., Washington, DC, pp 285-299, 1994.

19-Gorski TI, Miller M: Staying Sober: a guide for relapse prevention. Herald House/Independence Press. 1986.

ASTIMLI ÇOCUKLARIN EBEVEYNLERİNİN SİGARA İÇME DAVRANIŞLARI ÜZERİNE EĞİTİMİN ETKİSİ

The Effects of Education on Parental
Smoking Behaviour of Asthmatic Children

Dr. Bülent Karadağ

*Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi ,
Çocuk Hastalıkları Uzmanı*

Dr. Fazilet Karakoç

*Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi ,
Çocuk Hastalıkları Uzmanı*

Dr. Arif Kut

*Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi ,
Çocuk Hastalıkları Uzmanı*

Fzt. Serap Bakaç

Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi , Fizyoterapist

Dr. Elif Dağlı

Marmara Üniversitesi, Çocuk Hastalıkları Profesörü

Özet:

Pasif sigara dumanının astımlı çocuklarda semptomları ve atak sıklığını arttırdığı bilinmektedir. Astımlı çocukların ailelerinde sigara içme oranlarını tespit etmek ve eğitimin bu davranış üzerine etkisini araştırmak için bu çalışma planlanmıştır. 1996-97 Yıllarında Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Göğüs Hastalıkları polikliniğine başvuran 296 astımlı çocuk ve ailesi bu çalışmaya alınarak ailelere sigara içme davranışlarına ilişkin bir anket formu uygulanmıştır. Daha sonra ailelere standardize bir eğitim verilerek bir yıllık takip sonunda anket uygulaması tekrarlanarak eğitimin etkisi araştırılmıştır. Hastaların başlangıçta % 64.5'inin

evlerinde sigara dumanına maruz kaldığı saptanırken, bu evlerin % 38.1'inde hasta çocuk ile aynı odada sigara içilmekteydi. Eğitim sonrası sigara içimi % 50.3'e düşerken ($p<0.05$), ancak % 10.3 evde hasta çocuk ile aynı odada sigara içilmekteydi ($p<0.001$). Çalışmamızda standardize eğitim verilerek astımlı çocukların ebeveynlerinin sigara içme davranışlarının anlamlı derecede değiştirilebileceği gösterilmiştir. Bu sonuç da ideal olan tamamen sigarasız bir yaşam modeline ulaşabilmek için astımlı çocukların çevresindeki eğitici, sağlık çalışanları ve anne-babanın ciddi eğitimi ve sigara bıraktırma programlarının pediatrik astım kliniklerine eklenmesi ihtiyacına dikkati çekmektedir.

Anahtar sözcükler: Sigara, astım, çocuk.

Summary

Passive smoke exposure is well known to increase the symptoms and frequency of exacerbations in asthmatic children. This study was carried out for determining the parental smoking rates of asthmatic children and establishing the role of standardised education on their smoking behaviour.

296 Asthmatic children and their parents were recruited into the study between 1996 and 1997. A questionnaire form was applied to parents on their smoking habits. At the end of the one-year period, the effect of standardised education was assessed with a repeated questionnaire. Passive smoke exposure was reported to be 64.5 % and 38.1 % was smoking in the same room with the asthmatic child. Passive smoke exposure was significantly decreased to 50.3 % ($p<0.05$) and only 10.3 % was still smoking in the same room after the education ($p<0.0001$).

In this study, we were able to show the effective role of standardised education on the parental smoking behaviour of the asthmatic children. This result points out the necessity of routine education of the trainers, health care workers and the parents for an ideal smoke-free life model. Also smoking cessation programmes should be available for parents in pediatric asthma clinics.

Key words: Smoking, asthma, child.

Giriş

Tütün dumanı, iç ortamlarda bulunan insan sağlığı açısından en önemli ve zararlı çevresel kirleticidir. Sigara içmeyen kişilerin bu dumanı solumaları pasif sigara içimi olarak tanımlanır. Dünyanın tüm ülkelerinde çok sayıda çocuk ve erişkin pasif sigara içiminin zararlı

etkileriyle karşılaşmaktadır.

Sigara içme sıklığı ve çevresel sigara dumanıyla karşılaşma oranlarının ülkemizde çok yüksek olduğu bilinmektedir. Son yıllarda gelişmiş ülkelerde halkın sigaranın zararlı etkileri konusunda bilinçlendirilmesi ve topluma açık kapalı ortamlarda sigara içilmesini kısıtlayan yasal önlemlerin alınması sonucu sigara içme eğiliminde azalmalar olmasına karşın gelişmekte olan ülkelerde sigara içme davranışı hızla artmaktadır. Bu artış sigara dumanına maruz kalan çocuklar ve sigara içmeyen yetişkinler açısından da önemli bir sorun oluşturmaktadır (1). A.B.D.'de çocukların % 33'ü ile %70'i, İngiltere'de % 50'sinde düzenli olarak pasif sigara içimi saptanırken, bu rakamın ülkemizde % 75 dolaylarında olduğu düşünülmektedir (2-4).

Pasif sigara dumanıyla karşılaşan çocukların akciğerlerinde sigaranın muhtemel etkilerini araştırmak için çok sayıda çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalarda pasif sigara dumanının solumanın çocuklarda üst ve alt solunum yolu enfeksiyonlarını arttırdığı, astımı olan çocuklarda semptomları, atak sıklığını ve bronş duyarlılığını arttırdığı bilinmektedir (5-8). Ancak buna rağmen astımlı çocukların ailelerinde sigara içme sıklığının düşük olması bu konuda bilgi eksikliği olduğuna dikkati çekmektedir.

Çalışmamızda astımlı çocukların anne-babalarının sigara içme oranlarını tespit etmek ve standardize edilmiş bir eğitim verildikten sonra bu davranışlarında oluşacak değişiklikleri tespit etmek amaçlanmıştır.

Yöntem

Çalışmamıza Marmara Tıp Fakültesi Çocuk Göğüs Hastalıkları Polikliniğine Ocak 1996 ve Aralık 1997 tarihleri arasında başvuran ve ilk kez astım tanısı alan 296 çocuk

ve ebeveyni alınmıştır. Hastaların anne-babalarına ilk başvuruda sigara içme alışkanlıkları ile ilgili bir anket formu uygulanmıştır. Bu anket formunda sigara içilme oranları ve sigara içilen mekan (çocukla aynı oda, başka oda veya balkon) araştırılmıştır. Ayrıca eve gelen misafirlerin sigara içmesine izin verme oranları da değerlendirilmiştir. Daha sonra tüm ailelere sigaranın sağlığa zararları ve pasif sigara dumanı ile temasın astımlı çocuklar üzerine olumsuz etkilerini içeren standardize edilmiş bir eğitim verilmiştir. Evde içilen sigaranın çocuk sağlığı ve astım üzerine olan zararlarını içeren ve bölümümüzce hazırlanan toplam 15 dakikalık standardize eğitim yaklaşık üç ayda bir yapılan her vizitte tekrarlanmıştır. Eğitim araştırmaya katılan doktorlar tarafından birebir karşılıklı görüşme şeklinde uygulanmıştır. Bu eğitime başladıktan ortalama bir yıl sonra anket uygulaması tekrarlanarak eğitimin etkisi araştırılmıştır.

İstatistik

Çalışmadaki veriler SPSS 8.0 Windows için İstatistik Programı kullanılarak incelenmiştir. Eğitim öncesi ve sonrası değerleri paired t testi ile değerlendirilmiştir. İstatistiksel olarak $p<0.05$ anlamlı kabul edilmiştir.

Bulgular

Çalışmamızdaki hastaların genel özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir. Hastaların % 64.7'si erkek iken % 35.3'ü kız idi. Hastaların ortalama yaşları 6.1 ± 3.5 olup takip süreleri ortalama olarak 1.2 ± 1.0 yıl olarak saptanmıştır.

Hastaların anne ve babalarına ilk başvuruda uygulanan anket sonuçları Tablo 2'de görülmektedir. Sigara kullanım oranı %64.5 olarak saptanmıştır. Sigara içilen evlerin %38.1'inde hasta çocuk ile

aynı odada sigara içilirken, % 42.8'inde ayrı odalar, % 19.1'inde ise balkon sigara içilen mekanlar olmuştur. Yine hastaların % 72.6'sı gelen misafirlerin sigara içmesine izin vermişlerdir.

Hastaların anne ve babalarına eğitim sonrasında uygulanan anket sonuçları Tablo 3'te görülmektedir. Sigara kullanım oranı %50.3 olarak saptanmıştır. Hasta çocuk ile aynı odada sigara içimi % 10.1'e gerilerken, ayrı odada içilme oranı % 51.0, balkonda içilme oranı ise % 38.9'a çıkmıştır. Misafirlerin sigara içme oranı ise % 61.1 olmuştur.

Eğitimin etkisini araştırmak amacıyla ilk başvurudaki ve eğitim sonrası sonuçlar değerlendiril-

diğinde, anne-babanın ve misafirlerin sigara içme oranının anlamlı derecede azaldığı görülmektedir ($p<0.05$)(Tablo 4). Sigara içilen oda değişikliklerine bakıldığında ise aynı odada içilme oranı anlamlı olarak azalırken ($p<0.001$), balkonda içilme oranı da artış göstermiştir ($p<0.005$). Ayrı odada sigara içilme oranlarında anlamlı bir değişiklik gözlenmemiştir ($p>0.05$).

Tartışma

Yaptığımız çalışmada astımlı çocukların anne-babalarının sigara içme davranışlarının eğitimle anlamlı derecede değiştirilebileceği gösterilmiştir. Çocukluk çağı as-

tımında morbiditeyi belirgin oranda arttırdığı bilinmekle beraber ülkemizde bu hastaların evlerinde sigara içilme oranları hala çok yüksektir. Çalışmamızın yapıldığı astımlı hasta grubunun % 64.5'inin sigara dumanına maruz kaldığı saptanmıştır. Çalışmamızda gösterildiği gibi etkili önlemler alındığı takdirde sigara içme oranı azaltılabilir. Çocukları hasta olmasına rağmen sigara içen ebeveynlerin eğitim sonrası % 50'si hala sigara içmeye devam etmektedir. Bu oran gelişmiş ülkelerdeki sigara içme oranlarının bir hayli üzerindedir. Çalışmada en önemli etki aynı odada sigara içimi üzerine olmuştur. Aynı odada sigara içiminde ileri derecede anlamlı bir düşüş elde edilirken, bu gruptan bir kısım ebeveyn diğer odada ve balkonda sigara içme davranışı geliştirmişlerdir.

Astım tanısı almış olan hastalarda çevresel sigara dumanı ile karşılaşmanın astım semptomlarını ve bronşiyal aşırı duyarlılığı arttırdığı çok iyi bilinmektedir (6-8). Murray ve arkadaşları 7-17 yaşları arasındaki 94 astımlı çocukta yaptıkları çalışmada annesi sigara içen hastaları, annesi sigara içmeyenlerle karşılaştırdığında %43 daha fazla semptomları olduğu, bronş duyarlılığın dört kat fazla olduğu ve küçük hava yollarının işlevini gösteren solunum fonksiyonu parametreleri %13 ile %23 arasında düşük olduğunu göstermişlerdir (9). Evans ve arkadaşları ise astımlı çocuklarda pasif sigara dumanıyla karşılaşma ile acil olarak hastaneye başvuru sayısı arasında pozitif ilişki bulmuşlardır. Evde sigara içen bir kişinin bile olmasının yıllık acil başvuruları % 63 arttırdığını saptamışlardır (10). Pasif sigara dumanı ile sağlıklı çocuklarda da astmatik semptomlarda artış saptanırken aileler sigara içmeyi bıraktıklarında bu semp-

TABLO 1. HASTALARIN GENEL ÖZELLİKLERİ

Cinsiyet	% 64 Erkek
Ortalama yaş	6.1± 3.5 yıl
Ortalama takip süresi	1.2± 1.0 yıl

TABLO 2. EBEVEYNİN BAŞVURUDAKİ SİGARA İÇME ALIŞKANLIĞI

Sigara içme oranı	% 64.5
Sigara içilen oda	Aynı oda % 38.1
	Ayrı oda % 42.8
	Balkon % 19.1
Misafirlerin sigara içme oranı	% 72.6

TABLO 3. EBEVEYNLERİN EĞİTİM SONRASI SİGARA İÇME ALIŞKANLIĞI

Sigara içme oranı	% 50.3
Sigara içilen oda	Aynı oda % 10.1
	Ayrı oda % 51.0
	Balkon % 38.9
Misafirlerin sigara içme oranı	% 61.1

TABLO 4. EBEVEYNLERİN SİGARA ALIŞKANLIĞI ÜZERİNE EĞİTİMİN ETKİSİ

Sigara içme oranı	P
Sigara içilen oda	< 0.05
	Aynı oda < 0.001
	Ayrı oda > 0.05
	Balkon < 0.005
Misafirlerin sigara içme oranı	< 0.05

tomlarda azalma gözlenmiştir (11).

Bizim çalışmamızın aksine Irvine ve arkadaşlarının astımlı çocukların ailelerinde yaptıkları çalışmada 501 ailede sigara içen ebeveynlerinin % 98'inin verilen eğitimin bir yıl sonra halen sigara içtikleri belirlenmiştir (12). Yazarlar ebeveynin sigara içme probleminin çocuğun hastalığından bağımsız olarak ele alınıp üzerinde durulması gerektiği konusunda fikir birliğine varmışlardır. Astımlı hastaların ailelerinde yapılan küçük ölçekli bir çalışmada da yine sigara içiminin eğitimle değişmediği gösterilmiştir (13). Astımlı olmayan çocukların ailelerinde de yapılan çalışmalar buna benzer sonuçlar bildirmişlerdir (14,15). Eriksen ve arkadaşları okul çağı öncesi çocukluk döneminde yapılan ebeveynlerin kendi ifadelerine dayanan çalışmalarında da yine anlamlı etki bulamamıştır (15). Sigara içen anne-babaların aynı zamanda çocuklarının hastalığını kabul etmedikleri ve hastalığın algılanması ve hastalık hakkında bilgi edinmeleri konusunda da geri kalmış oldukları gösterilmiştir (16). Ailelerin sigara içme davranışlarında verilen eğitimin yoğunluğu ve sosyo-kültürel farklılıklar etkili gibi görünmektedir. Literatürde belirtilenin aksine çalışmamızda yoğun eğitim ile ebeveynlerin sigara içme davranışlarını belirgin oranda değiştirebilmiş olduğunu görmekteyiz. Bu çalışmada kotinin gibi pasif sigara dumanı ile karşılaşmanın objektif bir belirtecinin kullanılmayıp kişisel bildirimle dayalı verilere dayanılması araştırmanın sonuçlarının sınırlı kalmasına neden olmaktadır. Ancak bu tarzda değerlendirme yapılan çalışmalarda da eğitimin etkisinin saptanamamış olması çalışmayı anlamlı kılmaktadır.

Çocuk sağlığı ve hastalıkları ile ilgilenen sağlık çalışanlarının en önemli amaçlarından biri pasif sigara dumanı ile teması önlemek olmalıdır. Yine de astımlı çocukların ebeveynlerinin ideal olan tamamen sigarasız bir yaşam modelinden uzak olmaları, astımlı çocuğun çevresini oluşturan eğitici, sağlık çalışanları ve anne-babanın ciddi eğitiminin gerektiğini ve sigara bıraktırma programlarının pediatrik astım kliniklerine eklenmesi ihtiyacını göstermektedir.

Kaynaklar

1. Bartecchi CE, MacKenzie TD, Schrier RW. The global tobacco epidemic. *Scientific American* 1995;26-33.
2. Meltzer EO, Meltzer SB. Passive smoking: an underrated problem in children. *J Respir Dis* 1993;14:950-4.
3. Courel JM. Passive smoking and the health of children. *Ped Respir Med* 1994;1:12-5.
4. Dağlı E, Başaran M, Hayran O, Kurtulan E, Sağlam E, Alaçal K. Prevalence of asthma in two districts around Istanbul with different levels of air pollution (Abstract). *Eur Respir J* 1993;6:616s.
5. Strachan DP, Cook DG. Health effects of passive smoking. Parental smoking and lower respiratory illness in infancy and early childhood. *Thorax* 1997;52:905-14.
6. Cook DG, Strachan DP. Parental smoking and prevalence of respiratory symptoms and asthma in school aged children. *Thorax* 1997; 52: 1081-94.
7. Strachan DP. Parental smoking and childhood asthma: longitudinal and case-control studies. *Thorax* 1998; 53: 204-12.
8. Martinez FD, Gissepina A, Macri F, et al. Parental smoking enhances bronchial responsiveness in nine-year old children. *Am Rev Respir Dis* 1988;138:518-23.

9. Murray AB, Morrison BJ. The effect of cigarette smoke from the mother on bronchial responsiveness and severity of symptoms in children with asthma. *J Allergy Clin Immunol* 1986;77:575-81.

10. Evans D, Levison MJ, Feldman CH, et al. The impact of passive smoking on emergency room visits of urban children with asthma. *Am Rev Respir Dis* 1987;135:567-76.

11. Murray AB, Morrison BJ. The decrease in severity of asthma in children of parents who smoke since the parents have been exposing them to less cigarette smoke. *J Allergy Clin Immunol* 1993;91:102-10.

12. Irvine L, Crombie IK, Clark RA, et al. Advising parents of asthmatic children on passive smoking: randomised controlled trial. *BMJ* 1999; 318:1456-9.

13. McIntosh NA, Clark NM, Howatt WF. Reducing tobacco smoke in the environment of the child with asthma: a cotinine-assisted, minimal contact intervention. *J Asthma* 1994;31:453-62.

14. Woodward A, Owen N, Grgurinovich N, Griffith F, Linke H. Trial of an intervention to reduce passive smoking in infancy. *Pediatr Pulmonol* 1987;3:173-8.

15. Eriksen W, Sorum K, Brusgaard D. Effects of information on smoking behaviour in families with preschool children. *Acta Paediatr* 1996;85:209-12.

16. Fish L, Wilson SR, Latini DM, Starr NJ. An education program for parents of children with asthma: differences in attendance between smoking and nonsmoking parents. *Am J Public Health* 1996;86(2):246-8.

BAĞIMLILIĞIN GENETİĞİ

Genetics of Dependence

Prof. Dr. Ercan ABAY

Araş. Gör. Dr. İbrahim ATEŞ

Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri AD

Özet:

Moleküler genetik alanında kaydedilen önemli gelişmeler sonucunda, psikiyatrik bozuklukların genetik yönlerine olan ilgi artmaktadır. Alkol, sigara ve diğer psikoaktif madde bağımlılığının genetik yönleri son yıllarda çalışılmış ve aday genlerle ilgili önemli bilgiler edinilmiştir. Bu gözden geçirme yazısında, bağımlılık davranışında önemli rol oynayan dopaminerjik sistem; bağımlılığın genetiği üzerine insan ve hayvan çalışmaları ve "ödül eksikliği sendromu"ndan söz edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dopaminerjik sistem, bağımlılık, genetik, ödül eksikliği sendromu

Summary

As a result of new findings on the area of molecular genetics, there is growing interest on the genetic aspects of psychiatric disorders. Genetic aspects of dependence of alcohol, tobacco and other psychoactive substances have recently been studied and important information about the candidate genes is obtained. In this review, dopaminergic system which plays an important role on dependence behavior; human and animal studies on the genetics of dependence and "reward deficiency syndrome" is mentioned.

Key Words: Dopaminergic system, dependence, genetics, reward deficiency syndrome

BAĞIMLILIĞIN GENETİĞİ

Genetik alanında yürütülen çalışmaların çoğunda olduğu gibi, alkol ve madde bağımlılığının genetiği konusunda yürütülen çalışmalarda da birtakım zorluklarla karşılaşmaktadır. Bağımlılık tanısının konulmasında yaşanan güçlük ilk akla gelenlerden bir tanesidir. "Kötüye kullanım" tanısının hangi noktada bittiği ve "ba-

ğımlılık" tanısının nerede başladığı her zaman kolaylıkla belirlenememekte ve dolayısıyla tanısal güçlükler araştırmaların sonuçlarını etkileyebilmektedir. Benzer bir sorun da, alkol bağımlılığının diğer madde bağımlılıkları ile birlikte sıkça görülmesidir. Aynı anda hem alkol hem de psikoaktif madde kullanan bir kişinin çalışmaya dahil edilmesi sonuçların güvenilirliğini azaltmaktadır.

Moleküler genetik alanında son yıllarda kaydedilen önemli gelişmeler sonucunda, bir çok psikiyatrik bozuklukta olduğu gibi, alkol ve madde kullanımının da genetik yönünün olduğu kesinleşmiştir (3).

Yazımızda; bağımlılık davranışında önemli bir payı olan dopaminerjik sistem, bağımlılık konusunda yapılan insan ve hayvan çalışmaları, bağımlılık konusunda yeri olan "ödül eksikliği sendromu" konularından söz edilecektir.

DOPAMİNERJİK SİSTEM VE BAĞIMLILIK DAVRANIŞI

Limbik sistem, temel duyguları ve davranışları kontrol etmekte ve haz algısına temel oluşturmaktadır. Bağımlılık yapan ilaçlar limbik sistemde bulunan "ödül yolağını" uyarak etki göstermektedir. Bu sistemdeki yollar, ventral tegmental bölgeden orijin alarak nucleus akumbense ulaşırlar ve dopaminerjik nöronlardan oluşurlar. Amfetamin ve kokain, presinaptik alandan salınımı artırarak ve dopamin geri alımını bloke ederek, ekstrasellüler dopamin konsantrasyonunu artırır. Opiyatlar, etanol ve nikotin ise, dopaminerjik nöronların ateşlenmesini artırarak ekstrasellüler dopamin konsantrasyonunu artırmaktadırlar. Bağımlılık sonucunda normal dopamin üretimi değişebilmekte ve ilaç kullanımının bırakılmasıyla yoksunluk belirtileri ortaya çıkabilmektedir. Yoksunluk belirtilerini ortadan kaldırmak amacıyla da alkol ve psikoaktif madde kullanımı devam etmektedir.

İNSAN ÇALIŞMALARI

Alkol ve psikoaktif madde bağımlılığında genetik etkinin varlığını araştırmak için aile, ikiz ve evlat edinme çalışmaları klasik olarak yapılmaktadır. Bu çalışmalar daha çok alkol kullanımı üzerinde yapılmıştır ve alkol kullanımında önemli bir genetik etkinin bulunduğu gösterilmiştir (2). Çoğu çalışma bu etkinin kadınlarda da erkekler kadar yüksek olduğu yönünde sonuç vermiştir.

Alkol bağımlılığı ile ilgili araştırmaların ilk sonuçları elde edildiğinde "alkolizm geni"nin bulunduğu gibi yanlış sonuçlar çıkarılmış olsa da, bu kadar basit bir ilişkinin olmadığı açıktır.

Alkol bağımlılığı genetik temelini olduğu ilk kez laboratuvar fareleri üzerindeki çalışmalarda ortaya çıkarılmıştır. Mc Cleary ve Rogers, C57 adı verilen ve alkolü tercih eden bir akraba fare nesli üreterek bunu göstermiştir. İnsanlardaki ilk kanıtlar ise 1972 yılında Washington Üniversitesi Tıp Fakültesi tarafından yürütülen bir araştırma ile elde edilmiştir. Bu araştırmada, biyolojik anababası alkol bağımlısı olan ve evlat edinilmiş olan çocukların alkol alma eğilimlerinin olduğu gösterilmiştir.

Alkol bağımlılığı konusunda üzerinde en çok çalışılan aday gen belirteci (marker) dopamin D2 reseptör genidir (1). İlk çalışmalarda bu gen içindeki polimorfizmlerin alkol bağımlılarında daha fazla olduğu belirlenmiş, ancak izleyen çalışmalarda bunu doğrulamayan sonuçlar da elde edilmiştir. Alkol bağımlılarında DRD2'nin Taq 1A alelinin sıklığında artış olabildiğini gösteren çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Alkol bağımlılığı ile en çok ilişkilendirilen DRD2 Taq 1A alel sıklığında artıştır.

Yapılan çalışmalar sonucunda; kromozom 11p üzerindeki DRD4 lokusu; kromozom 4 üzerindeki 1-GABA reseptör birimi; kromozom 4 üzerindeki ADH gen lokusu; kromozom 1, 2, 4, 7 ve 16 ile alkol kullanımı arasında bağlantılar kurulmuştur.

Elektrofizyolojik belirteçler üzerinde de çalışılmıştır. Çalışmalarda pozitif 300 ms (P300) dalgasının latensi ve magnitudü bir belirteç olarak kullanılmıştır. P300 dalgası özgül uyaranla ortaya çıkan beyin elektriksel aktivitesidir. Alkol bağımlısı babaların çocuklarında P300 dalgasının amplitüdü düşük olarak bulunmuştur.

Noble ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada alkolik babaların çocuklarında A1 aleli ile P300 dalgası latensinin uzaması arasında ilişki bulunmuştur.

Sigara kullanımının da genetik temelini olduğu gösterilmiştir. Diğer psikoaktif maddelerin kullanımı ile ilgili genetik çalışmaların yapılmasında aynı anda birden fazla maddenin ve alkolün kullanımı nedeniyle güçlüklerle karşılaşmaktadır. Yasadışı ilaç (psikostimülanlar, opiyatlar vb) kullanan kişilerin çoğu alkol de kullanmaktadır. Madde kötüye kullanımı ile ilgili aile ve ikiz çalışmalarını gözden geçiren Uhl ve arkadaşları (1995) yakınlıkta genetik katkının varlığı ile uyumlu sonuçlar çıkarmışlar, bilgilerin yorumlanmasında karşılaşılan güçlüklerle de değinmişlerdir.

Beyinde dopamin sisteminin kokainin haz verici etkilerinde önemli rol oynadığı belirlenmiştir. Hayvanlarda, kokain kullanımı için en önemli bölge kromozom 11 üzerindeki dopamin D2 reseptör geni olarak bilinmektedir. Caine ve Koob son zamanlarda yaptıkları bir çalışmada dopamin D3 reseptör genini birinci derecede sorumlu olarak bulmuşlardır.

Town ve ark'nın yürüttüğü çalışma sonucunda Mu-Opioid reseptör aleli (+118A) ile madde kullanımı arasında ilişki bulunmuştur.

Son zamanlarda yapılan 5 bağımsız çalışmanın sonucuna göre, çoklu madde bağımlılığından A1 aleli sorumlu bulunmuştur.

Yasadışı olmamasına karşın kimyasal bağımlılık yapabilen bir madde de sigaradır. Sigarayı bırakma girişimleri sonucunda yoksunluk belirtileri sıkça ortaya çıkmaktadır. Bu belirtileri ortadan kaldır-

mada ve sigarayı bırakmada Zyban (bupropion) adlı ilaç kullanılmaktadır ve 1997 yılının Mayıs ayında sigara bırakma tedavisinde kullanımı FDA tarafından onaylanmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda sigara kullanımının kalıtsal yönünün olduğu gösterilmiştir. Tek yumurta ikizlerinden birisi sigara kullanırsa diğeri de yüksek olasılıkla kullanmaktadır. Çift yumurta ikizlerinde ise böyle bir durum gözlenmemektedir. İkiz çalışmaları, sigaraya başlamada, devam etmede ve bırakmada genetik etkenlerin önemli bir yer tuttuğunu açıkça göstermiştir.

Hayvan çalışmaları da sigara kullanımına dopaminerjik yolların katkıda bulunduğunu göstermektedir. Örneğin, kemirgenlerde nikotin uygulaması dopamin metabolizmasını bozmaktadır.

Comings ve arkadaşları, sigara kullananlarda A1 alelinin sıklığını araştırmış ve sigara kullananların %48'inde A1 alelinin bulunduğunu saptamışlardır. A1 alelinin yaygınlığı arttıkça, sigaraya başlama yaşının düştüğü, sigara içme oranının arttığı ve bırakmanın zorlaştığı ortaya çıkarılmıştır.

Noble ve arkadaşlarının çalışmasına göre ise, sigara kullanmakta olanlarda A1 aleli en yüksek, sigarayı bırakmış olanlarda daha düşük ve hiç sigara kullanmamış olanlarda en düşük olarak bulunmuştur.

Genetik risk için moleküler olmayan belirteçler de vardır. Genetik risk altında olduğu bilinen bireylerin (aile öyküsü pozitif) davranışlarının risk altında olmayanlarla kıyaslanması şeklinde bir strateji de izlenebilir. Yapılan uzunlamasına bir çalışmada aile öyküsü pozitif olanların negatif olanlara göre alkole daha düşük yanıt verdiği belirlenmiştir (Schuckit, 1980). İzleme çalışmalarında ise aile öyküsü önemli olmaksızın düşük yanıt verenlerde yüksek oranda alkol bağımlılığı gelişmiştir (Schuckit ve Smith, 1996). Elde edilen sonuçlar, genetik yatkınlığın belirlenmesinde önemli olarak kabul edilmektedir.

Genetik Haritalandırma Çalışmaları: Alkol Kötüye Kullanımı ve Alkolizm Ulusal Enstitüsü genetik belirteç-

leri belirlemek için çok merkezli bir çalışma yürütmektedir. İlk sonuçlara göre; alkol bağımlılığı için Reich ve ark (1998) kromozom 1 ve 7 üzerindeki iki lokusla önemli derecede bağlantı ve kromozom 2 ve 4 üzerindeki bir lokusla orta derecede bağlantı bulmuşlardır. Long ve ark (1998), kromozom 11p üzerinde dopamin DRD4 reseptörü ve tirozin hidroksilaz genlerine yakın bir bölge ve kromozom 4p üzerinde b1 GABA tip A reseptör genine yakın yerleşimli bir başka bölge tanımlamışlardır.

HAYVAN ÇALIŞMALARI

Hayvanlar üzerinde genetik araştırmalar yapmanın bazı avantajları bulunmaktadır. Fare ve sıçanlardan genetik olarak özgül popülasyonlar üretilmekte ve araştırmalar çok daha kolay yapılabilir. Ayrıca,

alkol ve madde kullanımı konusundaki risk genlerini ve koruyucu genleri belirlemek için iki strateji kullanılmıştır: Seçici çiftleştirme (selective breeding) ve akraba nesil oluşturma (inbred strains). Yeni stratejiler geliştirmek için halen çalışmalar devam etmektedir.

Seçici Çiftleştirme: Bir ilacın etkisine duyarlı hayvanlar alınır ve çiftleştirilerek yeni bir nesil oluşturulur. Benzer şekilde duyarlı olmayan hayvanlar da kendi aralarında çiftleştirilerek onlardan da yeni bir nesil oluşturulur. Duyarlı ve dirençli nesiller başka birtakım özellikler için kıyaslandıklarında (nörokimyasal yanıtlar, diğer ilaçlara davranışsal yanıtlar gibi) anlamlı farklılıklar belirlenirse, bu yanıtın aynı genlerden kaynaklandığı düşünülür.

Bu teknik alkol ve madde kullanımını araştırmak için sıçan ve farelerde kullanılmıştır.

Akraba Nesil Oluşturma: Nesiller boyunca erkek kardeşler ve kız kardeşler kendi aralarında çiftleştirilirse, 20 nesil sonra birbirine tamamen benzer ikizler ortaya çıkar. Her hayvan genlerinde birbirine benzer iki alel taşır. Akraba nesiller, bir ilaç yanıtının genetik yönünün ne kadar olduğunun belirlenmesinde kullanılır. Bir nesildeki bireylerin genetik yapıları tamamen aynı olduğu için, birey-

ler arası farklılıklar genetik olmayan nedenleri yansıtır. Birden fazla nesil kendi aralarında kontrol edilebilir bir ortamda kıyaslanıyorsa, bir ilaca yanıt vermede anlamlı farklılıklar varsa, bu farklılıklar genetik farklılıklardan kaynaklanır. Akraba nesiller bu şekilde genetik araştırmalarda sıkça kullanılmaktadır.

İNSAN VE HAYVAN GENETİK ÇALIŞMALARININ İLİŞKİLENDİRİLMESİ

Hayvanlarda yapılan genetik haritalandırma insan çalışmaları için son derece önemlidir, çünkü farelerde bağlantı bölgelerinin %80 kadar yüksek bir oranı insanlarla benzerlik göstermektedir. Sıçanların genetik haritası tam olarak ortaya çıkarılamadıysa da, gelecekte üzerinde daha çok çalışılacak ve kullanıma girecektir. Kemirgenlerde ilaç yanıt genlerinin (drug response genes) tanımlanması insanlarda ilgili homolog genler için önemli ipuçları verecektir. Bu çalışmalar sonucunda madde kullanımı konusunda gerçekten risk altında olan bireyler ayırt edilebilecektir. Bir başka deyişle, risk ortaya çıkarcı genlere (risk promoting genes) sahip olan bireyler tespit edilecektir. Bu gelişmeler sayesinde koruyucu çalışmalarda hedef kitle daha iyi seçilebilecek ve bu çalışmalar daha etkin olarak yürütülecektir.

ÖDÜL EKSİKLİĞİ SENDROMU

Beyin ödüllendirme süreçlerinde meydana gelen kimyasal dengesizlikler sonucunda birçok davranışsal bozuklukların ortaya çıktığını ilk kez Kenneth Blum öne sürmüştü ve bu durumu "ödül eksikliği sendromu" olarak adlandırmıştır (1). Bu sendroma göre, beyin haz mekanizmalarındaki eksiklikler sonucu bozukluklar ortaya çıkmaktadır. En çok etkilenen beyin bölgesi mezolimbik sistemdir ve bu sistem dopaminerjik ileti ile ilişkilidir. Beyin ödül yollarında değişime neden olan bir genetik aberasyon da bulunmuştur. Bu aberasyon dopamin D2 reseptör geninin bir varyant formudur ve A1 aleli olarak adlandırılır. Bu; alkol ba-

ğımlılığı ile ilişkili bulunan aynı genetik varyanttır. "Ödül eksikliği sendromu" kavramı basit genetik anomalilerin, karmaşık aberan davranışlara ve çeşitli psikiyatrik bozukluklara ne şekilde neden olduğunu açıklayabilmektedir.

Yapılan çalışmaların sonuçları, alkol bağımlılığı ile ilişkili bir genetik anomalinin diğer madde bağımlılıkları, kompulsif ya da impulsif bozukluklar gösteren kişilerde de yüksek sıklıkta görüldüğünü ortaya çıkarmıştır. Bu liste alkol bağımlılığı, madde kötüye kullanımı, sigara kullanımı, kompulsif aşırı yeme, obezite, dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu, Tourette bozukluğu ve patolojik kumar oynama gibi bozukluklar şeklinde uzatılabilir.

Sonuç

Alkol ve madde bağımlılığının sorumlu olan genetik etkenlerin tam olarak ortaya çıkarılması konu ile ilgili araştırmaların artması ile olacaktır. Mevcut çalışmalar her ne kadar birincil olarak DRD2 Taq 1 alelini sorumlu olarak gösterse de, birden çok genin ve çevresel etkenlerin bu bozukluklarda etkili olduğunu tahmin etmek güç değildir. Hayvan çalışmalarının verdiği bilgilerin de desteğiyle, gelecekte yapılacak moleküler genetik çalışmalar aday genlerin belirlenmesinde önemli rol oynayacaktır.

Kaynaklar

1. Noble EP; Polymorphisms of the D2 Dopamine Receptor Gene in Alcoholism, Cocaine and Nicotine Dependence and Obesity. Handbook of Psychiatric Genetics, 1997, 331-351.
2. Prescott C, Aggen S, Kendler K; Sex-specific Genetic Influences on the comorbidity of alcoholism and major depression in a population-based sample of US twins. Arch Gen Psychiatry, 2000, 57:803-811.
- Pickar D, Rubinow K; Pharmacogenomics of psychiatric disorders. Trends in Pharmacological Sciences, 2001, 22: 75-83.

ALKOL VE MADDE BAĞIMLILIĞI ALTKÜLTÜRÜ

Subculture of Alcohol and
Drug Dependence

Prof. Dr. Özcan KÖKNEL

Özet:

Altkültür ortak kültür yapısı içinde ondan ayrılmış ve farklılaşmış bir kültürdür. Alkol ve madde bağımlılığı altkültürü ortak kültür yapısından farklıdır. Bu farklar şunlardır: amaçlar, beklentiler, davranışlar, tutumlar, eylemler, davranış kalıpları, değerler, giyim kuşam, sanat, müzik, yaşam biçimi ve özel dil yapısı.

Gencin, alkol ve madde altkültürüne girmesine, alkol ve madde kullanmasına, bağımlı olmasına yol açan nedenlerin başında çağına özgü ruhsal-toplumsal özellikler yer alır.

Genç ruhsal ve toplumsal özellikleriyle alkol ve madde altkültürünün ortak amaç ve davranış kalıplarını benimser. Bağımlılığı doğru ve haklı gösterme çabasıyla savunma düzenleri oluşturur.

Alkol ve madde altkültürü alkol ve madde dili, argosu, jargonu, başka bir deyişle altkültür dili yaratır.

Bir toplumda yada ülkede alkol ve madde kullanımının süresi uzadıkça, altkültür yayıldıkça altkültür dili zenginleşir. Bu nedenle altkültür dilini incelemek alkol ve madde altkültürünü anlamakta yardımcı olur.

Anahtar Sözcükler: Alt kültür, bağımlılık, gençlik çağı, grup dinamiği, alt kültür dili, argo.

Summary

Subculture is the different and separated culture in the common cultural structure. Subculture of alcohol and drug dependence is a marked difference from common cultural structure, such as: the aims, the expectations, the behaviours, the attitudes, the actions, the norms, the values, the dress, the arts the musics and particularly the life styles and language.

The primary factors of alcohol and drug dependence are psycho-social characteristics of young peoples. Alcohol and drug dependence, is an accepted and expected mode of problem-solving in these young peoples and often a feature of group dynamics.

It should be noted that, Jargon the vocabulary of a specialized language is important manifestation of the subculture of alcohol and drug dependence.

Key Words: Subculture, dependence, young peoples, group dynamics, jargon.

BAĞIMLILIK ALTKÜLTÜRÜ

Kültür, insanla doğanın savaşından doğmuştur. İnsanın yaptıklarının tümüdür. İnanç, gelenek, görenek, din, aile yapısı, ekonomik düzen gibi temel toplumsal kurumlar; giyim, kuşam, araç, gereç, makine gibi teknoloji ürünleri; bilgi, sanat; değer beklenti, tutum gibi kavramlar; kültürü oluşturan öğelerdir. İlkel insanın yaşamından, teknoloji, bilim ve sanatın çağdaş düzeye gelinceye kadar geçtiği evrim, kültürel birikim ve gelişme sonucu doğmuştur[1,2].

Kültürü oluşturan öğelerden de anlaşılacağı gibi kültürün maddi ve manevi diye ayırabileceğimiz iki yönü vardır. İnsanın yarattığı ve ürettiği tüm maddeler maddi kültürü oluştururken; gelenek, görenek, din, inanç, tutum, amaç, beklenti gibi, kısaca topluma biçim veren ürünler manevi kültürü yapar. İnsanlar bireysel yada toplumsal sorunlarının çözülmesinde, içinde yaşadıkları kültürün tüm öğelerinden yararlanırlar. Kişi, toplum yapısı ve kültür birbirinden ayrılmayan karşılıklı olarak birbirlerini etkileyen bir üçgen oluşturur. Bireye kültürü toplum yapısı aktarır ve kazandırır. Toplum yapısı bireyi ve kültürü etkiler. Birey kültüre yada topluma katkıda bulunabilir.

Kültürel benimseme özümseme, kültürel yayılma, kültürleşme, kültür şoku, zorla kültürleme gibi kültürel süreçlerle, birey kültürlenir. Başka bir deyişle toplumsallaşır[1,2].

Kültürlenme, toplumsallaşma süreci içinde altkültürlerle ulusal, evrensel kültürü birleştirip bütünleştirmektir.

Doğal ortam, toplumsal ortam, tarihsel geçmiş, temel toplumsal kurular, aile, eğitim, yerleşim biçimi, ekonomi, teknoloji, bilim, sanat, yönetim biçimi, kültürü etkileyen, biçimlendirip renklendiren önemli kültür öğeleridir[1,2].

Kültürü oluşturan öğeler çocuğun, gencin, bireyin içinde bulunduğu, geliştiği, yaşadığı toplumsal yapılar aracılığı ile aktarılır. Toplumsal yapılar şunlardır: aile, arkadaş, okul, arkadaş grupları, meslek (tarikat, mezhep) etnik köken, dernek, meslek kuruluşları, parti, spor kulübü, diğer kuruluşlar.

Kültürel yozlaşma sonucu evrensel ve ulusal kültüre kapanma, farklı kültürlerin çatışması, maddi-manevi kültür ayrışması kültürel çözülme, kültürel değişimin getirdiği sorunların başında yer alır.

Evrensel ve ulusal kültürün aktarılması sürecinde ortaya çıkan aksaklıklar, bozukluklar eksiklikler, hatalar, kötülükler, olumsuzluklar altkültürleri yaratır.

Altkültür, kültür içinde kültür olup, evrensel, ulusal kültürden ayrılmıştır. Bu kültürlere yabancılaşmıştır. Farklı amaç, beklenti, davranış, tutum, eylem, değer, yaşam biçimi giyim kuşam, dil, sanat, müzik, tören, töre yaratmıştır. Başka kültürlerle, ulusal ve evrensel kültürle iletişime kapanmış, kendi içinde kurduğu kültürel üstünlüğe dayanarak varlığını sürdürmeye yönelmiştir.

Genç insan çağına özgü özelliklerinin, alkol ve madde kullanmaya yatkın kişilik yapısının, onu dışlayan, olumsuz aile, çevre ve ortamının etkisiyle alkol ve madde altkültürünün içine düşer, girer yada sığınır. Böylece içinde yaşadığı ortamda bulamadığı kimliği, saygınlığı, toplumsal rolü ve yeri, dayanışmayı, paylaşmayı, amaçları, beklentileri, değerleri, ilkeleri, kuralları altkültürde bulur[3,4].

Gencin altkültüre girme nedenleri

Gencin alkol ve madde altkültürüne girmesine, alkol ve madde kullanmasına, bağımlı olmasına yol açan nedenlerin başında çağının ruhsal-toplumsal özellikleri yer alır[3,4,15]:

- Arkadaş etkisi
- Merak
- Taklit
- Teşvik
- Özentî
- Özdeşleşme
- Özerklik
- Sorumsuzluk
- Başkaldırma
- Bağımlılık
- Güvensizlik
- Güçsüzlük
- Yetersizlik
- İlişki kurmak
- Toplumdan kaçmak
- Deneme
- Düşlem

Genç insan çağına özgü bu özelliklerin etkisi altında duyduğu endişe, kaygı ve korkuyu gideren, gereksinimlerine doyum sağlayan ortamı, yolu, yöntemi bulamazsa, aile ve çevre bunları sağlayamazsa; kişiliğini, kimliğini değişik altkültürler içinde aramaya, bulmaya çalışır.

Grubun ortak amaç ve davranış kalıplarını benimseme

Grup etkileşim ve iletişim içinde olan, birden fazla insanın bulunduğu en küçük toplumsal birimdir. Alt kültürde grup ruhunun, yapısının etkisi altında, bireyle grubun öteki bireyleri arasında yaşanan süreçler, alkol ve madde kullanımını ve bağımlılık davranışlarını oluşturur.

Grup içine giren birey başkalarıyla birlikte olmanın verdiği anlayış, dayanışma, güven, paylaşma duyguları içinde, çeşitli öğrenme süreçleriyle, farkında olarak yada olmadan, alkol ve madde altkültürünün etkisi altına girer. Boşalma, kendisini anlatma, dertleşme, içini dökme olanağı bulur. Grup içinde rolü ve yeri olduğuna inanır.

Grupta kalabilmek için, boyun eğme, inanma, özdeşleşme, özümseme süreçlerinden birisini yada birkaçını kullanarak grubun ortak

amaçlarını, beklentilerini, ilkelerini, kurallarını benimsemeye başlar. Böylece davranış, tutum, eylem değişiklikleri ortaya çıkar. Bu değişiklikler toplumsal hızlanma ve toplumsal riske girme süreçleriyle pekişir. Bireyin malı olur. Grup içinde ve dışında süreklilik kazanır[2,3,5,15].

Bağımlılığı doğru ve haklı gösterme çabası

Grup içinde bulunmaktan mutlu olan, içinde bulunduğu ortamda rol ve yer sahibi olduğuna inanan genç, kendisini başkalarından farklı, üstün görür. Alkol ve madde kullanımının, bağımlılığı bir saygınlık simgesi olarak kabul eder. Kendini ortak kültürden soyutlar. Ortak kültüre karşı kızgınlık, öfke, kin, nefret gibi duygular besler. Bir yandan yüksek kaygı düzeyi, öte yandan kızgınlık, öfke, kin, nefret gibi olumsuz duyguların etkisi altında gerçeklerden kaçış doğrultusunda olumsuz savunma düzenlerinin kullanılması süreklilik kazanır. Kişilik yapısının temel özellikleri arasında yer alır.

Böylece içinde bulunduğu alkol ve madde altkültürünün etkisi altında rahatlamak, mutlu olmak amacıyla bunları almaya başlar. Alkol ve madde kullanımını, bağımlılığı sürdürmek için akla uydurma, gerçekleri çarpıtma, dışa yansıtma, kötöleme, yadsıma, duygu yalıtımı, tepki oluşturma gibi savunma düzenleriyle kendince doğru ve haklı nedenler bulmaya çalışır. Alkol ve madde kullanımının engel aşmada, sorun çözmede geçerli yol olduğuna inanır. Başkalarını da inandırmak için çaba harcar.

Alkol ve madde kullanımı günlük ve gelecek yaşamın tek amacı olur. Bu yüzden aile, ev, iş ilişkileri bozulur. Başkalarıyla çatışma ve sürüşmeler ortaya çıkar. Bu durum kimi kez pişmanlık ve suçluluk duygusu yaratır. Ancak bu duyguların yol açtığı endişeyi kaygıyı

azaltmak için alkolden ve madde-den medet umulur.

Alkol ve madde kullanımının yol açtığı bedensel, ruhsal, toplumsal sorunları tartışma olanağı ortadan kalkar. Tartışmalar çoğu kez bağırıp çağırma, vurma, kırıp dökme, kavga, saldırı ve şiddet eylemleriyle son bulur[1,3,5,15].

Alkol ve madde altkültürü de küreselleşiyor

Kendine özgü amaçları, davranış biçimleri, değerleri, tutumları olan alkol ve madde altkültürü sınır tanımadan, gelişmiş yada gelişmekte olan ülkelerde yaşayan gençlerden bir bölümünü etkileyerek, onların alkol ve madde kullanımına yol açan toplumsal nedenlerin önemli öğelerinden birisi olmuştur. Kuşkusuz, bütün ülkelerde alkol ve madde kullanan gençlerin yaşadıkları kültürden ayrı, ortak alkol ve madde altkültürü içinde yaşadıklarından söz etmek, konuyu basitleştirmek yada kolaydan almak biçiminde yorumlanabilir. Ne var ki, çeşitli ülkelerde yaşayan, alkol ve madde kullanan gençlerin benzer kişilik ve aile yapıları, ortak grup amaçları, davranışları, değerleri ve tutumları olduğu gözönünde tutulursa, günümüzde bunların ortak bir kültürün etkisi altında kaldıklarını kabul etmek gerekir. Bu, insanlık tarihi boyunca değişik ülkelerde oluşmuş "alkol ve madde altkültürü"nün çağımızın iletişim ve haberleşme araçlarından yararlanarak oluşturduğu yeni bir kültür bileşimidir. Bu araçlar yardımıyla kıtadan kıtaya, ülkeden ülkeye, toplumdan topluma yayılmaktadır.

Amaçsızlığın, inançsızlığın, değer ve kavram kargaşasının temel olduğu alkol ve madde altkültürüne giren, yaşamını böyle arkadaşların oluşturduğu çevrede sürdürmeye başlayan genç, bu tür maddeleri kullanmaya başlar, bunlara alışır, bunların tutsağı durumuna gelir. Artık onun için tek amaç bağımlı

olduğu maddeyi elde etmektir. Onu bulmak için her türlü çabayı gösterir. Para çalar, soygun yapar, adam döver, hatta cinayet bile işleyebilir.

Alkol ve madde altkültüründe amaç, söz konusu maddeleri kullanarak haz duymak, mutlu olmak, gerçeklerden kaçmaktır. Bu amaca ulaşmak için araç, madde olup bunların kullanımına ve etkilerine ilişkin olarak oluşmuş ortak bilgiler, değerler, duygular, düşünceler benimsenir.

Alkol ve madde altkültürü içine giren genç, önce kullanılan maddelerin altkültüre özgü elde edilme yollarını, kullanım yöntemlerini öğrenir. Daha sonra alkol ve madde argosu, giyim-kuşam, müzik, cinsel yaşantı, genel ve özel davranış kalıplarını ve dünya görüşünü, felsefesini benimser.

Alkol ve madde altkültürünü anlamak ve anlatmak için bu kültürün oluşturduğu yapma dili, argoyu incelemek gereklidir.

Bilindiği gibi dil (lisan) (language) insanların duygu ve düşüncelerini anlatmak için kullandıkları her türlü ses ve görüntü işaretlerinden oluşan simgeler (symbole) sistemidir. Bu tanım anlamlı hareketleri, jestleri, mimikleri de içerir.

Dil, toplumların ortak iletişim aracıdır. Dili oluşturan simgeler, ses ve görüntü olarak depolanıp, saklanırlar gereğinde kullanılırlar.

Dili kültür oluşturur. Kültür dil aracılığı ile aktarılır. Dil kültürün ortak ve temel öğesidir[6,7,8].

Canlılarda dilin evrimi ve gelişmesine göre, birbirinden farklı, ancak birbiri içinde yer alan dil oluşumları vardır.

İnsan dışında her canlının iletişim kurup sürdürdüğü; genel ve geniş anlamda dil kavramı içinde yer alan hayvan dilinden (langue animal) söz edilebilir.

Konuşmaya yeni başlayan yada yabancılar tarafından konuşulan bozuk dile, kokofondil (langage

cacophone) adı verilmiştir.

Bunların dışında, insanların konuştuğu insan dili (langage humain) aşağıda belirtilen gruplar içinde toplanmıştır.

İlkel diller (langage des primitifs), Onarmeller dili (langage des anormaux), Çocuk dili (langage enfantin), Dadı dili (langage), Ergin dili (langage adulte), Ana dili (langage maternelle), Kalıtsal dil (langage transmis), Yabancı dil (langage étranger), Edinilmiş (langage acquise), Benimsenmiş dil (langage adoptic), Ölü dil (langage morte), Yaşayan dil (langage vivante), Doğal dil (langue naturelle), Yapma dil (langue artificielle).

Bütün dillerde yapma dil, belli bir grubun sınırlı toplum kesiminin, altkültürünün oluşturduğu, başkaları tarafından anlaşılacak amacıyla uydurulan dillerdir.

Argo ve Jargon yapma dil grubunda yer alır.

Genel olarak günlük hayatta konuşulan dil ve kuramsal dil aracılığı ile iletişim kurulur.

Konuşulan dil işlevsel olup, duruma, role, yere, zamana göre, dilbilgisi ilkelerini, kurallarını fazla dikkate almadan bir düşünceyi, fikri anlatmaya, iletmeye yarar.

Kuramsal dil, dilbilgisinin bütün ilke ve kurallarına uyarak gerçekleştirilen konuşma biçimidir. Genel olarak yazı dilinde dikkate alınır.

Bir dilin, niteliklerine, özellikle-rine uygun biçimde kullanılmasına kent ağzı, (langue urbaine); kent ağzı dışında bölgeye, yöreye uygun biçimde kullanılmasına da taşra ağzı (langue province), köye özgü biçimde kullanılmasına da köy ağzı (langue rustique) adı verilmiştir.

Lehçe (dialekte): Bir dilin yayılma alanı içinde yer alan çeşitli, farklı bölgelerde aldığı özel konuşma biçimidir.

Ağız (parler local): Bir dilin yayılma alanı içinde yer alan, lehçelerden daha küçük ve sınırlı bir

alandaki, belirli bir toplum kesimi tarafından kullanılan, özel bir dil biçimidir.

Deyim (tabir) (idyum) (idiom): Bir dilin kendine özgü olan, genel olarak doğru ve gerçek anlamından az çok farklı, ilgi çekici karşılığı bulunan, başka dillerde tam karşılığı bulunmayan kalıplaşmış sözcükler dizisidir[8].

ALKOL ALTKÜLTÜRÜ

Tarih boyunca ülkemizde şarap ve rakı gibi alkollü içkilere, afyon ve esrar gibi maddelere ilişkin, geleneksel alkol ve madde altkültürü ve bu altkültürlerden kaynaklanan argo oluşmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde, Kumkapı istasyonu yakınında bulunan sokaklarda, ara sokaklarda her türlü argonun konuşulduğu meyhaneler argonun üretilmesinde ve yayılmasında önemli rol oynamıştır.

Türkiye’de rakı Osmanlı İmparatorluğu’nun ilk dönemlerinden beri bilinmekte ve yapılmakta olup, Padişah Kanuni Sultan Süleyman (1495-1566) (Padişah olduğu dönem: 1520-1566) ve Sadrazam Sokullu Mehmet Paşa döneminde batı ile yakınlaşma ve savaşlar yüzünden yaygınlaşmış, İstanbul’da rakı içilen yerler açılmış ve artmıştır.

Türkiye’de ilk rakı fabrikası 1912 yılında İzmir’de Halkapınar’da Bomonti Nektar Şirketi kurulmuştur.

Padişah Kanuni Sultan Süleyman (1495-1566) (Padişah olduğu dönem: 1520-1566) döneminde İstanbul’da batı ile yakınlaşma ve savaşlar yüzünden rakı ve şarap kullanımını yaygınlaşmış, özellikle Hristiyanların oturduğu mahalle ve semtlerde, evlerde ve meyhanelerde rakı ve şarap yapılması, satılması, içilmesi artmıştır[3,8,9,10,11,12].

Alkol altkültürü argosu

Meyhane: Kabe (Bol ve ucuz içki satan), küplü.

Meyhaneci (İhtiyar): Çomar.

Alkol (İçki): Antifriz, Anzorat, Carmak, Carmakcur, Duziko, Gençlik Suyu, İmam Suyu, İstim, Mazot, Pırna, Pırne, Pırnı, Piyiz, Tabanca, Ustura, Yaş.

Keskin İçki: Ustura.

Alkol (İçki) İçmek: Ağzını ıslatmak, Çakmak, Has işlemek, İstimini almak, Piyiz kaymak, Rampa etmek, Mazotu yerinde olmak, Mideyi ateşlemek, Papaz uçurmak, Parlatmak, Piyizlenmek, Vurmak, Yakıştırmak, Yapındırmak, Vuruşturmak.

Alkollü (İçkili) Tütsülü

Alkol bağımlısı: Ayyaş-bekri, Küplü, Pangodol.

Rakı: Anzorat, Carmak, Carmakcur, Duziko, İmam Suyu, İstim, Kıravatlı, Pırna, Pırne, Pırnı, Piyiz.

Rakı içmek: Çakmak, Papaz Uçurmak, Parlatmak, Piyizlenmek.

Sarhoş: Bulut, Dut, Elli dirhem otuz, Filisipit, Fitol, Kandil, Kandilli, Küp, Küplü, Mastor, Mastur, Matiz, Pestil, Tekel Bayii, Turşu, Tütsülü, Vapur, Yüklü, Zom.

Sarhoş olmak: İstimini almak, Mastorlaşmak, Masturlaşmak, Matiz olmak, Pilot olmak.

Çok sarhoş: Bulut, Dut, Filisipit, Fitol, Kandil, Kandilli, Küp, Leyla, Matiz, Peygamber, Turşu, Vapur, Yüklü, Zom.

Çok sarhoş olmak: Peygamber olmak.

AFYON ALTKÜLTÜRÜ

Anadolu’da yaşayan Türklerin Osmanlı İmparatorluğu döneminden önce de haşhaş ekimi, afyon tüketimi ve kullanımını bildikleri kabul edilmekle birlikte, afyonun kullanımını anlatan yazılara Milattan sonra XIV. yüzyılda rastlanmaktadır. Anadolu Selçuklularının yıkılmasından sonra kurulan Karamanoğulları döneminde afyon kullananların bulunduğu hatta Karamanoğullarının son hükümdarlarından Ali Beyin oğlu II. Mehmet’in (1424) içinde baharat, bal, afyon

yada esrar bulunan "Macunu Müferriha" (iç açan, ferahlık veren macun) adı verilen bir macuna alışık olduğu bilinmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde, Anadolu'da afyon kullanımının ve afyon bağımlılığının arttığı, divan şairlerinden birçoğunun, kimi şehzadelerin, hatta padişahların afyon kullandığı yazılmıştır.

Oniki yaşında tahta çıkan IV. Murat (1612-1640) döneminde, devlet düzenindeki bozukluk, hazine giderlerindeki artma, iç ve dış sorunların baskısı, toplum ve yeniçeri ocağını tedirgin etmiş. Yolsuzluğun ve rüşvetin alabildiğine arttığı bu dönemde sık sık ayaklanan yeniçeriler padişahın istediklerini kolayca elde edebiliyorlarmış. Devleti uzun süre annesi Kösem Sultanın isteklerine, direktiflerine göre yöneten IV. Murat yirmi yaşına gelince bütün kötülöklere karşı savaş açtığını ileri sürmüştü. Yeniçerilerin başkaldırmasının, devlet düzeninin bozulmasının, kötü söylentilerin çıkmasının, şarap, esrar ve afyon satan yerlerden kaynaklandığını düşünerek, bunların kökünü kazımak amacıyla İstanbul'daki kahvehaneleri, meyhaneleri, esrar ve afyon satan dükkanları kapattırmış. İçki, tütün, esrar ve afyon satılmasını ve kullanılmasını yasaklamış. Bu yasaklara karşı çıkanları hiç düşünmeden astırıp ibret olsun diye halka göstermiş. Bu nedenle İstanbul'da binlerce insan idam edilmiştir[3,8,10,12].

Afyon Altkültürü Argosu

Afyon: Cephane, hap, macun, siyah, sıra, toprak

Afyon çeken: Hapçi

Afyon başına vurmak (mecazi anlamda): Aşırı davranışlarda bulunmak, öfkelenmek

Afyonu patlatmak (argoda): Birinin keyfini bozup onu öfkelen-dirmek

Afyonkeş: Keyif için afyon yutan kimse

Afyonlamak: 1- Afyon vererek uyuşturmak, 2- (Mecazi anlamda) Telkin yoluyla doğru düşünmeyi önleyerek zararlı bir yola sürüklemek

Afyonlamak: 1- Afyon yutmuş gibi uyusmak, 2- Uyuşuk duruma getirmek

Afyonlu: 1- İçinde afyon bulunan, 2- Afyon yutmuş, 3- (Mecazi anlamda) Afyon yutmuş gibi dalgın, uyuşmuş, uyuşuk (kimse)

Eroin: Beyaz, çekim, horain, mal, orain, prez, toz, zom

İçine çekmek (Tütün-eroin): Yumulmak

ESRAR ALTKÜLTÜRÜ

Anadolu'da yaşayan Türkler, Osmanlı İmparatorluğu döneminden önce de hint kenevirini ekimini biliyorlarmış ve esrar kullanıyorlarmış.

1611-1682 yılları arasında yaşayan Evliya Çelebi, Seyahatname'sinde, İstanbul'da esrar yapan ve satan dükkanların bulunduğunu yazmıştır. "Esnafi Benkçıyan" denilen bu dükkanların sayısı onaltı olup, buralarda altmış "Nefer" çalışmaktaymış. En çok Süleymaniye'deki tiryakiler çarşısında bulunan bu dükkanlardan kolayca "Esrar Macunu" sağlama olanağı varmış.

IV. Murat'tan sonra da, zaman zaman yasaklar çıkmasına karşın, İstanbul'da Batı ve Güney Anadolu'da esrar kullanımı yayılmaya devam etmiştir. O dönemlerde, özellikle Bursa bölgesinde yetişen Hint kenevirini, günümüzde bile en iyi cins olarak kabul edilmiştir. Hint kenevirini daha sonra, Konya ovasında da yetiştirilmiştir. Orada bu bitkiye verilen ad "Ban Otu" yada sadece "Ban"dır. Osmanlılar devrinde afyon alışverişi önemli olmakla birlikte, afyon içimi esrar.

Bazı Bektaşî tekkelerinde esrar kullanıldığı hakkında dolaşan söylentiler ve esrarkeşlerin Hacı Bektaş Veli'yi kendilerine "pir" kabul

etmeleri, o dünya görüşüyle arasında sıkı bir bağlantı olduğunu doğrular niteliktedir. Hacı Bektaş-1 Veli'nin (1247-1337) kurduğu Bektaşîlik, bir Batınlık türüdür. Bektaşî tekkelerinden bir bölümü zamanla esrar tekkesi durumuna gelerek çevreyle ilgisini kesmiş olan dervişlerle dolmuştur. Bektaşîler arasında esrar kullanan ve "Bektaşî taslağı" diyebileceğimiz bazı Dervişlerin, Şeyhlerin, Babaların da adı karışmış, hatta bunların bazıları müridlerine esrar çekmeyi öğütlemişlerdir.

Esrarı anlatan bir Bektaşî tekerlemesi şöyledir:

Aşere kimden kaldı?
Pirimiz Sultan Bektaş Veliden
Kabak kimden kaldı?
Serendibli Şeyh Uryaniden
Dalga kimden kaldı?
Kal'ai Kakhaka'da
Dalyan Baba Zındaniden
Duman kimden kaldı?
O dahi Şeyh Zındaniden
Şorolo yar kimden kaldı?
Eflatuni ilahiden
Kavga kimden kaldı?
Habil ile Kabilden

Yakup Kadri Karaosmanoğlu (1889-1974) Nur Baba adlı romanında bir Bektaşî tekkesinde şeyhle evli bir genç kadın arasındaki ilişkiyi anlatmış, bir yandan Bektaşî yaşayışına ve ayinlerine ilişkin bilgi verirken, öte yandan genç kadının alkol, esrar ve uyuşturucu maddelere bağımlı duruma gelişini, bu durumu hazırlayan bireysel ve çevresel etkileri ortaya koymuştur[3,8,9,11,12,13,14,15].

Esrar Altkültürü Argosu

Esrar: Ampes, cigaralık, cuk, çayşekeri, dalga, dem, diş, duman, fino, gogo, gubar, hanteriş, hurda, ıhı, kabza, kapakeyif, keçi, kamil, konca, keyif, kuru, mal, nefes, ot, paspal, sarıkız, toprak.

Ampes: Küçükparça esrar

Baygın: Esrarın verdiği keyif durumu

Boş Kafa: Esrar yada başka bir uyuşturucu almamış olan bağımlı

Cıgaralık: Parça esrar

Cila: Esrar içtikten sonra etkisini arttırmak için tatlı yemek

Cuk: Parça esrar (Küçük parça esrar)

Çalışmak: Esrarlı sigara sarmak

Çarşaf: Sigara kağıdı

Çıkıntı yapmak: Ortaya esrar çıkarmak

Çift kağıt: İki sigarayı bozup sarılan esrarlı sigara

Dalga: Esrarın verdiği keyif durumu

Davul tozu: Esrarın verdiği rahatlık

Diş: Tütüne sarılmak üzere kırılmış esrar parçası

Fino: Orta cins esrar

Giye: Esrar

Gonca: En iyi cins esrar

Harman: Esrar yoksunluğu

Hurda: Küçük parça esrar

İmzalı: Esrarcıyı yakalamak için polis tarafından numaralanmış parça

İşi kesmek: Tam kafayı bulmak

Jilet gibi olmak: İyice kafayı bulmak

Kafayı kırmak: Biraz kafayı bulmak

Kafa çayı: Esrar yada afyon alındıktan sonra içilen çay

Kaynar: Esrar

Kubar: Toz halinde esrar

Kırmak: Esrar plakasını sarmaya hazır hale getirmek

Kayıntı: Esrar içildikten sonra yenilen yemek

Keyif: Esrar

Mastor: Esrarkeş, esrar bağımlısı

Minare gölgesi: Esrarın verdiği keyif

Muamele: Esrar

Muhabbet: Esrar yada afyon çekildikten sonra koyulaştırılan sohbet

Nal gibi olmak: Tam kafayı

bulmak

Nefes: Esrar içmek, keyif durumu

Ot: Kötü cins esrar

Öldürmek: Esrarlı sigarayı söndürmek

Sakal yapmak: Ortaya esrar çıkarmak

Sarı kız: İyi cins esrar

Soğutmak: Esrarlı sigaranın ateşinin küçülmesini beklemek

Tek kağıt: Küçük esrarlı sigara

Taş gibi olmak: Esrardan kafayı bulmak

Toprak: En kötü cins esrar

Torbacı: Esrar yada başka uyuşturucu satan kişi

Uçmak: Kafayı bulmak

Yatıştırmak: Esrarlı sigara sarmak için açılan sigara kağıtlarının uçlarını eklemek

Zivana: Esrarlı sigaranın ucuna takılan küçük karton

Esrarlı sigara (Kalın sarılmış): Palamut

Esrar içmek: Nefesleşmek, ot yemek

Esrar çekmek: Nefesleşmek

Esrar sarhoşu: Dumancı, mastor, mastur, metizmenos

Esrar içilen yer: Bitirim, tekke

Esrar içilen otomobil: Seyyar tekke

Sonuç

1. Köknel Ö: Kimliğini Arayan Gençliğimiz. İstanbul. Altın Kitaplar (2001), 25-26.

2. Atkinson R.L., Atkinson R.C., Smith E.E., Bem D., J.Hilgrad E.R: Introduction to Psychology. New York, Harcourt Brace Jovanoich Publishers, (1990).

3. Köknel Ö: Bağımlılık. İstanbul, Altın Kitaplar (1998) 189,223-224.

4. Ray O.S: Drugs, society and human behavior. Saint Louis, The C.V.Mosby Company (1972) 5-6.

5. Köknel Ö: Şiddet. İstanbul, Altın Kitaplar (1996) 63-69.

6. Kongar E: 21. Yüzyılda Türki-

ye. İstanbul, Remzi Kitabevi (1998).

7. Kongar E: Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği. İstanbul Remzi Kitabevi, (1985) 230-241.

8. Develioğlu F: Türk Argo Sözlüğü. İstanbul, Bili Yayınevi (1970) 9-15.

9. Köknel Ö: Alkolden Eroine Kişilikten Kaçış. İstanbul Altın Kitaplar (1983) 527-530.

10. Saka R: Uyuşturucu Madde-ler. İstanbul Cumhuriyet Matbaası, (1948) 30-95-98.

11. Danışman Z: Evliya Çelebi Seyahatnamesi. İstanbul, Yayıncılık Matbaası, (1969) 230-231.

12. Uzman M.O: Keyif Veren Zehirler. İstanbul, Kader Basımevi (1934).

13. The Non-Medical Use of Drugs. Baltimore, Penguin Books, (1971) 13-17.

14. Louria D.B: The drug science London, Transworld Publishers Ltd, (1970) 89-92, 189-192

Marihuana, The Official Report. New York, New American Library Inc, (1972) (10-18).

Kitaplar/Tezler/Web Siteleri Tanıtımı

ESER ADI : **ALKOL VE DİĞER MADDELER İLE İLİŞKİLİ BOZUKLUKLAR**

YAZAR : **PROF. DR. MUSA TOSUN**

İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi

Rektörlük yayın no:4215

Fakülte yayın no:229

İstanbul, 2000

152 sayfa

Ülkemizdeki önemli bir eksiği tamamlayan bu kitabın önsözünde Prof. Dr. Musa TOSUN "Alkol ve Diğer Maddeler ile İlişkili Bozukluklar" a psikiyatri içinde gereken ilginin gösterilmediğini vurgulamaktadır. Önsözünde yazılış amacı özet olarak vurgulanan kitap iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde "alkol ile ilişkili bozukluklar" ikinci bölümde ise "alkol dışındaki maddelerle ilişkili bozukluklar" ele alınmıştır.

Prof. Dr. Musa TOSUN ana konulara girmeden kitabın giriş bölümünden hemen sonra "terminoloji" bölümü ile ülkemizde tüm psikiyatri alanında olduğu gibi bağımlılık alanında da yaşanan "terim ve kavram" kargaşasını ortadan kaldırmıştır. Bu bölümde genel terminoloji yanında özellikle; "addiction-iptila-tutsaklık" yerine "dependence-bağımlılık" teriminin kullanılması ve madde kullanımı ile ilgili "intoxication-zehirlenme" kavramı çok anlaşılır bir şekilde belirtilmiştir.

"Alkol ile İlişkili Bozukluklar" bölümü "alkol" teriminin tanımı ile başlamış ve bu konuda tarihi bilgi verilmiştir. Epidemiyoloji bölümünde kapsamlı bilgiler verilirken "alkol ile ilişkili bozukluk oranı"nın Orta-Doğu ve Asya ülkelerinde şimdilik diğer batı ülkelerine göre daha az olması rağmen gittikçe artış gösterdiği vurgulanmıştır.

"Alkol ile İlişkili Bozukluklar" bölümünde "etyoloji, alkolün fizyolojik etkileri, alkol kullanımı ile ilgili bozukluk kavramlarının dün ve bugün ile ilgili ayrıntılı bilgiler, alkol kullanımının yol açtığı bozukluklar ve bunların tedavileri" ile ilgili en son gelişmeler ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

Bu bölümde ayrıca "alkolizm" in bio-psiko-sosyal bir sorun olduğu vurgulanarak "alkolizmde sosyal hasarlar" başlığı altında sorunun sosyal boyutu ile ilgili topluca özet faydalı bilgiler verilmiştir. Bölümün sonunda "alkolizm tedavisi" ayrıca biyolojik ve psikososyal boyutları ile ele alınmış hekimlere yönelik pratik bilgiler verildiği gibi (yoksunluk tedavisi, ilaç tedavileri, nüks önleme yaklaşımları vs...) konu ile ilgili diğer uzmanlara da pratik (kişi ve toplum için koruyucu tedbirler, alkolün elde edilebilirliğini kısıtlamak vs...) bilgiler verilmiştir.

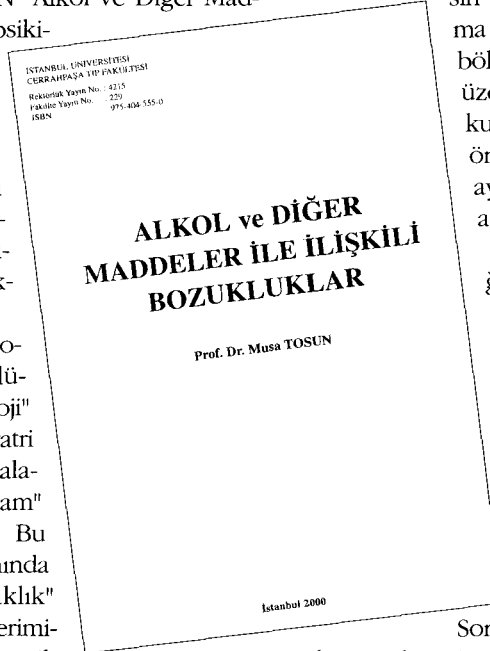
Kitabın ikinci bölümünde "Alkol Dışındaki Maddelerle İlişkili Bozukluklar" ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Epidemiyoloji bölümünde madde kullanımı yaygınlığı ile ilgili ABD ve İngiltere'den örnekler verilmiş ülkemizde de kesin bir araştırma olmasa da kullanıma başlama yaşının küçüldüğü vurgulanmıştır. Bu bölümde madde kullanımı ile komorbidite üzerinde de bir açıklama yapılmıştır. Madde kullanımında "etyoloji" üzerine ayrı bir önem verilmiş bu konudaki tüm teoriler ayrıntılı olarak yazılmıştır. "Sosyal çevre ve alt kültür" konuları ayrıca vurgulanmıştır.

Kitabın bu bölümünde önemli bir diğer konu "madde kullanımında erken teşhis" başlığı altında verilmiştir. Tanı koymada klinisyen ve yakınlar için pratik faydalı bilgiler vurgulanmıştır.

Bu bölümde; amfetaminler, kafein, esrar, kokain, hallüsinojenler, inhalan maddeler, nikotini opioidler, fensiklidin ve benzer etkili maddeler, sedatifler-hipnotikler-anksiyolitikler tek tek oluşturduğu etkiler ve tedavileri açısından ele alınmıştır.

Sonuç olarak; Prof. Dr. Musa TOSUN tarafından yazılan "ALKOL VE DİĞER MADDELER İLE İLİŞKİLİ BOZUKLUKLAR" adlı kitap ülkemizdeki önemli bir eksiği tamamlamaktadır. Kitabın önemli özelliği belli bir tarza bağlı kalmadan "bağımlılık yapıcı maddeler ile oluşan problemlerle ilgili" tüm bilgileri bir araya getirerek öğrencilere, asistanlara ve uzmanlara pratik ve teorik bilgiler vermesidir. Bir taraftan DSM-IV ile son tanımlamalar anlatılırken diğer yandan klasik kitaplara geçmiş tanımlamalar hoş bir anlatımla birbiriyle bağlantılandırılmıştır. Kitaptaki bilgiler klinik faydalar sağladığı gibi özellikle ülkemizde sosyokültürel araştırmalara yol gösteren özelliklere de sahiptir. Kısaca bu kitap konusunda bir başucu niteliği taşımaktadır.

Dr. Hasan MIRSAL

ESER ADI : **BAĞIMLILIK**
"Alkol ve Madde Bağımlılığı"

YAZAR : **PROF. DR. ÖZCAN KÖKNEL**

Altın Kitaplar
 İstanbul, 1998
 319 sayfa

Prof. Dr. Özcan Köknal "Bağımlılık" adlı kitabında, bağımlılığı bir davranış biçimi olarak tanımlamış ve bu davranış biçimi ile bunun altında yatan nedenleri bütüncül bir yaklaşımla ele alarak, tüm yönleriyle incelemiş, ve kendi deneyimiyle konuya ilgi duyanları (özellikle de başlarına gel-medikçe ilgilenmelerine gerek olmadığını sananları) konu hakkında bilgilendirmeyi amaçlamıştır.

Alkol ve uyuşturucu maddeler konusunda bir çok yayını bulunan Prof. Dr. Özcan Köknal, bu kitabında geçerliliğini koruyan eski verilere, bu alandaki en yeni gelişmeleri, bulguları, bilgileri de katarak; özellikle toplumumuzun bağımlılık konusunda doğru ve yeterli ölçüde bilgi sahibi olmadığı gerçeği gözönüne alındığında, ülkemizdeki önemli bir eksiği tamamlamaya çalışmış ve toplum adına oldukça yararlı olabilecek bir esere imza atmıştır.

Kitap 8 ana bölümden oluşmaktadır. Prof. Dr. Özcan Köknal ana konulara girmeden giriş bölümünde, "bağımlılık" kavramını tüm yönleriyle ele alarak, altında yatan nedenleri ile birlikte, geniş bir yelpazede tanımlamış; bağımlılığı bir davranış biçimi olarak açıklamış ve bu davranış biçimini oluşturan nedenler zincirini ele almıştır.

Kitabın birinci bölümünde, bağımlılığın tarihsel ve kültürel boyutları ele alınmış, geçmişten günümüze kadar uzanan geniş bir zaman diliminde yer alan, konu ile ilgili tarihsel olaylara ve eserlere yer verilmiştir. Tarihsel eserlerin yanı sıra, yakın geçmişte yaşanmış olayları anlatan eserler de kitabın bu bölümündeki yerini almıştır.

İkinci bölümde bağımlılık yapan maddeler tıbbi açıdan tanımlanmış ve kullanımları anlatılmıştır. Kitabın bu bölümünde de karşımıza çıkan tarihsel olaylardan yapılmış alıntılar, anlatımı daha da güçlendirmiş ve ilgi çekici hale getirmiştir.

Üçüncü bölümde, "Bedensel ve Ruhsal Belirtiler" başlığı altında, alkol ve madde kullanımının yol açtığı bozukluk ve hastalıklar anlatılmış, bunlar ile bağımlılık yapan maddeler arasındaki bağlantı açıklanmıştır.

Kitabın dördüncü bölümünde konunun bireysel boyutu ele alınarak, bağımlılığa yatkın kişilik yapısı açıklanıp, bağımlılığa neden olabilecek bütün etkenler değerlendirilirken, beşinci bölümde olayın toplumsal boyutu üzerinde durulmuştur. Gençlerin alkol ve madde altkültürüne girme nedenleri açıklanmaya çalışılmış, bağımlılığın toplumsal açıdan etkileri üzerinde durulmuştur.

Altıncı bölümde, okuyuculara bağımlılığın tedavisi hakkında bilgi verilmek istenmiş ve her türlü bağımlılığın tedavi şekilleri hakkında açıklamalara yer verilmiştir. Yedinci bölümde ise, alkol ve madde kullanımının yaygınlığı anlatılmış, dünyada ve Türkiye'de bağımlılığın genel görünümü sunulmuştur. Yine aynı bölümde bağımlılığı eğitimiyle önleme ve alınabilecek koruyucu önlemler konusuna yer verilmiştir.

Kitabın son bölümünde ise, konunun hukuksal ve yasal boyutu ele alınmış ve konu ile ilgili uluslararası sözleşmelere yer verilirken, aynı zamanda Türkiye'deki uygulamalar hakkında da bilgi verilmiş ve kaçakçılık konusuna da değinilmiştir.

Prof. Dr. Özcan Köknal bu kitabında, bağımlılık konusunu daha somut, etkili ve belleklerde iz bırakacak biçimde anlatabilmek amacıyla, hekim olarak izlediği vakalardan yaşam öykülerine, dinlerden mitolojiye, şirden romana kadar yazın sanatının her türünden örnekler verme yoluna gitmiş ve

bu da anlatımı daha etkili ve ilgi çekici bir hale getirmiştir. Eserde ayrıca, konuyla uzmanlık düzeyinde ilgilenenler için, bu alanda uluslararası kuruluşların yayınlarıyla, Prof. Dr. Özcan Köknal'ın yerli ve yabancı dergilerde çıkan araştırma ve çalışmaları ile konuyla ilgili kitaplarının listesine de yer verilmiştir. Aynı zamanda kitabın üslubunda, genç kuşaklar tarafından daha kolay okunup anlaşılmasına öncelik verilerek, konu mümkün olduğu kadar yalın bir dille ve Türkçe sözcükler kullanılmaya çalışılarak anlatılmış, ve sonuçta okuyan herkesin rahatlıkla anlayabileceği ve "bağımlılık" hakkında öğrenmek istediği her şeyi içerisinde bulabileceği, son derece faydalı bir eser ortaya çıkmıştır.

Sevda AYDOĞAN

Tanıtılmasını istediğiniz **bağımlılık** ile ilgili kitap, tez ve web siteleri hakkındaki bilgileri bize ulaştırdığınız takdirde, çalışmalarınız değerlendirilerek, dergimizde ayırdığımız bu bölümde tanıtımları yapılacaktır.

BASINDA UYUŞTURUCU

Dr. Ö. Ayhan KALYONCU

Bağımlılık Dergisi Genel Yayın Yönetmen Yardımcısı

*Bizi esir ettiler,
bizi hapse attılar
beni duvarların içinde,
seni duvarların dışında
Ufak iş bizimkisi.
Asıl en kötüsü:
bilerek, bilmeyerek
hapisaneyi insanın kendi içine taşıması...
İnsanların bir çoğu bu hale düşürülmüş,
namuslu, çalışkan, iyi insanlar
ve seni sevdiğim kadar sevmeye layık...*

Nazım Hikmet

Uyuşturucu kullanımının biyolojik, psikolojik ve sosyal boyutları ile insanlığı yeni binyılda tehdit eden en önemli sağlık sorunu olduğu gerçeğinden yola çıkarak dergimizin bu sayısından itibaren düzenlemesi tarafımdan yapılan "Basında Uyuşturucu" adlı yeni bir bölümün yayınına başlıyoruz.

Bu bölümün dergimize eklenmesinin amacı yasal ve yasa dışı madde kullanımı alanındaki güncel bilgileri sunmaktır. Makalelerin seçimi, ülkemizde yayınlanan belli başlı gazete ve dergilerden edindiğimiz bilgiler doğrultusunda olabildiğince çok sayıda ve genelde de anektod şeklinde yapılmıştır. Seçimde bilimsel nitelik ve fikirler kriter olarak kullanılmamıştır. Yazılı basında yer alan uyuşturucu kullanımı hakkında temel bilgiler yansıtılmıştır. Hedefimiz budur ama sınırlarımız da bulunmaktadır. Makale seçiminde her hangi bir şekilde kişiler veya kurumların itibarlarına yönelik yorumları içerenler dışlanmıştır. Ancak uyuşturucu kullanımına ait olguların bilinmesi ve bunlar üzerine düşünce geliştirmeye dayalı bilgiler kullanılmıştır.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de uyuşturu-

cu madde kullananların sayısının günden güne arttığı, kullanmaya başlama yaşının hızla küçüldüğü gerçeği hepimizce bilinirken, en önemli iletişim araçlarından olan yazılı basın konuya yaklaşımının nasıl olduğunun değerlendirilmesi gereklidir. Ayrıca ülkemizde basın-yayın alanında çok etkin bir dikkat gösterildiği, yargılanan, hapse atılan yazarlardan, şairlerden, çevirmenlerden ve de yasaklanan imha edilen kitaplardan, dergilerden anlaşılmaktadır. Oysa öte yandan uyuşturucu maddeleri öven bazı yayınların hiçbir kovuşturmayla uğramadan serbestçe satıldığı gözlenmektedir. Bu bölümün yayınlanması ile bir araya toplanan bilgiler, gerek bilim çevrelerine gerekse konu ile ilgileneceklerle önemli bir veri tabanı oluşturacaktır.

Bu çalışmanın devamının sağlanması ve geliştirilmesi için okuyuculardan alacağımız geri bildirimlere de ihtiyacımız vardır. Tirajını artırarak ikinci yılını sürdüren dergimize yaptığınız katkıları sürdürmenizi bekler, çalışmalarınızda başarılar ve mutluluklar dilerim.

Saygılarımla...

ZEHİR SAÇAN DAMAT FIRARDA

Van Milletvekili Mustafa Bayram'ın damadı beş trilyonluk uyuşturucunun sahibi olarak aranıyor

SERHAT ÜNAL, ÖMER ERDEM İstanbul

İran ve Afganistan'dan uyuşturucu getiren bir şebekeyi tespit edip bir ay boyunca takip eden İstanbul Narkotik Şube Müdürlüğü ekipleri, uyuşturucunun paketleniği Gaziosmanpaşa'daki bir depoya baskın düzenledi.

Timsah Operasyonu adı verilen baskında, bir minibüste arama yapan ekipler, 323 kilo eroin, 186 gram kokain, 197 gram esrar ve 9 hap ele geçirdi. Türkiye'de beş trilyon lira olan uyuşturucunun, yurt dışı piyasa değerinin 15 trilyon lirayı bulduğu kaydedildi.

Zanlıların sorgulaması sonucu, uyuşturucunun, Taksim'de bulunan Yakut Otel'in sahibi Cumhuriyet Yakut'a ait olduğu belirlendi.

Baybaşın aranıyor

Yakut, seri baskınlara rağmen yakalanamadı. Cumhuriyet Yakut'un, uyuşturucunun 105 kilogramını Hüseyin Baybaşın'ın kuzeni Naif Yavuz Baybaşın'a sattığı da belirlenince Baybaşın hakkında da kaçakçılıktan arama kararı çıkarıldı.

Uyuşturucudan dava açılmıştı

Bağımsız Van Milletvekili Mustafa Bayram hakkında, bir dönem uyuşturucu kaçakçılığı ve cinayet suçlarından davalar açılmıştı. Uyuşturucunun sahibi Cumhuriyet Yakut'un, Mustafa Bayram'ın damadı olduğu belirlendi.

MİLLİYET 19 / 03 / 2001 Yaşam**
Zehir saçan damat firarda...

UYUŞTURUCU TACİRİ MAMA GÖZALTINDA

NIHAT ALTINTAŞ İstanbul

Bulgaristan'dan getirdiği bin adet Extacy hapıyla 150 gram kokaini teslim almaya gittiği sırada suçüstü yakalanan Nihat Harman ile birlikte gözaltına alınan Neslihan Özkılıç'ın, uyuşturucuyu, sosyetenin gittiği barlarda sattığı, ayrıca beş kadını da pazarladığı belirtildi. Küçükçekmece'de, 1.5 ay önce oğlu Buğra'nın uyuşturucu parası nedeniyle kaçırıldığı Harman, Bulgaristan'dan getirdiği hapları teslim alırken yakalandı. Operasyonu genişleten ekipler, aralarında Özkılıç'ın da olduğu altı kişiyi daha gözaltına aldı. Özkılıç sorgusunda, beş kadına extacy sattığını, ayrıca yine bu kadınları pazarladığını söyledi.

MİLLİYET 13 / 03 / 2001 Yaşam**
Uyuşturucu taciri mama gözaltında...

****Bu bilgiler ilgili yayın organlarının web sitelerinden elde edilmiştir.**

TRAFİK CEZALARININ ARTIRILMASI ÇARE Mİ?

ÇAPRAZ ATEŞ

ESRA KURT

Trafik Güvenliği Araştırma Komisyonu'nun gündeme getirdiği, "Alkollü araç kullananların araçlarına bir ay el konulması"na ilişkin düzenleme, TBMM Adalet Komisyonu'nda reddedildi. Üçüncü kez alkollü yakalananların ehliyetlerinin iptal edilmesi ve şoförlerin işine son verilmesi hükümleri de ağır bulundu. Komisyondan geçen tasarı, öncelikli olarak TBMM Genel Kurulu'nda görüşülecek. DSP'li Ahmet Tan ve FP'li Ramazan Toprak, cezalar konusundaki yaklaşımlara farklı tepkiler gösterdiler.

Ahmet Tan - DSP Milletvekili

En az PKK kadar tehlikeliler

Trafik Komisyonu Araştırma Komisyonu Başkanı Ahmet Tan: Tasarı tartışılırken bazı üyeler, alkol kullananın aracına el konulmasına sıcak bakmadılar. Pratik görmeyerek, "uygulanamaz" dediler. Para cezasının yeterli olacağını söylediler. Araca el konulması, sosyal ceza olacaktı. Aracına el konulan kişinin ailesi, mahallesindeki komşuları, onun yüz kızartıcı bir suç işlediği ve sarhoş araç kullandığının farkedildiği için otomobili el konulduğunu anlayacaklardı. Böylece sosyal baskı oluşacaktı. İçkili araç kullananların trafikten men edilmesi, trafiği de rahatlatacaktı. Bizim alkollü sürücüler, PKK teröründen daha tehlikeli. Onlar hedef gözetiyor, bunlar hedef bile gözetmiyor. Medya, sivil toplum kuruluşları ve aileler bir anlayış birliği içinde olmalı.

Rüşvet vermeye kalkanlar daha çok, hiçbir kurala uymayan, ehliyetsiz ya da alkollü araç kullananlardan çıkıyor. Polisin de ahlakını bozuyorlar. Trafikte terör yaratıyorlar.

Trafik sorununu çözmek için hedef, hergün bir canın kurtarılması olmalı. Bir kişinin canını kurtarırsak, beş kişinin canını kurtarırsak. Vatandaşların hayatlarını güvence altına almaktan daha önemli birşey olamaz. Ceza, canını yakacakmış. Yaksın efendim! İçki içerken, riskini de düşünsünler.

Ramazan Toprak - FP Milletvekili

Önce nedenler ortadan kaldırılmalı

Kazaları önlemenin yolu sadece direksiyon başındakileri cezalandırmak değildir. Yol şartları çok berbat, trafik işaretleri uygun değil. Sürücünün dışındaki etkenler göz önünde bulundurulmadığı takdirde, etkileri uzun boylu olmaz. Sanırım Sayın Ahmet Tan, yaşanan elim hadiseler nedeniyle, olayın sıcaklığıyla biraz duygusal davrandı. Bir tarafı cezalandırmaya "evet" ama, diğer tarafı yok etmeye "hayır" diyorum. Hukuk devleti, ceza dengesi kurma anlamındadır. Yalnızca direksiyon başındakiler düşünüldüğü için, Alt Komisyon raporunda uç hükümler vardı. Bunlar merkeze çekildi.

Artık, modern hukukta, suç işledikten sonra ceza vererek caydırıcılık sağlamaktan vazgeçildi. Asıl yöntem, kişileri suça iten nedenleri ortadan kaldırmaktır. Ceza ıslah amacıyla verilir. Evrensel hukukta, "hürriyeti bağlayıcı" cezalar yaygındır. Örneğin, trafik suçu işleyerek birini öldürmüş kişiye, trafik mağdurlarının bulunduğu bir hastanede 1 - 2 ay hizmet yükümlülüğü getirilebilir. İçeriye tıkmak duygusallıktır. İşin ucuz tarafıdır. Hükümet tasarısında, "Uyuşturucu ve keyif verici madde alarak araç kullananlar hakkında, eylemleri başka bir suç oluştursa bile, ayrıca bir yıl hapis cezasıyla birlikte, 400 milyon lira hafif para cezası uygulanır ve sürücü belgeleri süresiz olarak geri alınır" deniyordu.

MİLLİYET 03 / 03 / 2001 Güncel**
Trafik cezalarının artırılması çare mi?

SOSYETE YİNE PANİKTE

Narkotik operasyonları daha önce Biricik Suden ve Yasemin Kozanoğlu gibi pek çok sosyetik ismi vurmu°tu. Bu nedenle yeni operasyonlar sinirleri biraz gerdi..!

DENİZ ALTUNTAŞ

Narkotik Şube'nin uyuşturucu operasyonlarında sosyetenin ünlü isimleri de sorgulandı. Bu nedenle halen uyuşturucu kullanan ya da uyuşturucuyu bırakan sosyetik isimler yeni operasyonlarda kendi isimlerinin ortaya çıkmaması için gece gündüz dua ediyor. Zira yeni uyuşturucu operasyonları her an sosyeteye de kaydırılabilir. Tanınmış işadamı Ahmet Kozanoğlu'nun güzel kızı Yasemin Kozanoğlu adı soyetede uyuşturucuyla anılan isimlerin başında geliyor. Gözaltında geçirdiği günlerden sonra özgürlüğüne kavuşan Kozanoğlu ne kadar uğraşsa da kamuoyunda kendisini aklayamadı. Hülya Avşar'ın kocası Kaya Çilingiroğlu'yla yaptığı kaçamakla adını tüm Türkiye'ye duyuran Biricik Suden de uyuşturucu kullanmaktan yargılandı. Düzenlenen bir operasyonla 12 kişiyle birlikte gözaltına alınan Suden, şimdilerde işadamı Can Akçay'la büyük aşk yaşıyor.

Playboylar önde geliyor

Verdiği kulüp davetleriyle tanınan sosyetik işadamı Mehmet Birgen'in yanısıra Nurettin Hasman, İzzet Öz, Henri Adut, Atik Berberoğlu, Ali Kiroğlu, Ömer Faruk Kamaç ve Saffet Arıkan'ın da başı uyuşturucuyla belaya girmişti. Ve hepsi beraat etmişti..!

MİLLİYET 15 / 03 / 2001 Güncel**
Sosyete yine panikte...

POLİSLER TEST İÇİN BİR SAAT SAÇ ARADI

Fatih Ürek'in kokain kullanıcısı olup olmadığını anlamak için saç testi yapmaya kalkan polisler, bir saat boyunca gerçek saç tellerine ulaşamadı

NIHAT ALTINTAŞ İstanbul

İstanbul'da kokain satıcılığı yapan bir kişinin sorgulanması sonucu gözaltına alınan Fatih Ürek ile Malatyaspor eski Başkanı Turan Çevik'in de aralarında bulunduğu 12 kişinin sorgularına dün de devam edildi.

İstanbul Narkotik Şube Müdürlüğü'ndeki sorgulamanın ardından Fatih Ürek ve Barış Plakçılık'ın sahibi Zaza Şehmuz lakaplı Şehmuz İlgin'dan, uyuşturucu kullanıp kullanmadıklarının anlaşılması için saç örnekleri alındı. Ancak yetkililer, saçlarının yüzde 80'i ekme olan Ürek'in ana saç tellerini ancak bir saatlik uğraş sonucu bulabildi.

İngiltere'de incelenecek

UTAM'da alınan saç örneklerinin, İngiltere'deki bir laboratuvarında incelenecek ve sonuçlar en geç 15 gün içinde öğrenilecek. Öte yandan yetkililer, olayla ilgili 10 kişinin daha arandığını, türkücü Azer Bülbül'ün de telefon açarak en kısa zamanda geleceğini söylediğini belirtti.

MİLLİYET 15 / 03 / 2001 Güncel**
Polisler test için bir saat saç aradı...

İÇİŞLERİ'NDEN VELİLERE UYARI: KOKULU SİLGİLER BAĞIMLI YAPIYOR

İçişleri'nden velilere uyarı:

İçinde çözücü olarak etil asetat ve ksilen bulunan beyaz tahta kalem ve kokulu kalem ve silgilerin öğrencilerde uyuşturucu madde bağımlılığına yol açtığını vurgulayan İçişleri Bakanlığı, yayınladığı genelge ile bu konuya dikkat çekti. Genelgede şu önlemler sıralandı:

Yapıştırıcılara da dikkat

Kokulu kalem ve silgi gibi araç- gereçlerin yerine doğal olanlar kullanılmalı. Organik solvenlerle yapılan kırtasiye tipi yapıştırıcıların yerine, su vasatta üretilen yapıştırıcı kullanılmalı. Öğrencilerin eğitiminde kullanılan yazılve görsel araçlarda sağlığa zararlı maddelerin adı ve resimleri bulundurulmamalı.

MİLLİYET 08 / 03 / 2001 Güncel**

İç İşleri'nden velilere uyarı: Kokulu silgiler bağımlı yapıyor...

'KEYFİMDEN KAÇIRDIM!'

Otobüsü kaçıran Karataş savunmasını şöyle yaptı: 'Hapçiyim. Pişman değilim'

OĞUZ UÇAR Düzce DHA

TEM otoyolu üzerindeki dinlenme tesislerinde mola veren yolcu otobüsünü kaçıran ve yolculardan Avukat Jale Toğrul'un ölümüne neden olan asker Olcay Karataş 'hapçı' çıktı.

'Kadın şimdi nerede?'

Bağımlısı olduğu hapi alamayınca krize girerek Ankara İstanbul seferini yapan otobüsü Düzce yakınlarında kaçırdığını söyleyen Karataş, "Pişman da değilim" dedi. Gümüşova jandarması tarafından sabaha kadar sorgulanan 22 yaşındaki Karataş şöyle konuştu: "Keyfimden kaçırdım. O kadına ne olduğuna da anlamadım. Birden kayboldu. Ben sadece kadının nerede olduğunu merak ediyorum"

Karataş'ın uyuşturucu hap bağımlısı olduğunu beliten yetkililer ise, şu açıklamayı yaptı:

"Bu kişi dengesiz hareketleriyle dikkatimizi çekti. Bize hap alamadığı için krize girdiğini, hap almış olması halinde böyle bir olayı yapmayacağını söyledi. Olayla ilgili olarak çok yönlü soruşturmaya devam ediyoruz."

MİLLİYET 01 / 03 / 2001 Yaşam**

Keyfimden kaçırdım...

****Bu bilgiler ilgili yayın organlarının web sitelerinden elde edilmiştir.**

GENCLER: Sigaraya hayır VATANDAS: Gel de içme

“İÇTİKÇE SIRA SANA GELECEK”

HALUK ATALAY İstanbul

Eminönü Belediyesi'nce, sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanımına karşı düzenlenen "3 Zehire 3 Hayır" kampanyası çerçevesinde, "Esarete Hayır Yürüyüşü" yapıldı. Beyazıt Meydanı'nda toplanan Eminönü Belediyesi çalışanları ile ilçedeki bazı ilköğretim okulu ve lise öğrencilerinden oluşan gruba, Eminönü Belediye Başkanı Lütfü Kibiroğlu da katıldı. Belediye olarak, özellikle gençleri sigaradan uzak tutmak, alkol ve uyuşturucu batağına girmelerini engellemek amacıyla bir kampanya başlattıklarını söyleyen Kibiroğlu, "Sigara, alkol ve uyuşturucuya hayır diyerek, bunlara karşı herkese spor yapmayı, kitap okumayı ve süt içmeyi öneriyoruz" dedi.

Alkole, uyuşturucuya geçit yok

Yürüyüşe geçen grup, Divanyolu Caddesi boyunca, "İçme içtikçe sıra sana gelecek" ve "Sigaraya hayır, alkole hayır, uyuşturucuya hayır" sloganlarıyla Sultanahmet Meydanı'na geldi. Üzerlerinde ayrı ayrı "sigara", "alkol" ve "uyuşturucu" yazılı kağıtlar bulunan siyah giysili, elleri zincirle bağlanmış ve yüzleri maskeli üç kişi de grubun önünde yürüdü. Kibiroğlu, öğrencilerin alkışları eşliğinde, bu kişilerin ellerini çözerek, yüzlerindeki maskeli çıkardı. Ellerindeki bir deste sigarayı da kırıp yere atan Kibiroğlu, "Artık özgür ve sağlıklısınız" diye konuştu. Bu arada elinde sigarayla etkinliği izleyen vatandaşlar, "bu hayat pahalılığı ve işsizliğinde sigara içmeyipte ne yapalım" diyerek tepki gösterdiler.

MİLLİYET 31 / 03 / 2001 Güncel**
İçtikçe sıra sana gelecek...

CAMİ TUVALETİNDE ALTIN VURUŞ

HALUK ATALAY İstanbul

Cağaloğlu'ndaki bir caminin tuvaletinde, vücuduna aşırı dozda eroin enjekte eden Muzaffer Karakaş öldü. Molla Fenari Camii'nin tuvaletini işleten Süleyman Arat, içeri giren Karakaş'tan (31) uzun süre ses çıkmayınca, kapıyı kırarak içeri girdi. Elinde enjektörle baygın bulunan Karakaş, yapılan tüm müdahalelere karşın kurtarılamadı. Babasının, oğlunu uyuşturucu bağımlılığından kurtarmak için Küçükçekmece'de berber salonu açtığı, ancak Karakaş'ın çalışmadığı kaydedildi.

MİLLİYET 13 / 03 / 2001 Yaşam**
Cami tuvaletinde altın vuruş...

GEN HARITASİ TIBBİ İLERLEMENİN MÜJDECİSİ...

Açıklanan yeni ayrıntılara göre DNA şifresinin çözülmesiyle birlikte uyucturucu bağımlılığı ve ruhsal sorunlara da çare bulunacak. Ayrıca araştırmada insan gen sayısının beklenenden az çıkmasıyla kalıtsal etkilerin önemi de tartışılmaya başlandı

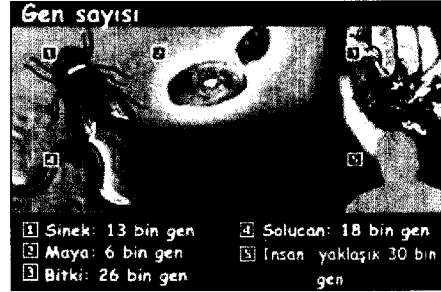
Mehmet ÖZEN

Bilimadamları, merakla beklenen "insan genetik haritası" projesinin ayrıntılarını açıkladı. Son yılların en önemli bilimsel projelerinden biri olan ve insanoğlunun DNA yapısını çözme amacıyla yapılan çalışma, son 10 yıldır uluslararası bir ekip tarafından hastalıkların anlaşılması ve yenttedavi olanaklarının geliştirilmesi için sürdürüyordu.

Bu araştırmadan gelen son verilere göre gen projesi, şeker hastalığı ve kanser gibi hastalıkların yanısıra uyuşturuucu bağımlılığı ve akıl sağlığı bozukluklarının da tedavisinde yeni bir çıkır açacak.

Projenin ardından çıkan bir başka sonuç da gen sayıları ile ilgili. Bilimadamları, insanlarda başta düşündüklerinden çok daha az miktarda gen bulunduğunu saptadıklarını belirtiyor. Buna göre insanoğlunun kara sinekten iki kat, bir fareden ise sadece 300 gen fazlalığı bulunuyor. Bunun anlamı ise şu: "İnsanlar tamamen genleri tarafından kontrol edilmiyor. Çevre de insan doğası ve gelişiminde etkili bir faktör"

İnsan genetik şifresini çözmek üzerine çalışan iki rakip ekip bulunuyor. Bunlardan birincisi uluslararası bir konsorsiyum diğeri ise Dr. Craig Venter'in başını çektiği bir özel girişim. Venter yaptığı açıklamada genetik biliminin tamamına yakınının insan gen sayısı tahmininde yanlış olduğunu belirtiyor. 50 bin -100 bin gen bulmayı tahmin ettiklerini ifade eden Venter, 26 bin - 30 bin gen sayısının varolduğunu keşfedince şaşırdıklarını saklamıyor.

MİLLİYET 26 / 03 / 2001 Bilim ve teknik**
Gen haritası tıbbi ilerlemenin müjdecisi...

YARGILANIRKEN BİLE UYUŞTURUCU SATTI

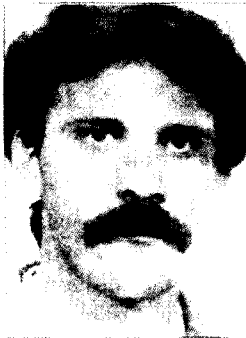
Belçika'nın Louvain kentinde bir Türk sanık, mahkemedeki yargılanması sırasında, bir başka sanığa uyuşturuucu satarken yakalandı. Louvain Ceza Mahkemesi'nde, hırsızlık suçlamasıyla yargılanan Erdal Gümüştekin (21), yanındaki diğeri sanıkla alışveriş yaparken hakim tarafından görüldü. Gümüştekin'in "soğukkanlılığı" karşısında şaşkınlığa düşen yargıç, sanığın tutuklu kalmasına ve uyuşturuucu ticaretiyle ilgili yeni bir dava açılmasına karar verdi.

MİLLİYET 16 / 03 / 2001 Güncel**
Yargılanırken bile uyuşturuucu sattı...

BEŞ AY ÖNCE HAPİSTEN ÇIKAN GENÇ, DEHŞETİ SAĞ

Uyuşturucu için babasını öldürdü

Üvey babasını uyuşturucu parası vermedi diye kalbinden bıcaqlayan 18 yaşındaki cani genç, yakalandı

ÖLDÜRÜLDÜ
Cinayetten 45 yıl hapis yatıp çıkan Harun Altıntaş, üvey oğlu tarafından öldürüldü. Altıntaş'ın, bir süre önce uyuşturucu yüzünden tartıştığı üvey oğlunun kolunu kıldığı ortaya çıktı.

Ömer ANAR
SABAH HABER AJANSI

İZMİR'DE uyuşturucu krizi faciayla bitti. Cezaevinden 5 ay önce çıkan Ugur Dalkiran adlı bağımlı genç, kendisine uyuşturucu parası vermedi diye üvey babası Harun Altıntaş'ı öldürdü.

SABAHIN KÖRÜNDE!...

Tüyler ürperten cinayet, Çamdibi 302 Sokak'ta meydana geldi. Cezaevinden çıktıktan sonra arkadaşlarının yanında kalmaya başlayan Ugur Dalkiran, dün sabah saat 06.00 sıralarında annesi Raziye Elçioğlu ve üvey babası Harun Altıntaş'ın yanına gelip para istedi. Karı-kocanın olumsuz cevap vermesi üzerine tehditler yağdırmaya başlayan genç, muttuktan ekmek bıcağını alıp üvey babasının üzerine yürüdü.

KANLI KIYAFETLER

Uyuşturucu krizi yüzünden gözü dönen Ugur Dalkiran, ekmek bıcağını üvey babasının kalbine sapladı. Kanlar içerisinde yere yığılan talihsiz adam, olay yerinde hayatını kaybetti. Cani genç, daha sonra komşusunun evinde kanlı kıyafetlerini değiştirirken yakalandı. Emniyet-içki soruşturmasından sonra mahkemeye çıkarılan Ugur Dalkiran tutuklandı.

Rendi yaşamıyla tanışan Ugur Dalkiran, uyuşturucu suçundan yattığı cezaevine bu kez cinayetiyle girer.

SABAH 23 / 03 / 2001 sf:3
Uyuşturucu için babasını öldürdü...

UYUŞTURUCUYU DEF ETTİK

BM, uyuşturucuyla mücadele konusunda Türkiye'ye tam not verdi. Sebep: Türkiye'deki zehir tesislerinin Azerbaycan'a kovalanması

İYİNA ANKA

Türkiye'de uyuşturucu madde üretimine yönelik denetimlerin artmasıyla uyuşturucumadde üreten laboratuvarlardan bazıları Azerbaycan'a kaydırıldı.

Birleşmiş Milletler Uluslararası Narkotik Kontrol Kurulu, Türkiye'nin uyuşturucu madde üretimine ve kaçakçılığına karşı yaptığı çalışmalarını olumlu bulduğunu belirtti.

Kurulun yayınladığı 2000 Raporu'nda şöyle denildi: "Türkiye, gizli eroin laboratuvarlarını ortaya çıkarmaya ve yok etmeye devam ediyor. Bu yüzden, Türkiye'de bulunan bazı eroin laboratuvarları yakın bir zamanda Azerbaycan'a kaydırılmıştır."

Türkiye uyuşturucu köprüsü

Raporda, Orta Asya yoluyla kaçırılan bazı uyuşturucuların en önemli geçiş noktasının Türkiye olduğu vurgulandı ve Avrupa'ya yönelik kaçakçılıkta Türkiye'nin köprü olduğuna dikkat çekildi.

Rapora göre Türkiye'yi köprü olarak kullanan ki hattan birincisi Pakistan- İran - Türkiye üzerinde geçiyor. İkinci hat ise Türkmenistan- İran - Türkiye olarak gösterildi.

BM raporunda ayrıca, Türkiye'deki uyuşturucu kullanımı yaygınlığını ortaya çıkaran yıllık uyuşturucu bağımlılığı anketi konusundaki çalışmaların olumlu karşılandığı da kaydedildi.

MİLYET 29 / 03 / 2001 sf:3**
Uyuşturucuyu def ettik...

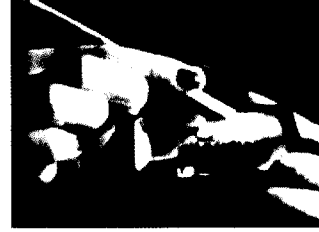
Hepsi çok ünlü, hepsi çok etkileyiciydi ama...

BEYAZIN LEKESİ ÇIKMADI!

Haklı ya da haksız narkotiğin kayıtlarına geçen sanat ve podyum dünyasının bazı ünlü isimleri için hayat artık eskisi gibi güzel değil

YAŞAR ÇIKALAK

Güzellikleri, şarkıları ve aşklarıyla bir anda şöhret basamaklarını tırmandılar. Ancak bir gün adları, yaşantılarını mahveden uyuşturucuyla birlikte anılmaya başlayınca, sonu yaklaştıran bir yolculuğa çıktılar. Bir süre sonra bazıları unutuldu ve şimdi ekonomik kriz ve işsizlikle boğuşuyor. İşsiz kalan bir kaç ünlü daha önce beğenmedikleri Anadolu'daki otel ve gece klüplerde sahneye çıkıyorlar. Bazıları da yaşadıklarından ders alıp yeni kasetlerini doldurdular ve hayatlarında yeni bir sayfa açtılar.

Gözde Tan'ı bitirdi

Son olarak Fatih Ürek ile Azer Bülbül'ün Narkotik Polisi tarafından gözaltına alınmalarıyla gündeme gelen sanatçı uyuşturucu bağlantısının ilk akla gelen isimlerden biri manken Gözde Tan'dı. Bir dönem podyumların en gözdemankeniyken birdenbire ortadan kaybolan ve uyuşturucu kullandığı ortaya çıkan Gözde Tan, defileden defileye koştuğu günlerin aksine şimdi işsizlikten kıvranıyor.

Geçtiğimiz yıllarda Gözde Tan gibi podyumlarda fırtına gibi esen mankenlerden Sinem Üretmen de uyuşturucunun bedeninde yarattığı darbeden daha ağırını, iş hayatında yaşıyor. Eski pırıltılı günlerinden geriye kalan tek şey hatıralar. O şimdi sadece partilerin müdavimi.

Hepsi beraat etti ama...

Türk tiyatrosunun ilk Türk kadın oyuncusu olan Afife Jale'nin 1941 yılında kokain yüzünden öldüğü biliniyor. Melek Aybek, Sevda Ün, Burhan Bayar, Münir Özkul, Kenan Kalav, Hüseyin Peyda, Danyal Topalatan, Sühra Kutlu'nun başı çektiği ünlü isimler uyuşturucu yüzünden başı ağrıyanlar arasında. İbrahim Tatlıses, Mahsun Kırmızıgül, Ceylan, Zuhal Olcay, Özlem Tekin, Hakan Peker, Zafer Peker, Alişan, Meral Mansuroğlu uyuşturucu kuryeliği yapmak ya da kullanmakla itham edildi. Ancak diğer davalarda olduğu gibi hepsi beraat etti.

Ebru Şimşek iş derdinde

Podyumların yine güzelliğiyle ve yaşadığı aşklarla ünlünen isimlerinden Başak Koçoğlu, bir dönem manken arkadaşları tarafından çok fazla iş aldığı için kıskanılırken, şimdi işsizlik bunalımı yaşıyor. Sevgilisinin Etiler'deki evinde uyuşturucuyla yakalandıktan sonra yaşantısı altüst olan Koçoğlu, sunuculuk yaptığı günlerin özlemini yaşıyor. Adı bir dönem Adnan Hocacılarla anılan, daha sonra extasy hapi kullandığı gerekçesiyle gözaltına alınan fotomodelşarkıcı Ebru Şimşek de, geçmişindeki kara lekeyi silmeye çalışsa da başarılı olamadığı söylüyor.

Yıldız Tilbe sil baştan!

Adı sıkı sık uyuşturucuyula anılan sahnelerin ünlü dansözlerinden Leyla Adalı ve Sibel Gökçe şimdi Anadolu'daki gece klüplerinde dans ediyorlar. Ebru Şimşek, Gözde Tan, Sinem Üretmen, Sibel Gökçe ve Leyla Adalı gibi ünlü manken ve dansözlerin aksine adı uyuşturucu

40 ÜNLÜYE YAKIN TAKİP

Narkotik operasyonunda yakalanan uyuşturucu satıcılarının üzerinden çıkan müşteri listesine el koyan polis, adı gizlenen 40 ünlünün peşine düştü!

NEHAT ALTINTAŞ İstanbul

İstanbul Narkotik Şube ekipleri, yapıları son operasyonda yakaladıkları Murat Çavuş ile Mehmet Demir'in üzerinden çıkan müşteri listesi sayesinde önemli aşamalar katetmeye başladı. Listede yer alan 40 ismin peşine düşen narkotik şube ekipleri, kamuoyunda çok iyi tanındıkları iddia edilen bu kişilerin isimlerini özellikle gizli tutuyor.

Sorgulamaya devam

Öte yandan Fatih Ürek, menejer Mustafa Kocadağ, Turan Çevik, Şehmuz Ilgın ile satıcılar Murat Çavuş ve Mehmet Demir'in de aralarında bulunduğu 12 kişinin sorgusuna ise dün de devam edildi. Konuyla ilgili bilgi veren üst düzey bir emniyet yetkilisi, operasyonun Etiler ve civarındaki barlarda uyuşturucu satıldığına dair ihbarlar üzerine başladığını söyledi.

Kilit adam kayıp

Yetkili, uyuşturucuyu yurtdışından getirerek pazarlayan Mahmut Çelik'in şebekesini beş ay önce oluşturduğunu belirten yetkili sözlerine şöyle devam etti: "Olayın kilit adamı Mahmut Çelik. Bu şahıs beş ay önce ekip oluşturmuş. Mehmet Demir'e 40 kişilik isim listesini veren kişi de Mahmut Çelik. Olayı o çözecek."

Uyuşturucuyla ilk kez Frankfurt'ta tanışmış

Halen gözaltında bulunan şarkıcı Fatih Ürek'in verdiği ilk ifadede uyuşturucuyla, gençlik yıllarının geçtiği Almanya'da tanıştığını söyledi. Ürek'in "Sadece gittiğim yurtdışı turnelerinde kokain veya ecstasy kullandım. Bu da yorgunluğa dayanabilmek içindi. Ancak Mehmet Demir'i tanımıyorum ve ondan birşey almadım" şeklinde ifade verdi.

Barda eroin, evde kokain

İstanbul'da, semtler ve satış noktaları parsellenmiş durumda. "Torbacılar" olarak adlandırılan sokak satıcıları, il sorumlularına bağlı şebeke üyelerinden teslim aldıkları uyuşturucuyu müşterisine ulaştırıyor. Sokaklarda, genellikle esrar ve haplar satışa sunulurken, eroin bar ve gece kulüplerinde müşterilerine ulaştırılıyor. Kokain ise evlere servis ediliyor.

MİLLİYET 16 / 03 / 2001 Güncel**
40 ünlüye yakın takip...

Kurye kızın bedduası!

Uyuşturucu kuryeliği suçundan gözaltına alınan Melek Dadairşah adlı genç kız, kendisini eroine alıştıranlara DGM'de lanet yağdırdı.

İstanbul Narkotik Şube Müdürlüğü ekipleri, Fatih ve Taksim'de uyuşturucu madde sattığı belirlenen Nijeryalı 4 kişi ile onların kuryeliğini yapan Melek Dadairşah'ı gözaltına aldı. Sanıkların üzerlerinde yapılan aramada 10 gram eroin ele geçirildi.

Soruşturmanın tamamlanmasından sonra 5 sanık İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne gönderildi. Makedonya'dan göçmen olarak gelen 20 yaşındaki Melek Dadairşah, duruşma saatini beklerken aniden fenalaştı. Eroin krizine getiren Dadairşah, tir tir titremeye başladı. Bir süre sonra yeniden DGM nezarethanesine getirilen genç kız, tekrar krize girdi. Bu kez ağır bir kriz geçiren Dadairşah, hemen Şişli Etfal Hastanesi'ne kaldırıldı. Eroin bağımlısı genç kız, yapılan müdahaleden sonra ifade vermek üzere DGM'de hakim karşısına çıkartıldı.

ZORLA KURYE OLDUM

Anne ve babasının ayrılmasından sonra kötü bir çevreye girdiğini belirten Dadairşah, acı öyküsünü şöyle anlattı: "Eroinle beni girdiğim o kötü çevre tanıştırdı. Beni bağımlı yaptıktan sonra eroin vermemeye başladılar. Kendilerine kuryelik yapmam halinde uyuşturucu vereceklerini söylediler. Çaresiz kabul ettim. Bazen de gece kulüplerinde ve barlarda uyuşturucu parası bulabilmek için az miktarda eroin pazarladım. Nerden buluştım bu işe! Beni bu illete alıştıranların Allah belasını versin."

Melek Dadairşah'ın, gözaltına alınan Nijeryalı sanıklardan Arthur Anerona ile birlikte olduğu ve onun verdiği eroinleri pazarladığı ortaya çıktı. Mahkeme heyeti, 5 sanığın da tutuklanmasına karar verdi. Melek Dadairşah, Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi'ne gönderilirken, diğer 4 sanık ise Bayrampaşa Cezaevi'ne konuldu.

SABAH 29 / 03 / 2001**

Kurye kızın bedduası...

MATADOR DGM'de

SEMRA PELEK İstanbul

Matador Operasyonu'nda yakalanan uluslararası uyuşturucu kaçakçısı Urfi Çetinkaya ile sağ kolu Cemal Nayır'ın yargılanmasına bugün başlanıyor. Çetinkaya hakkında "teşekkül oluşturarak birçok kez yurtdışına eroin ihraç ve imal etmek" suçundan 456 yıl, Nayır hakkında da 386 yıl ağır hapis cezası isteniyor. İstanbul 1 No'lu DGM'deki duruşmada, Urfi Çetinkaya, Cemal Nayır, Şahin Sekman, Ali İnal, Mahmut Atalay, Ayhan Taş, Ahmet Reha Yereşen, Bülent Nayır ve Hediye Sekman yargıç karşısına çıkacak.

MİLLİYET 19 / 02 / 2001 Güncel**

Matador DGM'de...

Alkole karşı global savaş

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), çocuklar ve gençler arasında alkol kullanımının artma karşı, dünya çapında bir savaş başlattı. İsveç'in başkenti Stockholm'de 19-21 Şub günlerinde yapılan Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Bakanlar Konferansı'na katılan Türkiye'nin de aralarında olduğu 51 ülke, hazırlanan deklarasyona imza

WHO'nun Stockholm'de düzenlediği toplantıda imzalanan "Genç Nüfus ve Alkole İlişkin Deklarasyon"da, çocukları ve gençleri alkol baskısından korumak, alkolün doğrudan veya dolaylı olarak verdiği zararları azaltmak hedefleniyor. Deklarasyonda, 2006 yılına kadar gerçekleştirilmesi gereken hedefler şöyle sıralanıyor:

- Alkol tüketimine başlayan genç nüfusun sayısını önemli ölçüde azaltmak,
- Genç nüfusun alkole başlama yaşını geciktirmek,

REKLAMLAR AZALACAK

■ Başta ergenlik çağındaki gençler ve yetişkinler olmak üzere, genç nüfus arasındaki yüksek riskli alkol kullanımının ortaya çıkmasını ve sıklığını önemli ölçüde azaltmak,

■ Alkol ve ilaç kullanımına karşı anlamlı alternatifleri sağlamak, çoğaltmak ve genç nüfus ile çalışan kişilerin eğitimini arttırmak.

■ Başta özel olarak olmak üzere, alkol promosyonları, ücretsiz dağıtımlar, reklam, sponsorluk gibi gençleri alkole yönlendiren baskıları asgariye indirmek.

SATIŞ SINIRLAMA

■ Özellikle alkol sorunları olan genç nüfus ve alkol bağımlısı olan aile veya aile üyelerine yönelik sağlık ve danışma hizmetlerine erişimin sağlanması ve artırılması,

■ Özellikle genç nüfusun maruz kaldığı, alkole bağlı zarar, özellikle kaza, sakatlı ve sakatlı önemli ölçüde azaltmak.

■ Gençlere alkolü içecek satışı konusunda, yas ve satış sınırları sınırlaması gibi hukuki önlemleri ağırlaştırmak.

ANKARA / H.A.

Alkole dünya savaş açıyor

ANKARA

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), çocuklar ve gençler arasında alkol kullanımının artması na karşı savaş açtı. İsveç'in başkenti Stockholm'de 19-21 Şubat günlerinde yapılan Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Bakanlar Konferansı'na katılan Türkiye'nin de aralarında olduğu 51 ülke, hazırlanan deklarasyona imza attı.

Konferansa, Türkiye'den Sağlık Bakanlığı Müsteşarı Haluk Tokuçoğlu, Tedavi Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Tahsin Ecer ve Genel Sağlık Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Tahir Soydal katıldı.

İmzalanan "Genç Nüfus ve Alkole İlişkin Deklarasyon"da, çocukları ve gençleri alkol baskısından korumak ve alkolün doğrudan veya dolaylı olarak verdiği zararları azaltmak hedefleniyor. Deklarasyonda, alkole ilişkin Avrupa Şartı'nın beş prensibi de onaylandı.

Alkollü içki üreticileri, ürünlerinin reklamını yaparak gençliği tehlikeye attığı belirtilen deklarasyonda, alkol tüketiminin artışı tehlikesiyle etkin mücadele edebilmek amacıyla alkol üreticilerine karşı tavırları nı sertleştirerek, ciddi önlemler alma kararına varıldı. Deklarasyonda, hükümetlerden, gençlere alkolü içecek satışı konusunda, yas ve satış sınırlaması gibi hukuki önlemleri ağırlaştırmaları da istendi.

AKİT 25 / 02 / 2001 sf:2

Alkole dünya savaş açıyor...

AMERİKA UYARDI

Türkiye'de uyuşturucu kullanım yaşı düştü

AMERİKAN Dışişleri Bakanlığı'nın yayınladığı yıllık "Uyuşturucu ile Mücadele Raporu"nda Türkiye'ye 2 sayfa ayrıldı. Avrupa'ya yapılan uyuşturucu ve eroin kaçakçılığında Türkiye'nin hâlâ önemli bir köprü olmaya devam ettiğinin açıklandığı raporda, ilk hususa özellikle dikkat çekildi: Türkiye'de uyuşturucu kullanım yaşı, okul çağındaki çocuklara kadar düştü... Türk polisinin 2000 yılında yakaladığı uyuşturucu miktarının da yüzde 20 artış görüldü...

Uyuşturucunun Afganistan'dan Rusya ya da Güneydoğu Anadolu üzerinden geldiğinin belirtildiği raporda, "Türkiye'ye giren uyuşturucunun bir bölümü ırsal kesimlerdeki laboratuvarlarda işlenip, Balkanlar üzerinden Avrupa'ya dağıtılıyor" denildi. Türk mafyasının aylık ortalama 4 ila 6 ton arasındaki uyuşturucu miktarını yönettiği ifade edildi. Raporda, Türk polisinin 2000'de 5.9 ton eroin, 25 ton hashas ele geçirdiğinin altı çizildi. **Savaş SÜZAL / WASHINGTON**

SABAH 02 / 03 / 2001 sf:20

Türkiyede uyuşturucu kullanım yaşı düştü...

EROİN MÜCADELESİNDE ETİK KAVGASI

Geçen hafta boyunca tuhaf bir etik (ahlak kelimesinin daha az acıtan biçimi) tartışma izledim...

Konusu özetle şöyleydi:

Eroinmanların bağımlılıktan kurtulmaları bakımından çok iyi sonuçlar veren bir ilaç kullanılsın mı kullanılmasın mı? Kıyı köşe ekranlarda ve itilip kakılmış sayfa diplerinde izini sürdüğüm bu tartışma sırasında bir sürü de ilginç şey öğrendim... Mesala, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde klasik yöntemlerle yapılan tedavide heroinmanların iyileştirilme yüzdesi bir ila ikiyi geçmiyormuş. (Hastane Başhekimi Arif Verimli her ne kadar bu oranın yüzde 17'lere yaklaştığını iddia etse de gerçek maalesef öyle değil, çünkü alınan sonuçlar o kadar başarısız ki, şimdilerde zaten kimse heroin bağımlılığından kurtulmak için bu hastaneye başvurmuyormuş.) Buna mukabil, kullanımı "etik" bakımdan tartışılan bu yeni ilaçla bağımlılıktan kurtulma oranı yüzde 50'lere vurmuş. Nasıl? Çok müthiş değil mi?

Peki neden tartışılıyor ilacın kullanılması? Çünkü efendim söz konusu ilacın bizim memlekette Sağlık Bakanlığı'ndan ruhsatı yok. Hap olarak kullanılması Amerika'da izinli ama heroinmanlarda başarılı sonuç veren deri altı palet yönetimi ile uygulanması henüz dünyanın hiçbir yerinde izin alabilmiş değil.

Şimdiiii...

İşin bir de sansasyonel yönü var...

Naltrexone isimli bu ilacı Türkiye'de Balıklı Rum Hastanesi'nin Bağımlılık Kliniği'nde hem de beş yıldır takır takır kullanan doktorlar kim bilir misiniz?

Memleketin en ünlü üç psikiyatristi...

Mansur Beyazyürek, Ayhan Kalyoncu ve Özkan Pektaş...

Hem de gizli saklı değil, ayan beyan, reklamını yapa yapa, büyük paralar kazanarak kullanıyorlar ilacı... Derken ispiyon müessesesi giriyor devreye ve iş çığrından çıkıyor. İl Sağlık Müdürlüğü ekipleri Balıklı Rum Hastanesi'ni basıyor, kameralar, flaşlar... Ve karşı görüş açıyor ağzını yumuyor gözünü, "efendim henüz onaylanmamış bir ilacı hastalarında büyük paralar karşılığı kullanan bu doktorlar, heroin bağımlılarını kobay olarak kullanmakta...vesaire vesaire..."

Hastane yönetimi uygulamayı durdurmak zorunda kaldı.

Ben de doktorlardan Ayhan Kalyoncu ile konuştum...

"İlacın ruhsatsız olduğunu tabii biliyoruz" diyor, "Ama beni Sağlık Bakanlığı'nın ruhsatı ya da yaptığının suç olup olmaması ilgilendirmiyor, hastama en yararlı ilaç neyse onu kullanırım. Bugün kanser tedavisinde de bir sürü ruhsatsız ama hayat kurtaran ilaç kullanılıyor...Hata mı yapıyor sizce?"

Açıkçası bilemedim... Ama olay ilgimi fazlasıyla çekti. Bir de doktorun altına çizme çizme söylediği şu son sözler:

"Senelerce Bakırköy'de aynı tedavi ile uğraştım, yüz hastamdan birini kurtardığımda sevinirdim. Şimdi 50'sini hayata döndürüyorum. Dünya uyuşturucu lobisinden başka kimseye zarar vermeyen bu tedaviyi yaptığım için kimse bana hatalı olduğumu düşündürmez..."

Karar sizin...

Hıncal Uluç

Hıncal'ın Yeri

BEYAZ ZEHİRİ AKLAMA OPERASYONLARI...

Geçen hafta sonunda televizyon ekranları ve gazete sayfalarında kelepçe vurulmuş ünlüler gördük.. Fatih Ürek.. Azer Bülbül.. Hasan Bora.. Polisten sızan haberlere göre, yirmiyeye yakın ünlü daha takip altındaydı ve onlara da kelepçe vurulması muhtemeldi..

Gazeteler ve televizyonlar haberi, yakalananların fena halde suçlu oldukları yorumu ile verdiler. Kelepçe görüntülerini aşağılayıcı ve suçlayıcı bir üslupla sundular.

Ellerinde kelepçe, kollarında iki polis, adeta sürüklenerek götürülen, kafalarına bastırılarak otomobillere sokulan bu insanların suçu neydi?.

Kokain!..

Kokain kullanırken suç üstü mü yakalanmışlardı?.

Hayır!..

Bilimsel bir metotla, kokain kullandıkları mı belgelenmişti?..

Hayır..

Peki ne?..

Polis bir kokain satıcısı bulmuş, onun telefon defterini ele geçirmiş, bu defterde adı olanları, kimbilir hangi süzgeçten geçirip bazılarını gözaltına alarak, işte böyle teşhir etmiş, medya da yangına körükle gitmişti..

Bu defterde, sizin, ya da benim herhangi bir şekilde numaramız olabilirdi..

Düşünebiliyor musunuz, bu ülkede, hem de böylesine, beyaz zehir tutkunu olarak teşhir edilmek ne kadar kolay?..

Sonra ne oldu?..

Polis bunları Devlet Güvenlik Mahkemesine sevketti. Mahkeme de derhal serbest bıraktı. Çünkü polisin hazırladığı dosya, kimseyi suçlamak için yeterli değildi.

Şimdi polisin tutumuna bakarsanız, eğer..

Kokain büyük bir tehlike.. Öyle büyük tehlike ki, kullanmış oldukları şüphesi bile insanların tutuklanmasına ve devlet aleyhine suç işlemiş, çete kurmuş gibi, Devlet Güvenlik Mahkemesine sevk edilmesine sebep olabiliyor..

Bu öyle bir tehlike ki, medya daha ortada tek belge ve kanıt yokken, bu ülkenin insanlarını hiç acımadan teşhir edebiliyor..

Acaba öyle mi?..

Şimdi madalyanın öbür tarafını çeviriyoruz..

Bir telefon defterinde isimleri var diye, Ürek'i, Azer'i, Bora'yı gözaltına alan İstanbul Polisi bir başka kokain olayında, tam tersi bir tutum içine girebiliyor.

Kokain kullandığı Almanya ve Amerika'nın dünyaca otoritesi kabul edilmiş tıp kurumlarınca belgelenmiş Christof Daum, üstelik oturma ve çalışma izni yokken turist vizesi ile geldiği İstanbul'da çalışmaya başlıyor, İnönü Stadında sahaya çıkıyor ve 35 bin genç, bu kokain kullanıcısı yalancıyı çılgınca alkışlıyor, bunların hepsi İstanbul polisinin gözleri önünde cereyan ediyor..

Türklerle Almanlara böylesine ters, böylesine çifte standard uygulama hakkını polisi kim veriyordu peki?..

Kokain kullandığı kanıtlanmış, üstelik yalan söylemiş bir Türk Almanya'da turist vizesi ile (O vizeyi de alamaz ya) çalışma teşebbüsünde bulursa Alman polisi ne yapar, Alman medyası nasıl ayağa kalkardı o da ayrı.. Biz ikinci sınıf doğu ülkesi, biz sömürgeyiz ya.. Hürriyet Gazetesi bile "Daum olayında son noktayı Alman federasyonu koydu" diye vermedi mi?. Düşünün.. Bir kokain kullanıcısının Türkiye'de çalışma izni, Almanya'dan geliyor, başlığının yanında "Türkiye Türklerindir" yazan gazeteye göre.

Ürek, Bülbül, Bora ve ötekileri, üstelik kanıt da yokken, sadece şüphe üzerine teşhir eden medya, suçu çifte kanıtlanmış Daum'u, Digi-Türk ve ITV televizyonunun liderliğinde, onun sunucu ve röportajcılarının, alkışlayan, efsaneleştiren ve çanak tutan sorularıyla göklere çıkarıyor, ilahlaştırıyordu.

İstanbul polisi ve Türk medyası, Türke ayrı, Almanya ayrı ölçü uyguluyordu.

Şüphe altındaki Türk aşağılanırken, suçu kanıtlanmış yalancı Alman'a alkış tutuluyor, bu farka dikkati çeken Hıncal Uluç da ırkçılık yapıyor, faşist oluyordu.

Şimdi kendinizi, önüne kokain konmuş şaşkın bir genç olarak düşünün..

"Bu tehlikeli birşey değildir. Alışkanlık yapmaz.. Bir kere dene.. Seksüel gücünün nasıl sınırsız hale geleceğini göreceksin. Hayatında yaşamadığın hazları yaşayacaksın.. Korkma.. İşte Daum.. Bu toplum kokain kullanıcıları suçlamaz. tersine ilahlaştırır. İşte Ürek, Bülbül ve ötekiler.. Polis seni yakalasa bile, mahkemeler serbest bırakır. Çünkü kokain kullanmak suç değildir.. Hadi bir dene" dendiğinde dayanma gücünüz nerelere iner?..

Zaten kafası karışmış genç Daum'un sırf bir tiraj, reyting ve popülizm ve üç beş puan uğruna ilahlaştırıldığını anlar mı?.. DGM'nin, polisin aceleye getirilmiş, acemice dosyaları yüzünden sevk edilenleri serbest bırakmak zorunda kaldığını bilir mi?..

O zaman "Madem ayıp değil, suç değil, günah değil, bir defadan da birşey çıkmazmış madem, bir deneyelim, ben de tadayım bu hazları" demez mi?..

Demezse mesele yok..

Peki ya derse..

Türkiye bu riski göze alabilir mi?.

Kokain, Türkiye'nin, ekonomik krizden de önemli sorunu.. Krizden kurtulabilirsiniz.. Ama geleceğinizi teslim edeceğiniz gençler beyaz zehir kucağına düşmeye, eroin kokain baronlarının esiri olmaya başlayınca, kurtuluş asla sanıldığı kadar kolay olmaz..

Tehlikenin boyutu mu?..

Dünya polisi, bir ülkede kullanılan beyaz zehiri, yakalanan beyaz zehirle, belli kat sayılar içinde çarparak bulur.. Yani yakalanan zehir ne kadar artarsa, bu kullanımın da o kadar arttığını ortaya koyar.

1987'de bu ülkede yakalanan kokain 2 gramdı..

2000 yılında 2800 gram..

Yani son 13 yılda kullanım bin mislinden fazla artmıştı.. Eğer bu tehlike değilse, bu korkunç değilse, bu saatin 12'ye yaklaştığını işareti değilse nedir?..

Türkiye bir yandan polisiye önlemleri arttırırken, bir yandan gençler arasında sıkı kokain taraması yapmak, lise ve üniversitelerde kokain dehşetini anlatacak programlar düzenlemek zorundadır.

Tabii bu programları düzenleyenler, kokain kullandığı anlaşılır anlaşılmaz, hem şampiyonluğa götürdüğü Bayer Leverkusen kulübünden, hem de kurtarıcı olarak göre getirileceği Alman Milli Takımından anında kovulan bir hocanın, Türkiye'de nasıl iş bulabildiği sorularına da inandırıcı yanıtlar bulmak mecburiyetindeler..

Tabii bulabilirlerse..

Şimdi bakın..

Benim Daum'la uzaktan yakından sorunun yok.. Benim ülkemi, benim insanımı, benim gencimi tehdit etmediği, onlara kötü örnek olmadığı, onları imrendirmediği, onlara taklid etme hissi vermediği sürece, bana ne?... Benim sorunun Türk gençliği..

Bu ülkede kokain kullanımı inanılmaz bir hızla artıyor.. Bu ülke gençliği, geri dönüşü olmayan çok büyük bir tehlike ile karşı karşıya..

Bay Daum hayatını bildiği gibi yaşayabilir..

Ama Türk gencine örnek, Türk gencine ideal olacak bir konuma getirilemez.

Bir kokain kullanıcı yalancının, hem de milyonların izlediği bir televizyon yayınına binlerce kişiye alkışlatırılması, sunucular tarafından "Kurtarıcı- Mucize adam- İlah" gibi kullanılması affedilemez.

Ne yaptığını bilmeyen İstanbul polisi ve burnumuzun ucuna kadar gelmiş tehlikenin hala farkında olmadan küçük hesaplar peşinde koşan Türk medyası büyük bir vebal altındadır!.

TEMPO 15-21 / 03 / 2001 sf.40-41-42
Dünyada “Out”, Türkiye’de “İn” ...

■ KOKAİN ÇİĞİNLIĞI

NEDEN BAĞIMLILIK YARATIYOR?

Şem yılağa kadar kokanın
başgımlıklı yarılmadığı bilinciyle, arsa bu
nalgını hemen hemen yanlış olarak
ortaya çık! Bilim adamları, arada bir de
alsa alınan kokanın Delta FosB adlı bir
proteinin ürettiğini ve beyindeki
zehir alması etkilerini alırken hareketi
geçirdiği söylüyorlar!

SOSYETE KOKAİNCİSİNİN İTİRAFLARI GÖZALTILARI BAŞLATTI

Polisten kokaine BÜYÜK KISKAC

GÖZALTINA ALINAN ALINANA

Neslihan Özkılıç'ın (üstte) açıklamalarından sonra başlayan operasyonda Turan Çevik (sola) ve Fatih Ürek (sağa) gözaltına alındı.

SABAH 17 / 03 / 2001 sf:4
DGM'de kokain geçidi...

Özkılıç'ın ifadeleri üzerine tekstilci Beyhan Öztomruk gözaltına alındı. Polis, hayali ihracatçı Turan Çevik ve şarkıcı Fatih Ürek'i de gözaltına aldı

Salih AYDIN

SABAH HABER AJANSI

PİYASADA "Patron" lakabıyla tanınan ve son olarak 1000 adet ecstasy haptı ve 150 gram kokainle yakalanan Neslihan Özkılıç, polise itirafatta bulunduğunda gözaltı savısı da artıyor. İstanbul Narkotik Şube Müdürlüğü'ne bağlı ekipler, Özkılıç'ın "Kokain satım" dediği kişilerle yönelik operasyon düzenledi. Bu operasyonda, tekstilci Beyhan Öztomruk gözaltına alındı.

İlk başlarda sadece ecstasy haptı ticaretini, ancak Neslihan Özkılıç tarafından kokain alıştırıldığını söyleyen Öztomruk, "Onunla birlikte değişik ortamlara girdi, farklı eğlencelere katılıyordum. Bu sırada kokain alıstım. Neslihan ne zaman istesem bana kokain buluyordu" dedi. Soruşturmanın genişletilerek sürdürüldüğü belirtilirken, sosyete de birçok ismin yakalanma korkusuyla

kapıldığı bildirildi. Bu arada, Narkotik Şube polisleri, Zeytinburnu'nda kokain sattığı belirlenen bir başka kişiyi gözaltına aldı. Tam o anda, satıcının cep telefonu çaldı.

POLİSLE PAZARLIK

Polis telefonu açınca, karşısında bir zamanların unlu hayali ihracatçısı olan ve Nazan Şoray'la yaşadığı ilişki uzun süre konuşulan Turan Çevik'le karşılaştı. Polisi aradığı satıcı sanan Turan Çevik, "Bana kokain bul" dedi. Polis de, "Olur getiririz" diyerek Çevik'le buluşma verini kararlaştırdı. Kokain almak için randevuya gelen Turan Çevik, gözaltına alındı. Öte yandan, Narkotik Şube

Beyhan Öztomruk

Müdürlüğü, dün akşam şarkıcı Fatih Ürek'i ve Barış Plak'ın sahibi Şeyhmuz Hg'n'i gözaltına aldı. Daha önce kokain kullandığı gerekçesiyle gözaltına alınan Azer Bulbul de aranıyor. Bulbul'un menajeri Mustafa Kocadağ ise gözaltına alındı.

Alkolik kızlar

► **ANKARA** Kavaklıdere'deki bir binada baygın vaziyette yatan iki genç kızın alkol komasına girdikleri belirlendi. Aşırı şekilde içki içen 14 yaşındaki Ö.T. ile yaşıtı F.U., hastanede tedavi altına alındı. Kollarında kesik izleri bulunan kızların durumu ciddi

TAKVİM 11 / 02 / 2001 sf:3
Alkolik kızlar...

'Bir gece önce hep beraber içmiştik'

Sürpriz tanık, "Orhan Yılmaz'ın doğum gününü kutladık, muhasebecisi de vardı" deyince polis harekete geçti

Ayla ÖZCAN

SABAH HABER AJANSI

MASLAK'TAKİ İstanbul Princess Oteli'nin 12'nci katında yaptıkları eroin partisinde yaşamlarını yitiren Zonguldak'ın tanınmış müteahhitlerinden Orhan Yılmaz ve sevgilisi Zeynep Yıldırım'ın ölümünün ardından ortaya sürpriz bir tanık çıktı. Zeynep Yıldırım'ın arkadaşı 28 yaşındaki Elif Aysu Uzman, önceki gece haberi aldıktan sonra Maslak Karakolu'na giderek olayla ilgili bildiklerini anlattı.

ÇOK SARHOŞTUK

Taksim'deki Cumba Kulüp'te konsomatrist olarak çalışan genç kız, Orhan Yılmaz'ın Cuma günü muhasebecisi Abdullah Gülsever'le İstanbul'a geldiğini ve o gün Yılmaz'ın doğumgünü kutladıklarını belirtti. Uzman, ifadesinde şunları söyledi: "Hep birlikte sabaha kadar içki içip dans ettik. Çok sarhoştuk. Kendi aralarında bir ara konuştuklarını duydum ancak tam olarak anlayamadım. Beni evime bıraktılar. Ertesi gün yorgunuz, yarın görüşürüz dediler."

KİLİT İSİM MUHASEBECİ

Polis, ifadede adı geçen muhasebeci Abdullah Gülsever ile Elif Aysu Uzman'ın telefonla görüşmesini sağladı. Bulunduğu yeri söylemeyen Gülsever'in telefonu kapattığı belirtildi. Polis, en son Harem Otagarı'nda görüşme yaptığı belirlenen ve kayıplara karışan Abdullah Gülsever'i her yerde arıyor.

Olayla ilgili pek çok ayrıntı bildiği öne sürülen Gülsever'in yakalanmasının ardından cevapsız kalan pek çok sorunun yanıtının da bulunacağı kaydedildi.

Kokain nasıl etki gösteriyor?

- Kokain, özellikle titreme, sara nöbeti, enfeksiyon, kalp krizi ve ani ölüme neden oluyor.
- Kokainin etkisi hemen hissedilir. Etki kısadır ancak metabolitleri kan ve idrarda 10 gün kalır.
- Kokain alındıktan sonra duygusal yorgunluk, üzüntü baş gösterir.
- Kullanıcıda anksiyete, gerginlik ya da ofke hali görülür.
- Kokain kullananların kalp hızında artış, göz bebeklerinde genişleme gözlenir. Terleme ya da

ARKADAŞI BİLDİKLERİNİ ANLATTI

Zeynep Yıldırım'ın (solda) arkadaşı Elif A. Uzman, olayı duyunca karakola giderek polise müteahhit Yılmaz'ın (küçük fotoğraf) Zeynep'le bir hafta önce buluştuğunu anlattı. Yılmaz'ın bir ara Zonguldak'a döndüğünde Zeynep'in kendisinin yanında kaldığını söyledi.

UZMANLAR NE DİYOR?

■ POLİS SATICIYI ARIYOR

Kandırıldılar mı?

NARKOTİK Şube Müdürlüğü'ne bağlı ekipler çiftin gittiği bar ve eğlence yerlerinin tespitine başladılar. Uyuşturucuyu satan kişiyi arayan polis, satıcının fiyatı daha düşük olan eroini muhtemelen kokain diye sattığını tahmin ediyor. Bu konuda acemi olan çiftin de rengi daha koyu olan eroini, kokain niyetine rulo haline getirdikleri 100 dolarla burunlarından aldıkları tahmin ediliyor.

■ DOKTOR GÖRÜŞÜ

'Otopsi açıklayacak'

İSTANBUL Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Özdemir Kolusayın gerçek ölüm sebebinin, ölen kişilere yapılacak "Toksolojik Analiz" sonucunda anlaşılacağını söyledi. Kolusayın, olayın uyuşturucuya bağlı bir ölüm olduğunu tahmin ettiğini belirterek "Ölüm sebebi kişilere göre değişir, ancak Adli Tıp Kurumu'ndaki otopsi her şeyi ortaya çıkaracak" dedi.

SABAH 13 / 03 / 2001 sf:4

"Bir gece önce hep beraber içmiştik"...

Uyuşturucu savaşında Türkiye'ye övgü

BM'e bağlı Narkotik Kontrol Dairesi (INCB) 2000 yılı uyuşturucu raporunda Türkiye'nin uyuşturucu madde üretimi, kaçakçılığı ve satışından elde edilen kara paranın aklanmasıyla mücadele alanında önemli çaba sarf ettiğini bildirdi. Raporda, **'Kurulumuz, Türkiye'nin kara para aklanmasına karşı yeni yasayı uygulamak üzere mali istihbarat birimi kurmasını memnuniyetle karşılıyor'** denildi.

Raporda İran'ın uyuşturucu kaskacında olduğu ortaya çıktı. Uyuşturucu ticaretinin ana yolları üzerinde yer alan İran, aynı zamanda Pakistan ile birlikte esrar ve eroin bağımlılarının en yoğun olduğu ülke.

INCB, 80 sayfalık raporunda uyuşturucu trafiği ve eğilimleriyle ilgili son durumu değerlendirdi. Uyuşturucuyla mücadele seferberliği devam ederken, İran, Ortadoğu'nun en çok eroin ele geçirilen ülkesi oldu. Geçen yıl tüm dünyada ele geçirilen esrarın % 80'i ve morfinin % 90'ı İran'da ele geçirildi.

HÜRRİYET 21 / 02 / 2001 sf:26
Uyuşturucu savaşında Türkiye'ye övgü...

Alkole karşı dünya çapında savaş...

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), çocuklar ve gençler arasında alkol kullanımının artmasına karşı savaş açtı. İsveç'in başkenti Stockholm'de yapılan Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Bakanlar Konferansı'na katılan ve Türkiye'nin de aralarında olduğu 51 ülke, hazırlanan deklarasyona imza attı. İmzalanan "Genç Nüfus ve Alkole İlişkin Deklarasyon"da, çocukları ve gençleri alkol baskısından korumak ve alkolün doğrudan veya dolaylı olarak verdiği zararları azaltmak hedefleniyor. Deklarasyonla, alkole ilişkin Avrupa Sarti'nin beş prensibi de onaylandı.

GÜNEŞ 25 / 02 / 2001 sf:4
Alkole karşı dünya çapında savaş...

STERN ÖNÜ YAZDI

Stern, ibret olsun diye Andrea'nın hikayesini yazdı.

İzmir'de yakalanması büyük şans

ALMANYA'NIN ünlü dergisi Stern, İzmir Adnan Menderes Havalimanı'nda, 6 kilogram eroinle yurtdışına çıkış yapmak isterken tutuklanan Alman Andrea Rohloff'a geniş yerdi. Dergi, Alman gençlere örnek göstermek amacıyla Andrea'nın "eroin macerası"na toplam 4 sayfa ayırdı. Andrea'nın okul ve aile yaşamını anlatan dergi, genç kızın eroin nedeniyle tutuklanmasını yanlış arkadaşlıklar, çok ve kolay para kazanma hırsı, gençliğin verdiği özgürlük düşkünlüğünden kaynaklandığını yazdı. Andrea'nın çok şanslı olduğunu belirten dergi, "İzmir'de yakalanması şansı. Kim bilir Bangkok'da yakalanırdı. İzmir'de deneyimli Alman Konsolosluk çalışanlarının polisle iyi ilişkileri vardı. Andrea bütün kartlarını masaya koydu. Genç kızın ailesi daha sonra İzmir'e geldi. Onlar da kendilerini yalnız ve yardıma muhtaç hissetmedi" sözlerine yer verdi. Buca Cezaevi'nde tutuklu bulunan Alman genç kız henüz 19 yaşında.

SABAH 19 / 03 / 2001 sf:5
İzmirde yakalanması büyük şans...

Çocuklarını sevmeyen ülke..

Birinci sahne. Oldukça iyi halli bir Amerikan ailesinin evinin salonu.. 16 yaşlarında lise son sınıf öğrencileri evde bir parti veriyorlar. Camın üzerine kokain şeritleri seralanmış. Dolarlarla boru yapıp kokainler burna çekiliyor. İkinci sahne.

Evin yatak odası. Ev sahibi delikanlı, okulun en başarılı kızlarından birini yatağa almış. Artık kokain aşamasını geçmişler. Bir kaşık içine kokain ve eroin beraber konup ısıtılıyor. Çıkan buharı burnlarına çekiyorlar. Kız bir hal-ayaklarına dalarlarken oğlan "Artık seninle yatmak istiyorum" diyor.. Kız zaten uçmuş.. Direnme gücü sıfırlanmış, tüm toplum ve ahlak değerleri yok olmuş.. "Peki" diyor. Oğlan eğilip kızı operken kulağına fısıldıyor:

"Tam ikimiz birlikte bosalırken, bir vuruş yapacağım.." Kızın yüzünde garip bir gülümseme.. Yaşlar 16, unutmayın sakın.. Üçüncü sahne..

Kız annesinin mücevherleri dahil evde ne varsa tasıtmış, ama sonu yok. Parası olmayınca, eroin ve kokaini satan zenci delikanlının kenar mahalledeki evine gitmiş. Hızlı bir yatak sahnesi.. Zenci satıcı, malın bedelini yataktan alırken, kızın ayağına eroini sırtına ediyor.

Dördüncü sahne..

Kız evden kaçmış. Baba arıyor, onu beyaza alıstırır sınıf arkadaşları ile birlikte. Bir otel odasında buluyorlar. Kokain, eroin parası temin etmek için, fahişelik yaparken.

Yaş 16. Çok iyi bir ailenin, çok iyi bir kızı. Sınıfın da en iyisi. Ve işte gelinen nokta.. O gayet akıllı, kültürlü ve utanık anne baba ismi niye farkında değil?

Çünkü baba ve anneler için bu yola düşenler ve düşürülenler hep baskaların kızı ve oğullarıdır. Onların çocukları böyle sevişle asla yapmaz. Arkadaş havası da bir defa denese de, birşey çıkmaz nasılsa.. Tehlike hep başka aileler, baskaların çocukları için vardır. Ama akillarına getirmeyen ki onlar da, o baskaları için "Baskaları"dırlar.

Anlattığım insanın kanın donduran sahneleri, van bel-gesel gibi çekilmiş Trafik filminden alındı. Dünya Eroin ve Kokain trafiğinin nasıl çalıştığını, gençlerin nasıl beyaz zehir pençesine düşürüldüğünü anlatan muhteşem bir film bu. Son yılların en iyilerinden. Oskar kazanan Gladysator bunun yanında eğlencelik. Kabak çekirdeği. "Akademi bu filmi nasıl atlar" diyordum. Hasmet yorumladı:

"Amerikalılar bir kez daha aynaya bakmaya cesaret edememişlerdir.." Peki biz ediyor muyuz?

Oraya geleceğim. Filme dönerek.

Dünya Kokain baronlarının 600 milyar dolarlık, yazı ile altıyüz milyar dolarlık piyasayı elde tutmak ve genişletmek, dünya gençliğini ele geçirmek için nasıl korkunç tertipler içinde olduklarını, bu yolda kimleri satın aldıklarını, kimleri yok ettiklerini görüyorsunuz, filmde.. Bu

TEBESSÜM

Fikra Öznur Kayahan'dan
Kaza yerinin etrafını önce polis kordonu sonra da büyük bir meraklı kalabalığı çevirmişti. Gazetesine, iyi bir kaza fotoğrafı yetiştirmek isteyen foto muhabiri çemberleri aşamayınca "Yol verin.. Yol verin.. Ben kaza kurbanının oğluyum" diye bağırmağa başladı. Kenara çekilip yol verdiler.. Foto muhabiri yaklaştı. Arabanın önünde bir eşek yatıyordu.

dehşete karşı en büyük savcısı Amerika veriyor. Baskanlık düzeyinde el koyarak. Narkotik sube. İçişleri Bakanlığı değil, Amerika baskanlığı düzeyinde. Yıllık bütçesi 30 milyar dolar olan bir savaş. 30 milyar. Derviş 10 milyar getirirse Türkiye de kriz bitecek. Onun üç katı. Ama 600 milyarı yanında komik kalıyor. Amerika felaket yaşalar çıkarmış, savaş için atınca.

Tarlada iki sap esrar yapılan kenara edilecek mesekt ya da ucalda, kotrada, tekne de, gemide, en fahiş arabada, TIR da bir gram kokain yakalanırsa devlet bantlara el koyup satma hakkına sahip. Sıfır yasası.

Boyle bir vasa. Ve 30 milyar dolar.

Neden. Anketlere göre, Amerikan lise son sınıf öğrencilerinin yüzde 25'i, yani dörtte bir kokain kullanıyor. Bunu yüzde ona indirebilirlerse, basanlı olacaktı. Kokain baronları da boş durmuyor tabiri. Fiat indirip, kaliteyi yükselterek, ya 16 yaşındakilerden başlamak için herşey yapıyorlar. Lise son sınıflarda yüzde 10'a merse basan. Hem de bu para ve bu vasa ile.

Tehlikenin büyüklüğünü görüyor musunuz?

Ve de şimdi anlıyor musunuz, kokain kullandığı anlaşılır anlaşılır. Bayer Leverkusen Daum'u niye kovdu? Alman Federasyonu milli takımı tehnik direktörlüğü için yaptığı sözleşmeyi niye, sonunda feshetti. Almanya Daum'u niye, mahkeme kararlarını bile beklemeden sildi?

Filimde bunun yanıtı da var, aslında. Gençleri etkilemek için simgelerin ne kadar önemli olduğunu da anlatıyor Trafik. "Kokain baronları en iyi simgeleri kullanıyorlarsa, biz de aynı ölçüde simgelerle yanıt vermeliyiz" diyor.

Almanya'nın Daum'u bitirmesi bir simge.

Peki ya Türkiye'nin onu bastıcaı etmesi simge değil mi?.. Fatih Terim okul okul dolayış konferanslar veriyor.. Konu "Liderlik!.." Gençler onu adeta taparak dinliyorlar.. Çünkü o bir lider. Gençlik lideri..

Peki Daum ne? Hele bir de Terim gibi basanlı oldu-

ğunu. Baskanlık son serisi sampiyon yaptığını düşünün? Kaç bin gence ona uyanacaktır, hesaplıyor musunuz?..

Serdar Bilgili baba. Bir kızı var. Daum'u o getirdi. Kaya Çilingiroğlu baba. Bir kızı var. Bu gazete de "Kokain kullanmak kişileri bağlar, camiaları değil" diye sonumuzda yazabiliyor.

Bu tür örneklerin gençleri nasıl etkileyebileceğini bilmeden. Narkotiklere başlamada, özenme, oykunm, taklid etmenin ne kadar etkili olduğunu aklına getirmiden. Daum'un bu ülkede canlı bir kokain reklamı olarak yaşadığını görmeden. Dehşetin "D" sini hissetmeden vasiyoruz. Hep o kahrolası "Baskaları" teselli var ya. "Bize olmaz.. Baskalarına olur.."

Türkiye canlı bir bombanın üzerinde oturuyor milyon gençimiz var büyük kentlerde, kokain kartelini potansiyel hedefleri olarak, 6 milyon.

Bir o muhtas mücadeleci veren Amerika'nın halin bakan. Baştan işin ucunu kaçırdıkları için.

Bir de, tam Atatürk'ün dediği gibi, gaflet, dalaket, hatta hıyanet içindeki Türkiye'ye.. Yılanın başını şu anlama durumundayız henüz. Ezerse tamam.. Ezersek, Amerika dan beter duruma düşeriz.. Onu anlatma ya çalışıyoruz gençlerdir.

Bu dehşeti görmez, hissedemez, anlayamazsınız, zaman. Hıncal Uluç'un kimler için savastığını da es anlatamaz, Beşiktaş'ın üç beş puanı gibi komik hesaplar yaparsınız. Adınız başınıza birgün gelir, ama iş ister geçtikten, sizin kızlarınız 16 yaşında kokain satıcıların kucaklarına dustuktan sonra, Allah göstermesin.

Trafik muhteşem bir film. Muhteşem de bir ders.

İçişleri Bakanı Sadettin Tantan mutlak izlemeli, Trafik'i ve polis teşkilatı izlemeli. Tüm eğitimciler izlemeli. Okullar bu filme zorunlu getirilmeli. Tüm anne ve babalar, tüm öğretmenler izlemeli.

Dehşeti belki o zaman anlar, belki o zaman Daum'ları, Van Dam'ları ve benzeri Avrupa atıklarını, hem o bu ülke insanı panoları ile buraya getirip, Türkiye'yi Avrupa'nın çöplüğüne atarak satıp bir somurge ülkesi haline çevirenlerin, bir başka örnekleri Türk gencinin onları kahraman, kartancı diye kovanların bilecek veya bilim yerek kime bu işi ettiklerini fark edersiniz.

Trafik filmi mutlaka görün. Türkiye'nin nasıl bir canlı bomba içinde oturduğuna, titli kimlerin, nas' ateslediklerini daha anlarsınız, hatta, çocuklarımızı koruma için sokaklara dökülmüşseniz, aynaya bakın.

"Ben nasıl anne, ben nasıl babayım" diye Amerika aynaya bakmadı. Siz bakın. Çok geç olmadan. İş isten geçmeden. Kokain vasa, bu ülkenin kader savaşları..

SABAH 30 / 03 / 2001 sf:19

Çocuklarını sevmeyen ülke...

Dünya çapında savaş

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), çocuklar ve gençler arasında alkol kullanımının artması na karşı savaş açtı. İsveç'in başkenti Stockholm'de 19-21 Şubat günlerinde yapılan Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Bakanlar Konferansı'na katılan Türkiye'nin de aralarında olduğu 51 ülke, hazırlanan deklarasyona imza attı. Konferansa, Türkiye'den Sağlık Bakanlığı Müsteşarı Haluk Tokuçoğlu, Tedavi Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Tahsin Ecer ve Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Tahir Soydal katıldı.

MİLLİ GAZETE 25 / 02 / 2001 sf:20
Dünya çapında savaş...

Türk TIR'ında 200 kilo eroïn

İTALYA'NIN Trieste kentinde iki TIR dolusu eroïn ele geçirildi. Türkiye'den geldiği iddia edilen iki TIR'da ele geçen 200 kilo saf eroïnün 25 milyon dolar değerinde olduğu belirtildi. İtalya'da yapılan son yılların en büyük eroïn operasyonunda dört kişi gözaltına alındı.

MÜTHİŞ OYUN

"Polimer" adı verilen operasyonda Alman, Türk, Avusturya ve Belçika polisi işbirliği yaptı. Şoförlerin TIR'ları limanda bırakıp İtalya'yı terketmesinden şüphelenen gümrük polisi iki TIR'da arama yaptı. Gizli bölmelerde bulunduğu eroïne dokunmayan İtalyan polisi TIR'lara alıcı yerleştirdikten sonra diğer şoförlerin gelmesini bekledi. Limana gelen ve TIR'ları hareket ettiren diğer şoförler bir süre sonra yolda eroïnlerle birlikte yakalandılar.

SABAH 23 / 03 / 2001 sf:40
Türk tırında 200 kilo eroïn...

perde arkası

Tuncay Özkan

Faks: 0212 215 53 06 tuncayozkan@net.net

Uyuşturucu pazarı Türkiye

Türkiye uyuşturucu konusunda eskiden beri güzergah ülke veya geçiş yolu olarak adlandırılırdı. Şimdi iş değişiyor. Farkında mısınız? Çocuklarınızla konuşun. Size okullarda, gittikleri eğlence yerlerinde uyuşturucuyla ilgili gördüklerini aktarınlar, ne demek istediğimi daha iyi anlarsınız. Bir büyük tehlike ile karşı karşıyayız. Türkiye artık yalnızca uyuşturucu geçiş ülkesi değil kullanıcı ülke olma yolunda hızla ilerliyor. Batılı pazar ülkelerin uyuşturucuyla etkin mücadele vermeleri nedeniyle, kullanım giderek gelişmekte olan ülkelere kayıyor. Bu noktada hem Amerika'da, hem de AB ülkelerinde çok önemli kazanımlar elde edildi. Uyuşturucu kullanımını her iki gelişmiş sistemde de giderek azaltıyor. Amerika'da marijuana ve kokain kullanımına karşı verilen mücadelede olağanüstü başarı sağlandı.

Kullanıcılar giderek azalıyor. Amerika'da yüzde 70, AB'de yüzde 60 oranında kullanıcı kitlesinde azalma var. Ama üretim azalmıyor. Bu,

uyuşturucu oluşturuyor. Türkiye'nin bu nedenle eski geçiş ülke olma özelliği, artık uyuşturucu pazarı ülke olma şeklinde değişiyor. Uluslararası uyuşturucu patronları için Türkiye tı av. Çocuk ve genç nüfusu bu kadar geniş ve ne yazık ki etkilere açık olunca olağanüstü öğrenimlere ihtiyaç var.

Türkiye'de yakaladığı uyuşturucu miktarıyla başan değerlendirmesi yapan bir mücadele yöntemi söz konusu. Bu Batılı ülkelerin teşettiği bir yöntem. Ama bunun onlara fayda oluyor. Bize bir yaran yok. Oysa kullanıcı sayısı ile sokaktaki satıcıların durumunu değerlendiren, bunlarla mücadele eden bir sistem geçilmeli. Böylece kullanıcıların takibi, tedavisi ve kullanım noktasındaki caydırıcılık ön plana çıkartılmalı. Hatta kullanıcıları vazgeçirmek için, Hollanda'da uygulanan sistem örnek alınabilir. Bağımlılara kontrollü kullanım ve böylece tedaviyi kolaylaştıran uygulamalar tartışılmalı.

Sokaklar ve satıcılar konusunda bir şeyler

MİLLİYET 20 / 03 / 2001 sf:16
Uyuşturucu pazarı Türkiye...

Ünlü eroïn taciri gözaltında

İngiltere'de iki yıl önceki bir uyuşturucu operasyonu ile ilgili olarak Interpol'ün kırmızı bültenle aradığı Güvenç Dikener, İstanbul'da yakalandı. Narkotik Şube ekiplerince Atatürk Havalimanı'nda gözaltına alınan Dikener'in üzerinde 'Mustafa İbrahim Güvenç' adına düzenlenmiş sahte kimlik bulundu. Kıbrıs'tan gelen Dikener, 150 kilo eroïnle ilgili olarak aranıyordu.

MİLLİYET 25 / 01 / 2001 sf:20
Ünlü eroïn taciri göz altında...

İşi alkolle SAVAŞMAK!

Mehmet Serez, bir zamanlar alkolün esiriydi. Alkolle savaştı, kurtuldu. Şimdi yaşadıklarıyla başkalarını kurtarıyor...

PERVİN METİN İstanbul

Mehmet Serez, alkolle tanıştığında daha lise çağlarında olan onbinlerce gençten biriydi. Arkadaşlarla içilen bir-iki biranın kendisini daha sert içkilerle tanıştıracaklarını, alkolün tüm hayatına sızacağını düşünmemiştir bile. Sonra alkol şişede durduğu gibi durmadı, yıllarca hayatını mahvetti.

Ama, mühendis Mehmet Serez'i (39) benzer hikayelerden ayıran bambaşka bir yön var. 1991'de gittiği Anatolia Alkol Tedavi Merkezi'nden aldığı teklifle, Serez'in hayatında yeni bir sayfa açıldı. Serez, tam 5 yıldır bir zamanlar tedavi olduğu klinikte alkol bağımlılarına danışmanlık yapıyor.

"Yüzde 60'ı bırakıyor"

Serez, grup terapilerinde alkolik hastalarla dertleşiyor, onları alkolden uzaklaştırmaya çalışıyor. "Bu adaya sığındığımda geriye dönecek gemim kalmamıştı. O nedenle teklifi kabul ettim" diyen Se-

rez, alkolün hayatından alıp götürdüklerini şöyle anlatıyor:

"Yaşamımda her şeyi alkol belirliyordu. Buraya geldiğimde ruhsal anlamda kötüydim. Grup tedavilerine katıldığım da suçumun hafiflediğini hissettim. Bir sa-

atlik terapiler önce işkence gibi gelirken ardından hayatım oldu. Şimdi alkolik olduğuma kimseyi inandıramıyorum. Her gün, 'Umarım yarın bugünden daha iyilurum' diyorum. 25 kişilik gruplarımda, kolü bırakanların oranı yüzde 60.."

MİLLİYET 09 / 01 / 2001 sf:4
İşi alkolle savaşmak...

Sağlığın altın kuralları

Uzun ve sağlıklı bir ömür sürmek istiyorsanız, bunun altın kurallarını bilmelisiniz

- **Sigara içmeyin:** Sigara Amerika'da ani ölümlere neden olan en önemli faktörlerden biri olarak düşünülmektedir. Her yıl 350 bin kişinin sigara yüzünden yaşamını yitirdiğini aklınızdan çıkarmayın ve nikotin sevdasından vazgeçin.
- **Doğru yemek seçin:** İyi bir kahvaltıyı takiben iyi dengelenmiş iki ana öğünü kaçırmayın. Öğünler arası aperatifler atırmayın. Şeker, yağ ve sodyum ağırlıklı yüksek kalorili yiyeceklerden kaçının. Günlük meyve sebzeye ve yeşillik tüketimine ağırlık verin.
- **İdeal kilonuzu muhafaza edin:** Uygun vücut kilosunu yeterli besin ve eg-

- zersizle muhafaza edebilmek, kronik rahatsızlıklardan korunma ve fiziksel uygunluk seviyesine yükseltmek için çok önemlidir. Kısa sürede kilo alıp, kısa sürede vermeyin...
- **Dinlenmeye zaman ayırın:** Günde 7-8 saat uyuyun ve gerektiğinde stres yönetimi tekniklerini kullanın.
- **Alkolü aza indirin:** Ya çok orta düzeyde alkol alımı ya da hiç alkol alışkanlığı mental ruhsal fiziksel ve sosyal problemlere neden olur. Ufak oranda alkol alımı bile sağlıklı yaşam için arzu edilmez.
- **Sağlıklı bir çevre edinin:** Yıkıcı dav-

- ranışlar ve kendine güvenin azlığı çoğunlukla sağlıksız arkadaşlık ilişkilerine neden olur. Bu nedenle, yapıcı sosyal ilişkilerin yer aldığı çevrelerde bulunun.
- **Çevrenizi tanıyın:** Temiz hava ve temiz çevre arayışında bulunun. Çevrenizdeki tehlikelere karşı kendinizi koruyun. Çevreye ilaçlama yapıldığı zaman egzersizden kaçının.
- **Yaşam boyu egzersiz yapın:** Haftada 3-6 kez düzenli egzersiz yapın. Egzersiz programınız kuvvet ve esneklik çalışmalarının bulunduğu 20-30 dakikalık aerobik egzersizlerden oluşmalıdır. Günlük egzersizlerinizi aksatmayın.

GÜNEŞ 25 / 02 / 2001 sf:6
Sağlığın altın kuralları...

ALERJİ DÖNEMİ GELDİ ÇATTI. UZMANLAR BUYURDU:

ÇİÇEĞİ koklama ŞARABI içme

Alerjiden yakayı kurtaramayanlardansanız uzmanlara kulak verin. "Alerjim yok" diye övünüyorsanız güvenmeyin, gizlisi de var...

Jan DEVLETOĞLU
LONDRA MUHABİRİ

Bana dokunuyor" diye vemediğimiz yiyecekler, kullanmadığımız ürün ya da gıysiler aslında gizli alerjinin göstergesi. İngiliz Alerji Kurumu uzmanlarına göre, hemen herkesin bir maddeye alerjisi var, ama farkında olunmuyor. Bu yüzden pek çok kişi alerjinin adını koymuyor ama "dokunuyor" diyerek bilincaltında onlem alıyor.

Alerjik reaksiyonlar, vücudun bağışıklık sisteminin en zayıf olduğu dönemlerde, örneğin nezle ya da grip olunduğunda ortaya çıkıyor. Stres, uykusuzluk, yorgunluk da alerjik belirtilerin kendini göstermesi için uygun dönemler.

KORUNMANIN 12 YOLU

Alerjilerin ileriki dönemlerde astıma dönüşebileceğini belirten doktorlar, her insanın mutlaka (gizli ya da açık) alerjisi olup olmadığını öğrenmesi gerektiğini vurguluyor. Alerjiyle başa çıkmak için ise sunları öneriyorlar:

1. Seyahate çıkarken parfüm kullanmayın.
2. Haşere, böcek, arı ya da sivrisinek sokmasına karşı dikkatli olun. Yanınızda mutlaka özel bir krem bulundurun. Arı ya da böceğin soktuğu yer şişmeye başlarsa hemen hastaneye başvurun. Hastaneye gitmeden önce bir diş sarmısak yemek tehlikeyi azaltır.
3. Eğer arı sokarsa iğnesini mutlaka çıkarın.
4. Yanınızda adrenalin hapı ya da iğnesi bulundurun.
5. Eğer bir şey alerjiniz varsa, cantanızda bu alerjik durumunuzu belirten bir yazı bulundurun.
6. Soğukalgınlığında rastgele bir ilaç kullanmayın. Grip ya da nezle olduktan sonra çeşitli cilt sorunları yaşıyor-

7. Ellerinizi ve saçlarınızı sık sık yıkayın.
8. Camasır deterjanı ve çeşitli temizlik maddelerini eldivensiz kullanmayın. Özellikle bulasık yıkarken eldiven takın.
9. Tuz ve polenlere karşı alerjiniz olabilir. Bu nedenle camasırınızı balkonda değil kurutma makinesinde kurutun.
10. Yemegin ardından bir alerjik sıkayet başgösteris verdiklerinizin bir listesini çıkarın.
11. Alkol (özellikle şarap), sigara dumanı, parfüm ve oje en çok alerji nedenleri arasında gelir. Bu nedenle kullandığınız ürünlerin etnsine, marka ve kalitesine dikkat edin.
12. Naylon ve polyester alerjiye neden olabilir. Bu maddelerden yapılmış gıysileri giymeyin. Hatta kullanılanlarla temastan kaçın.

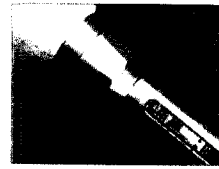
SABAH 13 / 03 / 2001 sf:17
Çiçeği koklama, şarabı içme..

BU ALETTEN KAÇIŞ YOK

Alkollü sürücüler fener gibi yanacak

BİR DAMLA ALKOLÜ BİLE BULACAK

AMERİKA'DA geliştirilen yeni bir alet sayesinde bir damla bile içmiş olan alkollü sürücüler yakalanabilecek. Nasıl mı? Fener benzer bir aletle... Adı: Sniffer. Alkol ölçümü yapılacak kişi, aletin camına üfletiliyor. Oluşan buhar sayesinde alkollü olup olmadığı anlaşıyor. Cihazın kısa zamanda seri üretimine başlanacağı belirtildi.

CAYDIRICI

SNIFER'IN sırf alkollü araba kullanımı nedeniyle onbinlerce

kişinin olduğu kazaların azalmasında etkili olacağı tahmin ediliyor. Yetkililer bu aletin, okullarda ve spor karşılaşmalarında da kullanılacağını belirtiyor. Amerika'da birçok kişi tarafından alkollü araç kullanımında caydırıcı icat olarak tanımlanan 'sniffer'a bazı sivil toplum örgütleri sıcak bakmıyor. Bu aletle polislin, sürücüye ille de alkollü olduğu anlaşıyor, ama cezalandırma...

SABAH 10 / 02 / 2001 sf:44

Alkollü sürücüler fener gibi yanacak...

Kaçak votka öldürdü

KUMKAPI'da içki âlemi yapmak isteyen Ermeni asıllı biri kadın 4 arkadaş, kaçak votkanın üzerine beyaz ispirto içince komalık oldu. Yaklaşık 9 ay önce Ermenistan'dan İstanbul'a gelerek yerleşen 4 arkadaş, Gevork Havansiy, Mko Antuhyan, Mkrich Hartunyan ve Stephan Galisyan, hemşerileri Sergi Musekyan'dan kaçak votka satın aldılar. Havansiy'in evine gidip geç saatlere kadar votka, üzerine de beyaz ispirto içen dört kafadar fenalansarak hastaneye kaldırıldı. Gevork Havansiy (43) yaşamını yitirirken üç arkadaşının tedavisi sürüyor. Votkayı satan Musekyan gözaltına alındı.

HÜRRİYET 22 / 02 / 2001 sf:3
Kaçak votka öldürdü...

Türkiye'nin de aralarında olduğu 51 ülke, alkola karşı hazırlanan deklarasyona imza attı.

Alkole karşı savaşta birleştiler

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), çocuklar ve gençler arasında alkol kullanımının artmasına karşı savaş açtı. İsveç'in başkenti Stockholm'de 19-21 Şubat günlerinde yapılan Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Bakanlar Konferansı'na katılan Türkiye'nin de aralarında olduğu 51 ülke, hazırlanan deklarasyona imza attı. Konferansa, Türkiye'den Sağlık Bakanlığı Müsteşarı Haluk Tokunoğlu, Te-

davi Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Tahsin Ecer ve Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Tahir Soydal katıldı.

İmzalanan "Genç Nüfus ve Alkole İlişkin Deklarasyon"da, çocukları ve gençleri alkol baskısından korumak ve alkolün doğrudan veya dolaylı olarak verdiği zararları azaltmak hedefleniyor. Deklarasyonla, alkole ilişkin Avrupa

Şartı'nın beş prensibi de onaylandı. Alkollü içki üreticilerini, ürünlerinin reklamını yaparak gençliği tehlikeye attığı belirtilen deklarasyonda, alkol tüketiminin artışı tehlikeyle etkin mücadele edebilmek amacıyla alkol üreticilerine karşı tavırlarını sertleştirerek ciddi önlemler alma kararına varıldı. Deklarasyonda, 2008 yılına kadar gerçekleştirilmesi gereken hedeflerden bazıları şöyle

sıralandı:

- Alkol tüketimine başlayan genç nüfusun sayısını önemli ölçüde azaltmak,
- Genç nüfusun alkole başlama yaşını geciktirmek,
- Başta ergenlik çağındaki gençler ve yetişkinler olmak üzere, genç nüfus arasındaki yüksek riskli alkol kullanımının ortaya çıkmasını ve sıklığını önemli ölçüde azaltmak.

ZAMAN 25 / 02 / 2001 sf:3

Alkole karşı savaşta birleştiler...

Kokaini heykel yapıp kaçırdılar

Kolombiya'dan, Bulgaristan üzerinden Arnavutluk'a gönderilen bir kolide arama yapan Bulgar polisi, ilginç bir kaçakçılığı ortaya çıkardı. Kolinin içindeki 18 kilo ağırlığındaki iki adet heykelin kokainden imal edildiği anlaşıldı. Ele geçirilen kokainin 5 milyon mark değerinde olduğu bildirildi. **SOFYA AA**

Nikotinsiz sigara keyfi

Amerikan sigara üreticisi Vector Group, nikotinsiz sigara üretmek amacıyla genetik değişikliğe uğratılmış tütün yetiştirdi. Firma adına yapılan açıklamada, nikotinsiz tütünle imal edilen sigaranın tadının klasik sigarayla aynı olduğu belirtildi ve nikotinsiz sigaranın bağımlılık yaratmayacağı öne sürüldü. **MIAMI AA**

MİLLİYET 17 / 01 / 2001 sf:20
Kokaini heykel yapıp kaçırdılar...

Ecstasy hafızayı 'sıfırlıyor!'

LONDRA AA

İngiltere'nin Northumbria Üniversitesi'nde yapılan bir araştırma, 'ecstasy' adlı uyarıcı hapi kullanan kişilerde, geçmişe yönelik hafıza kaybı, unutkanlık ve planlama

görevlerini yerine getiremediklerini ortaya koydu. Araştırmalara göre bunlara, 'ecstasy'nin beynin ön korteksinde yol açtığı hasar neden oluyor. Ve 'ecstasy' kullanıcıları, konuşurken cümlelerin devamını unutabiliyor ya da uyumadan önce saati kurmak gibi rutin bir işlemi bile, birisi hatırlatmadıkça tekrarlayamıyor.

MİLLİYET 30 / 03 / 2001 sf:3
Ecstasy hafızayı "sıfırlıyor!"...